

Study Circle Career Development Institute

२०२२ सालातील एमपीएससी परीक्षातील अर्थशास्त्र घटकावरील प्रश्नसंग्रह

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास

- ९) लोकसंख्या – संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये
- १०) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण
- ११) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण – सार्वजनिक वित्त, महसूल, ऋण, खर्च, अर्थसंकल्प, लेखा व लेखापरीक्षण
- १२) भारताचा विदेशी व्यापार – आकारमान, दिशा आणि रचना, आंतरराष्ट्रीय भांडवल
- १३) बँकिंग- चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
- १४) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र
- १५) कृषी आणि ग्रामीण विकास – सहकार क्षेत्र

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)

१) शाश्वत विकास (२)

२) गरिबी (२)

३) सर्वसमावेशकता (२)

४) लोकसंख्याशास्त्र (२)

५) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम (२)

६) भारतीय अर्थव्यवस्था - सार्वजनिक वित्त (१)

७) विदेशी व्यापार (१)

८) बँकिंग, महागाई (१)

९) उद्योग (१)

१०) शेती (१)

१) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम

२) भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा - राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी

३) गरिबीची संकल्पना, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम

४) बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

५) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता व सामाजिक सुरक्षा

६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, युवक, प्रकल्पबाधित, यांच्या संदर्भात

७) शिक्षण, आरोग्य, कृषी, गृहनिर्माण क्षेत्राचा विकास

८) महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय. मॅक्रो इकॉनॉमिक्स / समग्रलक्षी अर्थशास्त्र

९) लोकसंख्या - संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये

१०) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण

११) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण - कर, बिगर कर, भांडवली महसूल, सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, लेखा आणि लेखापरीक्षण

१२) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना, आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल चळवळ

१३) बँकिंग - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी

१४) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र

१५) कृषी आणि ग्रामीण विकास - सहकार क्षेत्र

१) शाश्वत विकास (२)

४६) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम

४७) भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा - राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी

२) गरिबी (२)

४८) गरिबीची संकल्पना, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम

४९) बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

३) सर्वसमावेशकता (२)

- ५०) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता व सामाजिक सुरक्षा
५१) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, युवक, प्रकल्पबाधित, यांच्या संदर्भात

४) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम (२)

- ५२) शिक्षण, आरोग्य, कृषी, गृहनिर्माण क्षेत्राचा विकास
५३) महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय. मॅक्रो इकॉनॉमिक्स / समग्रलक्षी अर्थशास्त्र

५) लोकसंख्याशास्त्र (२)

- ५४) लोकसंख्या - संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये
५५) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण

६) भारतीय अर्थव्यवस्था - सार्वजनिक वित्त (१)

- ५६) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण - कर, बिगर कर, भांडवली महसूल
सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था
राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी
अर्थसंकल्प
सार्वजनिक खर्च
लेखा आणि लेखापरीक्षण

७) विदेशी व्यापार (१)

- ५७) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल चळवळ
भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना

८) बँकिंग, महागाई (१)

- ५८) बँकिंग- चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी

९) उद्योग (१)

- ५९) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र

१०) शेती (१)

- ६०) कृषी आणि ग्रामीण विकास - सहकार क्षेत्र

आर्थिक आणि सामाजिक विकासवर प्रश्न असणाऱ्या महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा

- १) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, जानेवारी २०२२
- २) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, जानेवारी २०२२
- ३) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, फेब्रुवारी २०२२
- ४) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
- ५) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
- ६) जेमएफसी व दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर पूर्व परीक्षा, मार्च २०२२
- ७) गट -क संयुक्त पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
- ८) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
- ९) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्व परीक्षा, एप्रिल २०२२
- १०) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -१, मे २०२२
- ११) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -२, मे २०२२
- १२) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -३, मे २०२२
- १३) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -४, मे २०२२
- १४) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
- १५) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
- १६) गट-क, मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
- १७) लिपिक टंकलेखकमुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- १८) दुय्यम निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- १९) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
- २०) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, ऑगस्ट २०२२
- २१) कर सहायक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- २२) तांत्रिक सहायक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
- २३) उद्योग निरीक्षक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
- २४) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- २५) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- २६) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- २७) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- २८) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- २९) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ३०) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ३१) गट-क सेवा संयुक्त पूर्वपरीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ३२) असिस्टंट टाऊन प्लॅनर परीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ३३) वरिष्ठ संशोधन अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- ३४) प्रशासकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ३५) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, डिसेंबर २०२२
- ३६) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -२, डिसेंबर २०२२

- ३७) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्वपरीक्षा, डिसेंबर २०२२
३८) पशुवैद्यकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा

- १) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, जानेवारी २०२२
२) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, जानेवारी २०२२
३) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, फेब्रुवारी २०२२
४) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
५) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
६) जेमएफसी व दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर पूर्व परीक्षा, मार्च २०२२
७) गट -क संयुक्त पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
८) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
९) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्व परीक्षा, एप्रिल २०२२
१०) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -१, मे २०२२
११) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -२, मे २०२२
१२) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -३, मे २०२२
१३) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -४, मे २०२२
१४) गट-ब, मुख्य परीक्षा पेपर -१, जुलै २०२२
१५) जेमएफसी मुख्य परीक्षा पेपर-१, जुलै २०२२
१६) जेमएफसी मुख्य परीक्षा पेपर-२, जुलै २०२२
१७) पोलीस उपनिरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
१८) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
१९) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
२०) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
२१) गट-क, मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
२२) सहायक सरकारी अभियोक्ता परीक्षा पेपर -१, सप्टेंबर २०२२
२३) सहायक सरकारी अभियोक्ता परीक्षा पेपर -२, सप्टेंबर २०२२
२४) लिपिक टंकलेखकमुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
२५) दुय्यम निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
२६) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
२७) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, ऑगस्ट २०२२
२८) कर सहायक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
२९) तांत्रिक सहायक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
३०) गट-ब मुख्य परीक्षा पेपर-१, सप्टेंबर २०२२
३१) उद्योग निरीक्षक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
३२) पोलीस उपनिरीक्षक (मुख्य) परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
३३) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
३४) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
३५) यांत्रिकी अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२

- ३६) यांत्रिकी अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ३७) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ३८) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ३९) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४०) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४१) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४२) विद्युत अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ४३) विद्युत अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ४४) स्थापत्य अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ४५) स्थापत्य अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ४६) गट-क सेवा संयुक्त पूर्वपरीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ४७) असिस्टंट टाऊन प्लॅनर परीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ४८) अनुवादक (मराठी) चाळणी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- ४९) वरिष्ठ संशोधन अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- ५०) प्रशासकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५१) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, डिसेंबर २०२२
- ५२) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -२, डिसेंबर २०२२
- ५३) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्वपरीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५४) स्टेनो मराठी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५५) स्टेनो इंग्रजी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५६) पशुवैद्यकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग परीक्षा २०२३

- १) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)
- २) महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)
- ३) भारतीय राज्यव्यवस्था आणि शासन (१५)
- ४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)
- ५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)
- ६) सामान्य विज्ञान (१५)
- ७) चालू घडामोडी - राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)
- ८) तार्किक आणि विश्लेषणात्मक क्षमता (१०)
- ९) सामान्य मानसिक क्षमता (७)
- १०) मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)
- ११) निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य व आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)
- १२) आकलन, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्ये (५०)
- १३) माहिती अधिकार अधिनियम (५)
- १४) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क (५)
- १५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)

(१) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)

- १) प्राचीन भारताचा इतिहास (४)
- २) मध्ययुगीन भारताचा इतिहास (३)
- ३) आधुनिक भारताचा इतिहास (४)
- ४) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (४)

(२) महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)

- १) जगाचा भौतिक भूगोल (३)
- २) जगाचा सामाजिक भूगोल (१)
- ३) जगाचा आर्थिक भूगोल (१)
- ४) भारताचा भौतिक भूगोल (२)
- ५) भारताचा सामाजिक भूगोल (१)
- ६) भारताचा आर्थिक भूगोल (२)
- ७) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल (२)
- ८) महाराष्ट्राचा सामाजिक भूगोल (१)
- ९) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल (२)

(३) महाराष्ट्र आणि भारत - भारतीय राजकारण आणि शासन (१५)

- १) संविधान - भारताच्या राज्यघटनेचा प्राथमिक अभ्यास (३)
- २) राजकीय व्यवस्था (३)
- ३) पंचायती राज आणि शहरी शासन (३)
- ४) सार्वजनिक धोरण (३)

- ५) मानवी हक्क समस्या (३)
- * माहिती अधिकार अधिनियम, २००५
- * महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५

(४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)

- १) शाश्वत विकास (२)
- २) गरिबी (२)
- ३) समावेश (२)
- ४) लोकसंख्याशास्त्र (२)
- ५) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम (२)
- ६) भारतीय अर्थव्यवस्था - सार्वजनिक वित्त (१)
- ७) विदेशी व्यापार (१)
- ८) बँकिंग, महागाई (१)
- ९) उद्योग (१)
- १०) शेती (१)

(५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)

- १) परिस्थितिकी (२)
- २) जैवविविधता (२)
- ३) हवामान बदल (२)

(६) सामान्य विज्ञान (१५)

- १) भौतिकशास्त्र (३)
- २) रसायनशास्त्र (३)
- ३) प्राणिशास्त्र (२)
- ४) वनस्पतिशास्त्र (२)
- ५) कृषी / शेतीसंलग्न विज्ञान (२)
- ६) आरोग्यशास्त्र (५)
- ७) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (२)
- * माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान

(७) चालू घडामोडी, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)

- १) राजकीय घटना (२)
- २) आर्थिक व वित्तीय घटना (२)
- ३) वैज्ञानिक घटना (२)
- ४) सामाजिक व शैक्षणिक घटना (२)
- ५) भौगोलिक, सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना (३)
- ६) नेमणुका व पुरस्कार घटना (२)
- ७) सामान्यज्ञान व क्रीडाविषयक घटना (२)

(८) तार्किक तर्क आणि विश्र्लेषणात्मक क्षमता (१०)

- १) दिलेल्या वाक्यरचनेवरून निर्णय, निष्कर्ष काढणे
- २) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
- ३) परिस्थिती आणि प्रतिसाद, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ४) विधान आणि कृतीचा मार्ग, प्रतिपादन आणि कारण, विधानाच्या सत्यतेची पडताळणी
- ५) बैठक, क्रम व मांडणी व्यवस्था, मानांकन चाचणी, तुलना
- ६) नातेसंबंध
- ७) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क
- ८) स्थान निश्चिती चाचणी, दिशानिर्देश
- ९) विश्र्लेषण, निर्णय घेणे, समस्या सोडवणे
- १०) कूट माहितीवरील प्रश्न

(९) सामान्य मानसिक क्षमता (७)

- १) क्रम आणि मालिका १
- २) क्रम आणि मालिका २
- ३) सांकेतिक भाषा/ कोडिंग-डिकोडिंग
- ४) साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- ५) गणितीय / अंकगणितीय क्रिया
- ६) आकृत्यांवर प्रश्न १
- ७) आकृत्यांवर प्रश्न २

(१०) मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)

- १) अंकगणितीय कौशल्य – दशांश अपूर्णांक, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार आणि सरलीकरण
संख्याप्रणाली – लसावि, मसावि, घातांक, वर्गमूल आणि घनमूल
- २) टक्केवारी, भागीदारी आणि गुंतवणूक, गुणोत्तर आणि प्रमाण, साखळी नियम
- ३) वेळ आणि अंतर, रेल्वेगाड्या, बोट आणि जलप्रवाह
- ४) विक्री आणि खरेदी, सवलत, नफा आणि तोटा, सरळ व्याज आणि चक्रवाढ व्याज
- ५) वेळ आणि काम, पाईप, घड्याळ, कॅलेंडर, वयावरील प्रश्न
- ६) संभाव्यता, क्रमचय, सरासरी
- ७) भूमिती – क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती
- ८) आलेख, तक्ते, डेटा सफिसिएन्सी

(११) निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य- आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)

- १) परिस्थिती हाताळणे
- २) प्रशासकीय क्षमता
- ३) सामाजिक धार्मिक समस्या
- ४) भ्रष्टाचार, सचोटी, नैतिकता
- ५) व्यवस्थापकीय कौशल्ये

(१२) उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य(४०)

- १) ऐतिहासिक घटना
- २) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
- ३) राजकीय क्षेत्र
- ४) आर्थिक व सामाजिक विकास
- ५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
- ६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
- ७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
- ८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

(१३) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ (५)

- १) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- २) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिकेची तरतूद
- ५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१४) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ (५)

- १) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- २) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिकेची तरतूद
- ५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)

- १) **संगणक तंत्रज्ञान** - आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर
- २) **कम्युनिकेशन तंत्रज्ञान** - डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्किंग आणि वेब टेक्नॉलॉजी
- ३) **सायबर गुन्हे व त्यास प्रतिबंध**
- ४) **शासनाचे आयटी कार्यक्रम** - मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामूहिक माहिती केंद्र इत्यादी
- ५) **माहिती तंत्रज्ञान उद्योग** - माहिती तंत्रज्ञान उद्योगातील मूलभूत प्रश्न व त्याचे भवितव्य, नवीन उद्योग म्हणून माहिती तंत्रज्ञानाचा निरनिराळ्या सेवा सुविधांची माहिती मिळण्यासाठी होणारा उपयोग, भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ व त्याचा दर्जा.

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब व गट क) पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

३. महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित परीक्षा -२०२३						
३.१	महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा - २०२३	(१) राज्य सेवा -३३ संवर्ग (२) यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (३) विद्युत अभियांत्रिकी सेवा (४) स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा (५) विद्युत व यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (६) कृषि सेवा (७) सहायक नियंत्रक वैधमापनशास्त्र (८) अन्न व औषध प्रशासकीय सेवा (९) वनसेवा	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	फेब्रुवारी, २०२३	०४ जून, २०२३	जुलै, २०२३

२. महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त परीक्षा -२०२३						
२.१	महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा -२०२३	(१) सहायक कक्ष अधिकारी (२) राज्य कर निरीक्षक (३) पोलीस उपनिरीक्षक (४) दुय्यम निबंधक, श्रेणी-१/मुद्रांक निरीक्षक (५) कर सहायक (६) दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क (७) उद्योग निरीक्षक (८) लिपिक-टंकलेखक (९) तांत्रिक सहायक, विमा संचालनालय (१०) सहायक मोटार वाहन निरीक्षक	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	जानेवारी, २०२३	३० एप्रिल, २०२३	जून, २०२३

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित संयुक्त पूर्व परीक्षा
MAHARASHTRA CIVIL SERVICES GAZETTED COMBINE
PRELIMINARY EXAMINATION

-: SCHEME OF EXAMINATION:-

Paper No. and Code	Marks	Duration	Standard	Medium	Nature of Paper
Paper I (Compulsory) (514)	200	Two hours	Degree	Marathi & English	Objective Type
Paper II (Qualifying) (515)	200	Two hours	Topic No.(1) to (5) Degree level Topic No.(6) class X level Topic No. (7) class X/XII level		

टीप - सामान्य अध्ययन पेपर क्रमांक २ (CSAT) हा अर्हताकारी (Qualifying) असून अर्हताप्राप्त करण्यासाठी किमान ३३% गुण मिळविणे आवश्यक राहिल. या पेपरमध्ये किमान ३३% गुण प्राप्त करणाऱ्या उमेदवारांची पेपर क्रमांक १ मधील गुणांच्या आधारे महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित मुख्य परीक्षेसाठी गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल.

नकारात्मक गुणदान:- पेपर क्रमांक १ करिता व पेपर क्रमांक २ मधील “Decision making & Problem Solving” चे प्रश्न वगळून उर्वरित प्रश्नांकरिता नकारात्मक गुणदान लागू राहिल.

- १) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
- २) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
- ३) बरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
- ४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

Paper II....

1

Paper II - (200 marks)	
(1)	Comprehension
(2)	Interpersonal skills including communication skills.
(3)	Logical reasoning and analytical ability.
(4)	Decision - making and problem - solving.
(5)	General mental ability.
(6)	Basic numeracy (numbers and their relations, orders of magnitude, etc.) (Class X level), Data interpretation (Charts, graphs, tables, data sufficiency etc.- Class X level)
(7)	Marathi and English Language Comprehension skills (Class X/XII level)

Note 1 : Questions relating to Marathi and English Language Comprehension skill of Class X/XII level (last item in the Syllabus of Paper II) will be tested through passages from Marathi and English language without providing cross translation thereof in the question paper.

Note 2 : The questions will be of multiple choice, objective type.

Note 3 : It is mandatory for the candidate to appear in both the Papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination for the purpose of evaluation. Therefore a candidate will not be considered for evaluation in case he / she does not appear in both the papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination.

Date :- 7th December, 2022

**Secretary,
Maharashtra Public Service Commission**

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazetted Services Examination
(Group B and Group C)

- परीक्षेचे टप्पे- १. संयुक्त पूर्व परीक्षा- १०० गुण
२. स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ४०० गुण (एकूण २ पेपर)
३. शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप-निरीक्षक पदाकरी शारीरिक चाचणी - १०० गुण व मुलाखत - ४० गुण.
४. सहायक मोटार वाहन निरीक्षक गट- क पदाच्या पूर्व परीक्षेकरीता सदर अभ्यासक्रमात लागू. मात्र, स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ३०० गुण.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazetted Services Combined Preliminary Examination (Group B and Group C)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकेची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
सामान्य क्षमता चाचणी (सांकेतांक क्र. १०६१)	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वस्तुनिष्ठ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अनु. क्रमांक	विषय
	सामान्य क्षमता चाचणी
१)	इतिहास - आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास.
२)	भूगोल - महाराष्ट्राच्या भूगोलाच्या विशेष अभ्यासासह - पृथ्वी, जगातील विभाग, हवामान, अक्षांश-रेखांश, महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार, पर्जन्यमान, प्रमुख पिके, शहरे, नद्या, उद्योगधंदे, इत्यादी.
३)	अर्थव्यवस्था - भारतीय अर्थव्यवस्था - राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकिंग, लोकसंख्या, दारिद्र्य व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीति, इत्यादी. शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प, लेखा, लेखापरीक्षण, इत्यादी.
४)	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
५)	राज्यशास्त्र
६)	सामान्य विज्ञान - भौतिकशास्त्र (Physics), रसायनशास्त्र (Chemistry), प्राणिशास्त्र (Zoology), वनस्पतीशास्त्र (Botany), आरोग्यशास्त्र (Hygiene).
७)	अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी इत्यादी
८)	वृद्धिमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न

दिनांक - १५ नोव्हेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)
Maharashtra Non Gazetted Services Main Examination (Group B)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप निरीक्षक पदाकरीता

(शारीरिक चाचणी - १०० गुण, मुलाखत - ४० गुण)

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६२)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६३)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
(सहायक मोटार वाहन निरीक्षक पद वगळून अन्य पदांकरीता)

Maharashtra Non Gazetted Services Main Examination (Group C)
(All posts excluding Assistant Motor Vehicle Inspector Post)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६४)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६५)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणां नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक -२ - सामान्य क्षमता चाचणी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१.	सामान्य बुद्धिमापन व आकलन - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न
२.	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
३.	अंकगणित व सांख्यिकी
४.	माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ (as updated) व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५
५.	<p>भारतीय संघ राज्यव्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य संस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ व विधीमंडळ इत्यादी</p> <p>घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-कर्तव्ये, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व कर्तव्ये, विधी समित्या इत्यादी</p>
६.	<p>भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल - महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक (Physical) भूगोल, मुख्य प्राकृतिक (Physiographic) विभाग, हवामान शास्त्र (Climate), पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, नद्या, पर्वत व पठार, विविध भुरूपे, राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल, लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर (Migration of Population) व त्याचे उगम (Source) आणि इष्टस्थानावरील (Destination) परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न.</p> <p>पर्यावरण - मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण, विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती, पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना / संस्था इत्यादी.</p>
७.	<p>सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान —</p> <p>अ) भौतिकशास्त्र (Physics), ब) रसायनशास्त्र (Chemistry), क) प्राणीशास्त्र (Zoology), ड) वनस्पतीशास्त्र (Botany) इ) दूर संवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन (Remote Sensing, Aerial and drone photography, Geographic Information System (GIS) and it's application etc.) फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (Information and communication technology.)</p>
८.	<p>अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र</p> <p>१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र</p> <p>१.१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र: १.२ वृद्धी आणि विकास : १.३ सार्वजनिक वित्त : १.४ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल:</p> <p>२ भारतीय अर्थव्यवस्था</p> <p>२.१ भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा २.२ भारतीय शेती व ग्रामीण विकास: २.३ सहकार : २.४ मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र: २.५ सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था: २.६ उद्योग व सेवा क्षेत्र : २.७ पायाभूत सुविधा विकास : २.८ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि भांडवल : २.९ महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था :</p>

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - १ : मराठी व इंग्रजी

१) मराठी भाषा (५०)

- (१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५
- (२) वाक्यरचना / १३
- (३) व्याकरण / १२
- (४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५
- (५) उतान्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

(२) इंग्रजी भाषा / ५०

- (6) Common Vocabulary / 10
- (7) Sentence Structure / 20
- (8) Grammar / 10
- (9) Use of Idioms and Phrases / 5
- (10) Comprehension / 5

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य अध्ययन व बुद्धिमापन चाचणी

- १) महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
- २) पर्यावरण / ५
- ३) भारतीय राज्यघटना / १०
- ४) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
- ५) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
- ६) समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र / ५
- ७) भारतीय अर्थव्यवस्था / १०
- ८) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १०
- ९) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५
- १०) चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १५
- ११) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
- १२) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
सहायक मोटार वाहन निरीक्षक मुख्य परीक्षा

Maharashtra Non Gazetted Services Main Examination (Group C)
Assistant Motor Vehicle Inspector Main Exam

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	दर्जा	माध्यम	प्रश्नसंख्या	गुण	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
यंत्र अभियांत्रिकी व स्वयंचल अभियांत्रिकी विषयावर आधारित (सांकेतांक क्र.२४)	विहित विषयातील पदविकेसमान	इंग्रजी	१५०	३००	दोड तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) बरोलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अ.क्र.	विषय
1	Strength of Materials: Simple stress, strain energy, shearing force and bending moment, moment of inertia, Principle planes and stresses, slope, and deflection. Direct and bending stresses, Theory of torsion, assumptions, torsional stresses, and strains.
2	Manufacturing Processes: Engineering materials and their properties, Metal cutting process: Turning, Drilling, Milling, Boring, Broaching, Finishing and super finishing. Plastics and their processing Metal joining processes, NC-CNC, and non-conventional machining methods.
3	Theory of Machines: Kinematics and dynamics of machines, role of friction, power transmission equipment such as fly wheel, clutch, belt drive and governors. Principle of gyroscopes and its effects, Applications of cams.
4	Hydraulics and hydraulic machineries: - Fluids and their properties, Laminar and turbulent flow, Bernoulli's Equation, Fluid Pressure, Pascal's Law, Surface tension, fluid flow and its measurement. Hydraulic turbines, Hydraulic pumps.

5	Thermal Engineering and refrigeration Sources of energy: Conventional and non-conventional, Laws of thermodynamics, Principle and working of heat engines, air compressors. Air Standard, vapors power and Gas power cycles. Refrigerator and heat pump, Vapor compression and vapor absorption refrigeration systems,
6	Industrial Engineering and Management: Types of Management and organization and their functions, Industrial acts, Types of production, plant layouts, process planning, work study, statistical quality control, Metrology.
7	Power Developing Systems and construction: chassis, layout types, Sub-systems of automobile. SI/CI -Two stroke, four stroke construction and working, types of Chassis and frames CRDI, MPFI system, Fuel pumps and fuel injector ECU for CI engine, Ignition systems used in the automobile.
8	Cooling and Lubrication systems: Cooling system: purpose, types of cooling system, troubles, and remedies of cooling system. lubrication systems: - Types of lubricants, multi viscosity oils, chassis lubrication. Engine lubrication: -types of lubricating systems, crankcase ventilation, Engine lubrication troubles and remedies.
9	Transmission systems: Construction and working of single plate, multi-plate, cone clutch, centrifugal clutch. Faults and remedies/repairs of clutches. Gear Box – Construction and working of sliding mesh, constant mesh, synchromesh, torque converter, Faults, and remedies/repairs of gear box.
10	Steering Systems and starting drives: Front axle, types of stub axle, steering geometry, Ackerman's mechanism. Under steer, over steer, steering linkage. Type of steering gears, Power steering wheel alignment, wheel balancing starter motor drive-Bendix drive, over running clutch drive, follow thru drive Construction and working of dynamo and alternator, specifications of alternator Cutouts, relay, and regulator.
11	Differential, rear axle and brakes: - Differential - function, construction, working Principle, Transfer case Types of rear axle: - semi-floating, full floating bearing, three quarter floating axle Types of brakes: - drum brakes, disk brakes. Hand Brake/ Parking Brake. hydraulic, air brakes, Brake troubleshooting, ABS.
12	Vehicle maintenance and Transport Management: Performance of vehicles, engine electrical and electronics, workshop layout, repairing and servicing, Emission measurements and control techniques. Elements of transport and its operations.
13	Automobile Electrical and Electronic systems, Battery, Starting system, Alternators, Charging, Inspection, and maintenance of electrical systems.
14	Introduction to Electric Vehicles: Introduction to Energy Storage Requirements in Hybrid and Electric Vehicles: - Battery based energy storage, Battery Specifications, Battery Management System.
15	Motor Vehicle Act and Road Safety Introduction to Vehicle Act and Road Safety, Licensing, registration, Motor Vehicle Act, Taxation, Insurance etc Organization structure of RTO Department, Passenger comfort and safety.

दिनांक - ५ डिसेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर व न्यायदंडाधिकारी प्रथम वर्ग परीक्षा – २०२३

Civil judge (Junior Div) & Judicial Magistrate (1st Class)

Preliminary Examination

- * Standard : Suitable to the post
- * Maximum Marks : 100
- * Medium : English
- * Duration : Two Hours
- * Nature of the paper : Objective type (multiple choice question)

पूर्वपरीक्षेचा अभ्यासक्रम

- १) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर
- २) सिव्हिल प्रोसिजर कोड
- ३) एव्हिडन्स अॅक्ट
- ४) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी अॅक्ट
- ५) स्पेसिफिक रिलिफ अॅक्ट
- ६) महाराष्ट्र रेंट कंट्रोल अॅक्ट
- ७) लिमिटेशन अॅक्ट
- ८) कॉन्स्टिट्युशन ऑफ इंडिया
- ९) इंडियन पिनल कोड
- १०) लॉ ऑफ कॉन्ट्रॅक्ट, सेल ऑफ गुड्स अॅक्ट अॅन्ड पार्टनरशिप अॅक्ट

- * **Syllabus for Competitive Examination to the post of recruitment for Civil judge (junior Division) & Judicial Magistrate (First Class) (Preliminary) Examination under judicial Service of the Government of Maharashtra .**

- 1) Code of Criminal Procedure
- 2) Civil Procedure Code
- 3) Evidence Act
- 4) Transfer of property Act
- 5) Specific Relief Act
- 6) Maharashtra Rent Control Act
- 7) Limitation Act
- 8) Constitution of India
- 9) Indian penal Code
- 10) Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership

**Syllabus for Competitive Examination for recruitment to the posts of
Civil Judge (Junior Division)& Judicial Magistrate(First Class)(Main) Examination
under Judicial Service of the Government of Maharashtra.**

Standard : Suitable to the post

Nature of the paper : Conventional type

Medium : Marathi/English

Maximum Marks : 100

Duration : Three Hours

Paper-I

- (अ) सिविल प्रोसिजर कोड (Civil Procedure Code)
(ब) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी अॅक्ट (Transfer of Property Act)
(क) स्पेसिफिक रिलीफ अॅक्ट (Specific Relief Act)
(ड) लॉ ऑफ कॉन्ट्रॅक्ट्स, सेल ऑफ गुड्स अॅक्ट तसेच पार्टनरशीप अॅक्ट (Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership Act.)

Paper-II

- (अ) इंडियन पिनल कोड (Indian Penal Code)
(ब) एव्हिडन्स अॅक्ट (Evidence Act)
(क) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर (Code of Criminal Procedure)
(ड) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती [अत्याचार प्रतिबंधक] अधिनियम-1989 व नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम - 1955 (Scheduled Castes & Scheduled Tribes [Prevention of Atrocities] Act-1989 And Protection of Civil Rights Act - 1955)
(इ) कायदेविषयक ताज्या घडामोडीबाबत निबंध (Essay On Current Legal Topic) [Approximately 800 Words]

मौखिक व व्यक्तीमत्त्व चाचणी - ५० गुण

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

आर्थिक आणि सामाजिक विकास

आर्थिक आणि सामाजिक विकास विषयाचे घटक, उपघटक आणि महत्त्वाचे मुद्दे

(१) शाश्वत विकास

- १) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
- २) भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा - राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी

(२) गरिबी

- ३) गरिबीची संकल्पना, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम
- ४) बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम

(३) सर्वसमावेशकता

- ५) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता व सामाजिक सुरक्षा
- ६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, युवक, प्रकल्पबाधित, यांच्या संदर्भात

(४) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम

- ७) शिक्षण, आरोग्य, कृषी, गृहनिर्माण क्षेत्राचा विकास
- ८) महागाई - कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय. मॅक्रो इकॉनॉमिक्स / समग्रलक्षी अर्थशास्त्र

(५) लोकसंख्याशास्त्र

- ९) लोकसंख्या - संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये
- १०) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण

(६) भारतीय अर्थव्यवस्था

- ११) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण - कर, बिगर कर, भांडवली महसूल, सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, लेखा आणि लेखापरीक्षण
- १२) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान, दिशा आणि रचना, आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल चळवळ
- १३) बँकिंग - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
- १४) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र
- १५) कृषी आणि ग्रामीण विकास - सहकार क्षेत्र

(९) लोकसंख्या – संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये

- १) लोकसंख्या जनगणना
- २) लोकसंख्येची संख्यात्मक वैशिष्ट्ये – आकडेवारी, वृद्धीदर, घनता
- ३) लोकसंख्येची गुणात्मक वैशिष्ट्ये – स्त्री-पुरुष लिंगगुणोत्तर, साक्षरता, जन्मदर व मृत्यूदर
- ४) स्थलांतर – नागरी लोकसंख्या व शहरीकरण

१) लोकसंख्या जनगणना

- १) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
 - a) देशात पहिली जनगणना सन १८७१ मध्ये घेण्यात आली.
 - b) जनगणना २०११ ही स्वातंत्र्यानंतरची सातवी जनगणना असून अखंडित शृंखलेतील पंधरावी जनगणना आहे.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) विधान (a) बरोबर
 - २) विधान (b) बरोबर
 - ३) विधाने (a) आणि (b) बरोबर
 - ४) विधाने (a) आणि (b) चूक
- 1) Which of the following statement/statements is/are **true** ?
 - a) The first census in the country was conducted in 1871.
 - b) Census 2011 is the seventh census since independence and the fifteenth in a continuous series.
- Answer options :**
- 1) Statement (a) correct
 - 2) Statement (b) correct
 - 3) Statement (a) and (b) correct
 - 4) Statement (a) and (b) incorrect

२) लोकसंख्येची संख्यात्मक वैशिष्ट्ये – आकडेवारी, वृद्धीदर, घनता

- १) महाराष्ट्र राज्यातील लोकसंख्येची दशवार्षिक वाढ (२००१-२०११) होय.
 - १) १५.९९%
 - २) ११.५०%
 - ३) २१.३७%
 - ४) ३६.०१%
- 1) The population decadal growth rate in Maharashtra (2001-2011) is
 - 1) 15. 99%
 - 2) 11.50%
 - 3) 21.37%
 - 4) 36.01%
- २) २०११ च्या जनगणनेनुसार देशातील लोकसंख्येची घनता आहे.
 - १) ११७ प्रति चौ. कि.मी.
 - २) १५७ प्रति चौ. कि.मी.
 - ३) २८२ प्रति चौ. कि.मी.
 - ४) ३८२ प्रति चौ. कि.मी.
- 2) According to the 2011 Census , the density of population in the country is
 - 1) 117 per sq. km.
 - 2) 157 per sq. km.
 - 3) 282 per sq. km.
 - 4) 382 per sq. km.
- ३) महाराष्ट्राच्या लोकसंख्येची घनता १९५१ मध्ये आणि २०११ मध्ये होती.
 - १) ११०, ४६५
 - २) ७५, ३६१
 - ३) १०४, ३६५
 - ४) ६०, २६५
- 3) The density of population in Maharashtra was in 1951 and 2011.
 - 1) 110, 465
 - 2) 75, 361
 - 3) 104, 365
 - 4) 60, 265

- ४) जनगणना २००१ प्रमाणे खालीलपैकी कोणत्या जिल्ह्याची लोकसंख्या घनता २०० पेक्षा कमी होती ?
१) नांदेड २) जालना ३) अहमदनगर ४) यवतमाळ
- 4) As per the Census 2001 which of the following districts has less than 200 population density ?
1) Nanded 2) Jalna 3) Ahmednagar 4) Yavatmal
- ५) २००१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्येच्या उत्तरत्या क्रमानुसार जिल्ह्यांचा गट दिलेला आहे, खालीलपैकी अचूक गट ओळखा :
- १) ठाणे, नाशिक, पुणे, जळगाव, अहमदनगर २) ठाणे, पुणे, नाशिक, जळगाव, अहमदनगर
३) ठाणे, पुणे, नाशिक, अहमदनगर, जळगाव ४) ठाणे, नाशिक, अहमदनगर, पुणे, जळगाव
- 5) According to the Census 2001, the district groups are given in descending order of population. Identify the correct group.
1) Thane, Nashik, Pune, Jalgaon, Ahmednagar
2) Thane, Pune, Nashik, Jalgaon, Ahmednagar
3) Thane, Pune, Nashik, Ahmednagar, Jalgaon
4) Thane, Nashik, Ahmednagar, Pune, Jalgaon
- ६) भारतीय लोकसंख्येच्या बाबतीत खालीलपैकी काय खरे आहे ?
a) वार्षिक लोकसंख्या वृद्धीदर घटत आहे.
b) लोकसंख्येतील तरुण लोकसंख्येचा हिस्सा कमी होण्यास सुरुवात झाली आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) फक्त बरोबर आहे. २) (b) फक्त बरोबर आहे.
३) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत. ४) (a) व (b) दोन्ही चूक आहेत.
- 6) Which of the following is **true** regarding Indian population?
a) Annual population growth rate has been declining.
b) Share of India's young population has started declining.
Answer Options :
1) (a) only is correct 2) (b) only is correct
3) (a) and (b) both are correct 4) (a) and (b) both are incorrect.
- ७) खालील विधाने विचारात घ्या
a) २०११ मध्ये भारतातील लोकसंख्येची घनता ३८२ दर चौरस किलोमीटर होती.
b) २०११ च्या जनगणनेनुसार देशातील साक्षरता दर ७३.०% होता.
c) देशातील लिंग गुणोत्तर प्रमाण महिलांच्यासाठी नेहमी अनुकूल राहिले.
खालीलपैकी कोणते / ती विधान / ने असत्य आहे / आहेत ?
१) (a) आणि (b) २) फक्त (c) ३) (b) आणि (c) ४) फक्त (a)
- 7) Consider the following statements :
a) The population density of India in 2011 was 382 per sq. km.
b) As per the census 2011, the literacy rate in the country is 73.0 percent.
c) The sex ratio in the country has always remained favourable to females.
Which of the statement/s given above is/are incorrect ?
1) (a) and (b) 2) only (c) 3) (b) and (c) 4) only (a)

३) लोकसंख्येची गुणात्मक वैशिष्ट्ये - स्त्री-पुरुष लिंगगुणोत्तर, साक्षरता, जन्मदर व मृत्यूदर

- १) जनगणना २०११ प्रमाणे नंदुरबार जिल्ह्याचा स्त्री-पुरुष प्रमाण दर किती होता ?
१) ७०० ते ८०० दरम्यान
२) ८०० ते ९०० दरम्यान
३) ९०० ते १००० दरम्यान
४) वरीलपैकी नाही
- 1) What was the sex ratio of Nandurbar district as per the Census 2011 ?
1) Between 700 to 800
2) Between 800 to 900
3) Between 900 to 1000
4) None of the above
- २) २०११ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात सर्वाधिक लिंगगुणोत्तर आढळते ?
१) गोंदिया
२) रत्नागिरी
३) सिंधुदुर्ग
४) गडचिरोली
- 2) According to the Census 2011, which district has the highest sex ratio in Maharashtra ?
1) Gondia
2) Ratnagiri
3) Sindhudurg
4) Gadchiroli
- ३) २०११ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या राज्यात बाल लिंग गुणोत्तर सर्वात कमी होते ?
१) कर्नाटक
२) महाराष्ट्र
३) केरळ
४) मध्य प्रदेश
- 3) Which of the following States had the lowest child sex ratio in 2011 ?
1) Karnataka
2) Maharashtra
3) Kerala
4) Madhya Pradesh
- ४) खालीलपैकी कोणते विधान/ने लिंगभाव असमानता निर्देशांकाला (GII) लागू होते ?
a) आरोग्य, सक्षमीकरण व श्रम बाजार पेठ यातील लिंगभाव फरकाची कल्पना GII मुळे येते.
b) GII चे उच्च मूल्य प्रत्यक्षात लिंगभाव असमानतेची तीव्रता दर्शविते.
c) प्रत्येक लिंगगटाला मिळालेल्या संसदीय जागांचा वाटा हा सक्षमीकरणाचे आंशिक मापन करतो.
- पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) आणि (b)
२) फक्त (b)
३) वरीलपैकी कोणतेही नाही
४) वरीलपैकी सर्व
- 4) Which of the following is/are applicable to Gender Inequality Index (GII) ?
a) It provides insights into gender disparities in health, empowerment and the labour market.
b) Higher values in the GII indicate worse achievements.
c) The empowerment dimension is partly measured by the share of parliamentary seats held by each gender.
- Answer Options:**
1) Only (a) and (b)
2) Only (b)
3) None of the above
4) All of the above
- ५) बालमृत्यूदर हा दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील एक वर्षाच्या कालावधीत १००० जिवंत जन्मामागे वयाखालील मुलांच्या मृत्यूंची संख्या आहे.
१) एक वर्ष
२) एक महिना
३) एक आठवडा
४) एक दिवस
- 5) The infant mortality rate is the number of deaths of children under of age in a given geographical area during a given year, per 1000 live births.
1) One year
2) One month
3) One week
4) One day

- ६) लोकसंख्येच्या वयोगट रचनेनुसार वयोगट हा अनुत्पादक समजला जातो.
१) ६ वर्षा वरील २) १४ वर्षाखालील ३) १५ ते ३० वर्षाचा ४) ३० ते ५९ वर्षाचा
- 6) According to the age group structure of population, age group is considered as unproductive.
1) Above 6 years 2) Under 14 years 3) 15 to 30 years old 4) 30 to 59 years old

४) स्थलांतर - नागरी लोकसंख्या व शहरीकरण

- १) मायग्रेसन ट्रॅकिंग सिस्टम (MTS) ऍप्लिकेशन विकसित करणारे पहिले राज्य कोणते आहे?
१) बिहार २) गुजरात ३) महाराष्ट्र ४) उत्तर प्रदेश
- 1) Which is the first state to develop Migration Tracking System (MTS) application ?
1) Bihar 2) Gujarat 3) Maharashtra 4) Uttar Pradesh
- २) भारतातील लोकसंख्येची गुणात्मक वैशिष्ट्ये व शहरीकरणासंदर्भात कोणते विधान बरोबर नाही?
१) दरडोई उत्पन्नातील वाढ व शहरीकरण यांचा सकारात्मक संबंध आहे.
२) शहरीकरण व रोजगारवाढ यांच्यात सहसंबंध नाही.
३) शहरीकरणासोबत लोकांच्या राहणीमानाच्या दर्जात वाढ होते.
४) शहरीकरण व दारिद्र्यरेषेखालील लोकसंख्या यांच्यात नकारात्मक संबंध आहे.
- 2) Which of the following statements is not correct regarding the qualitative characteristics of India's population and urbanisation ?
1) There is positive co-relation between per capital income and urbanisation.
2) There is no co-relation between urbanisation and employment.
3) There is increase in standard of living with urbanisation.
4) There is negative relationship between urbanisation and population below poverty line.
- ३) खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहेत ?
a) रंगनाथ मिश्र आयोग राष्ट्रीय धार्मिक व भाषिक आयोग म्हणून सुद्धा परिचित आहे.
b) या आयोगाने अनुसूचित जाती, धर्मापासून वेगळ्या करण्याची शिफारस केली होती.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) बरोबर आहे २) फक्त (b) बरोबर आहे
३) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत ४) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत
- 3) Which of the following statement/s is/are correct ?
a) Ranganath Misra Commission is also known as National Commission for Religious and Linguistic Minorities (NCRLM).
b) This commission recommended delinking scheduled castes from religion.
Answer options :
1) Only (a) is correct 2) Only (b) is correct
3) (a) and (b) both are correct 4) (a) and (b) both are incorrect

(१०) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण

- १) लोकसंख्या चक्र – संक्रमण सिद्धांत
- २) लोकसंख्या धोरण, जनगणना
- ३) कुटुंब कल्याण

१) लोकसंख्या चक्र – संक्रमण सिद्धांत

- १) 'लोकसंख्या संक्रमण' सिद्धांत कोणी मांडला ?
१) कु. सॅपल २) थॉमस जॉन ३) एफ. डब्ल्यू. नॉटेस्टाइन ४) ड. स्टॅप
- 1) Who put forward the theory of 'Demographic Transition' ?
1) Miss Semple 2) Thomas John 3) F. W. Notestein 4) D. Stamp
- २) लोकसंख्येचे स्थित्यंतर यामुळे घडते.
a) मृत्यूदर बदल b) जननदर बदल
c) उत्पन्न वितरणातील बदल d) नागरीकरण
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) २) (a) आणि (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (d)
- 2) Demographic transition is a result of
a) Changes in mortality b) Changes in fertility
c) Changes in income distribution d) Urbanization
Answer options :
1) (a) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b) and (d)
- ३) खालीलपैकी कोणते भारतातील लोकसंख्या विस्फोटाचे कारण नाही ?
a) निरक्षरता b) विवाहाची सार्वत्रिकता c) एकत्र कुटुंब पद्धती d) राहणीमानातील सुधारणा
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (a), (b), (c) ४) (d) फक्त
- 3) Which of the following is not the reason for Population Explosion in India ?
a) literacy b) The Universalization of Marriage
c) Joint Family System d) Upliftment in Life Style
Answer Options :
1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (a), (b), (c) 4) (d) only

२) लोकसंख्या धोरण

- १) खालीलपैकी कोणते वर्ष संयुक्त राष्ट्र संघाने जागतिक लोकसंख्या वर्ष म्हणून घोषित केले ?
१) १९४९ २) १९७४ ३) १९७८ ४) १९२०
- 1) Which of the following years was declared by the United Nations as the World Population Year ?
1) 1949 2) 1974 3) 1978 4) 1920

- २) खालीलपैकी कोणते राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण २००० चे उद्दिष्ट नाही ?
१) बालमृत्यूचे प्रमाण कमी करणे
२) सार्वत्रिक लसीकरण
३) गरीब मुलांसाठी मध्यान्ह भोजन
४) दोन मुलांचे लहान कुटुंब स्विकारण्यास प्रोत्साहन
- 2) Which of the following is not objective of National Population Policy 2000 ?
1) Reduction in infant mortality
2) Universal Immunisation
3) Mid-day meal for poor children
4) Incentive to adopt two child small family
- ३) खालीलपैकी कोणते विधान / विधाने राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण, २००० च्या ध्येय साध्य करण्याच्या संदर्भात **योग्य** आहे/ आहेत ?
a) मुले आणि मुली या दोहोंच्या बाबतीत प्राथमिक आणि माध्यमिक शाळा पातळीवरील गळती ३० टक्केपेक्षा खाली आणणे.
b) जन्माच्या वेळेचा दर हजारी अर्भक मृत्यू दर २० पेक्षा कमी करणे / खाली आणणे.
c) जन्माच्या वेळेचे माता मृत्यू दर गुणोत्तर दर लाखामागे / लाखाला १०० पेक्षा खाली आणणे.
d) जन्म, मृत्यू, विवाह आणि गरोदरपणा या संबंधित नोंदणी १०० टक्के पर्यंत साध्य करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (c) २) (b) आणि (d) ३) (b) फक्त ४) (c) आणि (d)
- 3) Which of the following statement/s is/are **correct** about goals to be achieved under the National Population Policy, 2000?
a) Reduce dropouts at the primary and secondary school levels to below 30 percent for both boys and girls.
b) Reduce infant mortality rate to below 20 per 1000 live births.
c) Reduce maternal mortality ratio to below 100 per 1,00,000 live births.
d) Achieve 100 percent registration of births, deaths, marriage and pregnancy.

Answer Options :

- 1) (a) and (c) 2) (b) and (d) 3) (b) only 4) (c) and (d)
- ४) राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण, २००० मध्ये खालीलपैकी कोणत्या उद्दिष्टांचा समावेश आहे ?
a) स्त्री-भ्रूणहत्या प्रतिबंधक कायद्याची अंमलबजावणी करणे.
b) बालविवाह प्रतिबंधक कायद्याची कडक अंमलबजावणी करणे.
c) छोट्या कुटुंबाची संकल्पना राबविणे.
d) खेड्याच्या पातळीवर बाळंतपणाच्या सेवा उपलब्ध करून देणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) २) (b) आणि (c)
३) (b),(c) आणि (d) ४) सर्व पर्याय बरोबर आहेत
- 4) Which of the following objectives are included in the National Population Policy, 2000 ?
a) Enforcing Female Foeticide Prevention Law.
b) Strict enforcement of Child Marriage Prevention Law.
c) Implementing the concept of small family.
d) To provide maternity services at the village level.

Answer Options :

- 1) (a) and (b) 2) (b) and (c)
3) (b), (c) and (d) 4) All options are correct

- ५) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
- a) लोकसंख्येच्या वाढीसह, सिंचन क्षेत्र वाढत आहे आणि कृषि विज्ञानातील प्रगतीमुळे, बहुतेक विस्तृत पीक पद्धती सधन पीक घेण्यास मार्ग देत आहेत.
- b) लोकसंख्येच्या वाढीसह, सिंचन क्षेत्र वाढत आहे आणि कृषि विज्ञानातील प्रगतीमुळे, बहुतेक सधन पीक पद्धती सधन पीक पद्धती पीक घेण्यास मार्ग देत आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) कोणतेही बरोबर नाही
- 5) Which of the following statements is correct ?
- a) With the increase in population, the irrigated area is increasing and with advances in agricultural sciences, most of the extensive cropping patterns are giving way to intensive cropping.
- b) With the increase in population, the irrigated area is increasing and with advances in agricultural sciences, most of the intensive cropping patterns are giving way to extensive cropping.

Answer Options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) 4) None of the above

३) कुटुंब कल्याण

- १) खालीलपैकी भारतात सर्वप्रथम संतती नियमन केंद्राची स्थापना कोणी केली ?
- a) डॉ. र. धो. कर्वे b) डॉ. इरावती कर्वे c) डॉ. आनंदी कर्वे d) डॉ. गो. ग. कर्वे

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (d) ४) वरीलपैकी नाही
- 1) Who among the following established the first Birth Control Centre in India ?

- a) Dr. R.D. Karve b) Dr. Irawati Karve
- c) Dr. Anandi Karve d) Dr. G.G. Karve

Answer Options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (d) 4) None of the above

(११) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण – सार्वजनिक वित्त, महसूल, ऋण, खर्च, अर्थसंकल्प, लेखा व लेखापरीक्षण

- १) वित्तीय धोरण – महसूलाचे साधन – टॅक्स, नॉनटॅक्स / करेतर महसूल
- २) करप्रणाली – केंद्र व राज्य स्तरावरील आर्थिक सुधारणा – जीएसटी, विक्रीकर, इत्यादींशी संबंधित कायदे / नियम
- ३) करसुधारणा समित्या – भारतातील करसुधारणा आढावा, राज्य पातळीवरील करसुधारणा – व्हॅट
- ४) भारतातील केंद्र व राज्यातील सार्वजनिक ऋण – रचना आणि भार
- ५) वित्त आयोग
- ६) केंद्र व राज्याची सार्वजनिक खर्च वाढ, सार्वजनिक खर्च सुधारणा
- ७) भारतातील राजकोषीय सुधारणा – केंद्र व राज्यस्तरावरील आढावा
- ८) अर्थसंकल्प – प्रकार, कामावर आधारित, शून्याधारित अर्थसंकल्प
- ९) राजकोषीय तूट – संकल्पना, तुटीचे नियंत्रण, केंद्र, राज्य व रिझर्व्ह बँकेचे उपक्रम
- १०) लेखा आणि लेखापरीक्षण

१) वित्तीय धोरण – महसूलाचे साधन – टॅक्स, नॉनटॅक्स / करेतर महसूल

- १) खालीलपैकी कोणत्या राज्याला २०१८-१९ मध्ये सर्वाधिक महसूल रु.९०,१४० कोटी इतका SGST मधून मिळाला आहे ?
 - १) तामिळनाडू
 - २) उत्तर प्रदेश
 - ३) कर्नाटक
 - ४) महाराष्ट्र
 - 1) Which of the following state received highest revenue • 90,140 crores from SGST for 2018-19?
 - 1) Tamilnadu
 - 2) U.P.
 - 3) Karnataka
 - 4) Maharashtra
 - २) खालीलपैकी कोणत्या देशानी संघीय वित्त व्यवस्था स्वीकारली आहे ?
 - १) यू. एस. ए. आणि कॅनडा फक्त
 - २) कॅनडा आणि भारत फक्त
 - ३) यू. एस. ए. कॅनडा आणि भारत फक्त
 - ४) यू. के. फ्रान्स, जर्मनी आणि ऑस्ट्रेलिया
 - 2) Which of the following countries have adopted a federal system of government finance ?
 - 1) USA and Canada only
 - 2) Canada and India only
 - 3) USA, Canada and India only
 - 4) UK, France, Germany and Austria
 - ३) योग्य विधाने/विधाने ओळखा
 - a) संघीय व्यवस्था केंद्र आणि राज्य सरकारमधील वित्तीय संबंध निश्चित करत नाही.
 - b) संघीय व्यवस्था राज्य सरकारमधील वित्तीय संबंध निश्चित करणे.
 - c) संघीय व्यवस्था केंद्र आणि राज्य सरकारमधील वित्तीय संबंध निश्चित करणे.
 - d) संघीय सरकार व्यवस्था स्थानिक सरकारमधील वित्तीय संबंध निश्चित करणे.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त (a) आणि (b) बरोबर
 - २) फक्त (a) आणि (d) बरोबर
 - ३) फक्त (c) आणि (d) बरोबर
 - ४) फक्त (c) बरोबर

- 3) Identify the correct statement/statements.
- Federal system of government does not define the financial relations between the central and state governments.
 - Federal system of government defines the financial relations among the state governments.
 - Federal system of government defines the financial relations between the central and the state governments.
 - Federal system of government defines the financial relations between the local governments.

Answer Options :

- 1) Only (a) and (b) are correct
 - 2) Only (a) and (d) are correct
 - 3) Only (c) and (d) are correct
 - 4) only (c) is correct
- ४) केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यातील वित्तीय संबंध ठरविणारे घटक कोणता/कोणता ?
- महसुलाची साधने
 - खर्चाची बाबी
 - दोन्ही (१) आणि (२)
 - अधिकारांचे वाटप
- 4) What is/are a determinant/determinants of financial relations between the central and state government ?
- Sources of revenue
 - Heads of expenditure
 - Both the (1) and (2)
 - Distribution of powers
- ५) राज्य सरकारच्या भांडवली प्राप्तीत याचा समावेश असतो.
- बाजारी कर्जे
 - केंद्र सरकारकडून उचल घेणे
 - लोकांची अल्पबचत व भविष्य निर्वाह निधी योगदान
 - केंद्र सरकारकडून जी एस टी चा वाटा वरीलपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे ?
- फक्त (c), (d), (a)
 - फक्त (b), (a), (d)
 - फक्त (a), (b), (c)
 - फक्त (d), (b), (c)
- 5) Capital Receipt of State Government includes
- Market loans
 - Borrowing from Central Government
 - Small Saving of the public and provident fund contribution
 - G.S.T. share from Central Government
- Which of the above option is correct ?
- only (c), (d), (a)
 - only (b), (a), (d)
 - only (a), (b), (c)
 - only (d), (b), (c)
- ६) खालीलपैकी कोणता कर हा भारतीय अर्थव्यवस्थेत अप्रत्यक्ष कर नाही ?
- महामंडळ कर
 - विक्री कर
 - उत्पादन कर
 - जकात कर
- 6) Which of the following taxes is not the indirect tax in Indian Economy ?
- Corporation Tax
 - Sales Tax
 - Excise Duty
 - Customs Duties
- ७) आयकरापासून प्राप्त होणारे उत्पन्न कोणाला प्राप्त होते ?
- राज्य सरकार
 - केंद्र सरकार
 - स्थानिक सरकार
 - केंद्रशासित प्रदेश
- 7) Who receives income from Income Tax ?
- State Government
 - Local Government
 - Central Government
 - Union Territory

८) खालीलपैकी कोणती करांची उद्दिष्ट्ये आहेत ?

- a) प्रशासकीय महसुलात वाढ करणे.
- b) संसाधनांच्या वापरावर प्रभाव टाकणे
- c) आर्थिक विषमता कमी करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b) आणि (c) २) (a) आणि (c) ३) (b) आणि (c) ४) (a) आणि (b)

8) Which of the following are the objectives of taxes ?

- a) To increase administrative revenue.
- b) To influence resource allocation.
- c) To reduce income inequality.

Answer Options :

- 1) (a), (b) and (c) 2) (a) and (c) 3) (b) and (c) 4) (a) and (b)

९) सरकारचे अल्पकालीन निधी गोळा करण्याचे प्रमुख साधन कोणते ?

- १) सरकारी हुंड्या २) बाजार कर्जे ३) प्रतिभूती ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

9) Which of the following is the major source of short-term funds for government ?

- 1) Treasury bills 2) Marked loans 3) Securities 4) None of the above

१०) करेतर महसुलात खालील गोष्टींचा समावेश होतो :

- a) प्रशासकीय महसूल
- b) राज्य उपक्रमापासून मिळणारा नफा
- c) देणग्या व अनुदाने
- d) विविध कर

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत. २) (a), (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.
३) (a), (b) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत. ४) (a) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत.

10) Non-tax revenue includes the following things :

- a) Administrative revenue
- b) Profit from State enterprises
- c) Gifts and grants
- d) Various taxes

Answer Options :

- 1) Statements (a), (b) and (c) are correct 2) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct
3) Statements (a), (b) and (d) are correct 4) Statements (a) and (c) are correct

११) केंद्र सरकारची करेतर उत्पन्नाची साधने आहेत.

- अ) शासकीय उपक्रमांचा नफा ब) मालमत्ता कर क) राजकोषीय सेवा ड) सर्वसाधारण सेवा

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ, ब आणि क २) फक्त अ, क आणि ड ३) फक्त अ, ब आणि ड ४) फक्त ब, क आणि ड

11) The Non-tax revenue sources of the Central Government are

- a) Profit of Government enterprises
- b) Tax on Estate duty
- c) Fiscal services
- d) General services

Answer Options :

- 1) Only a, b and c 2) Only a, c and d 3) Only a, b and d 4) Only b, c and d

२) करप्रणाली – जीएसटी, विक्रीकर, इत्यादींशी संबंधित कायदे/नियम

- १) भारतात जी.एस.टी. चा प्रारंभ पासून झाला.
१) ८ नोव्हेंबर, २०१६ २) १ जुलै, २०१७ ३) १७ जुलै, २०१७ ४) १ जुलै, २०१८
- 1) GST started in India from
1) 8th November, 2016 2) 1st July, 2017 3) 17th July, 2017 4) 1st July, 2018
- २) व्हॅटची सुरुवात सर्वप्रथम खालील कोणत्या देशात झाली ?
१) अमेरिका २) फ्रान्स ३) भारत ४) चीन
- 2) VAT started first in which of the following countries ?
1) America 2) France 3) India 4) China
- ३) खालीलपैकी अप्रत्यक्ष कर कोणता आहे ?
१) जी.एस.टी. २) उत्पन्न कर ३) संपत्ती कर ४) मालमत्ता कर
- 3) Which of the following is an Indirect Tax ?
1) GST 2) Income Tax 3) Wealth Tax 4) Property Tax
- ४) वस्तू व सेवा कर ओळख क्रमांकाचे पहिले दोन अंक निर्दिष्ट करतात.
१) उत्पादन संकेतांक २) सेवा संकेतांक ३) राज्य संकेतांक ४) देश संकेतांक
- 4) The first two digits of Goods and Services Tax identification number specifies
1) Product Code 2) Service Code 3) State Code 4) Country Code
- ५) हे वस्तू व सेवा कर परिषदेचे अध्यक्ष असतात.
१) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचा गव्हर्नर २) केंद्रीय वित्त मंत्री
३) मुख्य सचिव, वित्त विभाग ४) पंतप्रधान
- 5) is the Chairperson of GST Council.
1) Governor of RBI 2) Union Finance Minister
3) Chief Secretary, Finance Department 4) Prime Minister
- ६) वस्तू आणि सेवा करामध्ये खालीलपैकी कोणता कर अंतर्भूत होत नाही ?
१) सेवा कर २) अबकारी कर ३) केंद्रीय विक्री कर ४) सीमा शुल्क
- 6) Which tax is not subsumed under GST ?
1) Service Tax 2) Excise Duty
3) Central Sales Tax 4) Customs Duty
- ७) १९९४-९५ मध्ये सेवा कर सुरुवातीला फक्त तीन सेवेवर आकारला जात होता त्या सेवा या आहेत.
अ) दूरध्वनी सेवा ब) शेअर्स ब्रोकिंग क) हॉटेल सेवा ४) सर्वसाधारण विमा
- पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, ब आणि क २) फक्त अ, क आणि ड ३) फक्त अ, ब आणि ड ४) फक्त ब, क आणि ड
- 7) The Service Tax introduced in 1994 — 95 was applicable only on three services, which were ;
a) Telephone services b) Share broking c) Hotel services d) General insurance
- Answer Options :**
1) Only a, b and c 2) Only a, c and d 3) Only a, b and d 4) Only b, c and d

- ८) खालील विधाने विचारात घ्या :
- अ) १ एप्रिल, २००५ पासून भारतात व्हॅट लागू करण्यात आला होता.
ब) जम्मू आणि काश्मीरचा केंद्रशासित प्रदेश वगळता सर्व राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांनी व्हॅट लागू केला होता.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त?

पर्यायी उत्तरे :

- १) केवळ अ योग्य आहे
२) केवळ ब योग्य आहे
३) दोन्ही अ आणि ब योग्य आहेत
४) दोन्ही अ आणि ब अयोग्य आहेत
- 8) Consider the following statements :
- a) VAT was introduced in India from 1st April, 2005.
b) VAT was introduced by all States/Union Territories except the Union Territories of Jammu and Kashmir.

Which of the above statements is/are correct ?

Answer Options :

- 1) Only a is correct
2) Only b is correct
3) Both a and b are correct
4) Both a and b are incorrect

३) करसुधारणा समित्या – राज्य पातळीवरील करसुधारणा

- १) केळकर कार्यदल समितीने कर सुधारणा शिफारशी वर्ष मध्ये सादर केल्या.
१) २००२
२) २००४
३) २००६
४) २०१७
- 1) The Kelkar Task Force Committee recommended tax reforms recommendations in the year
1) 2002
2) 2004
3) 2006
4) 2017
- २) करचुकवेगिरी विरोधातील सामान्य नियमावलीमध्ये सुधारणा सुचविण्यासाठी गठित केलेल्या पार्थसारथी शोम समितीने (आढावा) आपल्या शिफारशी रोजी सादर केल्या.
१) १ सप्टेंबर, २०१२
२) १६ ऑक्टोबर, २००७
३) २८ जून, २०१२
४) १४ जुलै, २०१२
- 2) Parth Sarthi Shyom Committee (Review) has submitted their recommendations for General Anti-Avoidance Rules (GAAR) on
1) 1st September, 2012
2) 16 October, 2007
3) 28th June, 2012
4) 14 July, 2012
- ३) कर विषयक सुधारणा करण्यासाठी भारतात कोणत्या समित्या स्थापन करण्यात आल्या?
अ) चेलय्या समिती
ब) एन. के. झा समिती
क) भूतलिंगम समिती
ड) वांच्छू समिती

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ
२) फक्त ब
३) फक्त क आणि ड
४) यापैकी सर्व
- 3) Which committees were appointed for tax reforms in India ?
a) Chelayya Committee
b) N. K. Zaa Committee
c) Bhutlingam Committee
d) Wanchhu Committee

Answer Options :

- 1) Only a
2) Only b
3) Only c and d
4) All of the above

- ४) केळकर कार्यदल समितीने खालील शिफारशी केल्या :
- a) प्रमाणित वजावट पद्धत रद्द केली पाहिजे. b) बचत आणि व्याजावरील सवलत रद्द करावी.
c) पॅन क्रमांक आवश्यक करावा. d) सुधारीत मूल्यवृद्धी कर योजना.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (b) फक्त ३) (a), (b) आणि (c) ४) यापैकी सर्व

- 4) Kelkar task force committee recommended following recommendation :

- a) Standard deduction system should be cancelled.
b) Exemption on saving and interest should be cancelled,
c) PAN number should be compulsory,
d) Modified value added tax.

Answer options :

- 1) (a) only 2) (b) only 3) (a), (b) and (c) 4) All above

- ५) खालीलपैकी कोणत्या करा ची प्रोफेसर काल्डोर यांनी शिफारस केली होती ?

- १) संपत्ती कर २) मालमत्ता शुल्क ३) देणगी कर ४) सेवा कर

- 5) Which of the following taxes was recommended by Prof. Kaldor ?

- 1) Wealth Tax 2) Estate Duty 3) Gift Tax 4) Service Tax

४) भारतातील केंद्र व राज्यातील सार्वजनिक ऋण - रचना आणि भार

- १) सार्वजनिक कर्जाचा परिणाम खालील बाबींवर होतो :

- a) किंमत b) उत्पन्न व संपत्ती वाटणी c) करवाद d) विकास

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (b) फक्त ३) (a), (b) आणि (c) ४) वरील सर्व

- 1) Public debt affects on the following things :

- a) Price b) Income and Wealth Distribution
c) Increase of Tax d) Development

Answer options :

- 1) (a) only 2) (b) only 3) (a), (b) and (c) 4) All above

- २) खालीलपैकी सार्वजनिक कर्जाचे मार्ग कोणते ?

- a) बाजार कर्ज b) कर्जरोखे c) राजकोषीय हुंड्या d) तात्पुरती उचल

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (b) आणि (c) ३) यापैकी नाही ४) यापैकी सर्व

- 2) Which of the following are the sources of public debt ?

- a) Market Loans b) Bonds c) Treasury Bills d) Temporary Advances

Answer options :

- 1) (a) only 2) (b) and (9) 3) None of these 4) All above

- ३) कोणत्याही शासनाच्या सार्वजनिक खर्चाची प्रवृत्ती पुढीलप्रमाणे असते :
१) स्थिर २) वाढता ३) घटता ४) बदलता (चढउतार)
- 3) Public Expenditure of any Government shows following trend :
1) Constant 2) Increasing 3) Decreasing 4) Fluctuating

- ४) सार्वजनिक आयव्ययाचा खालीलपैकी कोणता विभाग आहे ?
a) सार्वजनिक खर्च b) सार्वजनिक उत्पन्न c) सार्वजनिक कर्ज d) सार्वजनिक स्वास्थ्य
वरीलपैकी कोणते विधान / विधाने बरोबर आहे / त ?
१) फक्त a २) a आणि b ३) a, b आणि c ४) a, b आणि d

- 4) Which of the following is the department of Public Finance ?
a) Public Expenditure b) Public Revenue c) Public Debt d) Public Health
Which of the above statement/s is/are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b) and (d)

- ५) ही भारतातील सार्वजनिक खर्चामध्ये वाढ होण्याची कारणे आहेत.
a) लोकसंख्या वाढ b) नागरीकरण
c) प्रशासकीय यंत्रणांचा विस्तार d) विकासाचे प्रकल्प

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b) आणि (d) २) (b), (c) आणि (d)
३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b), (c) आणि (d)
- 5) are the causes of the rise in public expenditure in India.
a) Population Growth b) Urbanisation
c) Expansion of Administrative Machinery d) Development Project

Answer Options :

- 1) (a), (b) and (d) 2) (b), (c) and (d)
3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b), (c) and (d)

- ६) केंद्र सरकारच्या भांडवली खर्चात या बाबींचा समावेश होतो.
अ) राज्य सरकारांना कर्जे ब) आर्थिक विकासासाठीचा भांडवली खर्च
क) प्रशासकीय खर्च ड) विदेशी सरकारांना कर्जे
योग्य उत्तरे निवडा.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त ब, क आणि ड २) फक्त अ, क आणि ड ३) फक्त अ, ब आणि ड ४) फक्त अ, ब आणि क
- 6) The capital expenditure of the Central Government consists of
a) Loans to State Governments b) Capital expenditure on economic development
c) Expenditure on administration d) Loans to Foreign Governments

Choose correct answers.

Answer Options :

- 1) Only b, c and d 2) Only a, c and d 3) Only a, b and d 4) Only a, b and c

७) केंद्र सरकारच्या महसुली खर्चाशी खालीलपैकी कोणत्या बाबी संबंधित आहेत ?

- अ) चालू कर ब) भांडवली प्राप्ती क) कर्जे ड) आर्थिक विकास

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त ब ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

7) Which of the following are related to revenue expenditure of the Central Government ?

- a) Current taxation b) Capital receipts
c) Loans d) Economic development

Answer Options :

- 1) Only a 2) Only a and b 3) Only b 4) None of the above

७) भारतातील राजकोषीय सुधारणा – केंद्र व राज्यस्तरावरील आढावा

१) एफ आर बी एम कायदा केव्हा पासून लागू करण्यात आला ?

- १) जानेवारी १७, २००० २) डिसेंबर ३०, २००३
३) जून १५, २००५ ४) जुलै ५, २००४

1) When was the FRBM Act brought into effect ?

- 1) January 17, 2000 2) December 30, 2003
3) June 15, 2005 4) July 5, 2004

२) खर्च व्यवस्थापन आयोग (EMC) ची स्थापना या वर्षी करण्यात आली :

- १) २०११ २) २०१४ ३) २०१६ ४) २०२०

2) Expenditure Management Commission (EMC) was constituted in the year

- 1) 2011 2) 2014 3) 2016 4) 2020

३) २०१६ ची एन. के. सिंग समिती ही शी संबंधित आहे.

- १) बारावा वित्त आयोग २) बारावी पंचवार्षिक योजना
३) चौदावा वित्त आयोग ४) वित्तीय जबाबदारी आणि अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन कायदा

3) N. K. Singh Committee of 2016 is related to

- 1) Twelfth Finance Commission
2) Twelfth Five Year Plan
3) Fourteenth Finance Commission
4) Fiscal Responsibility and Budget Management Act

४) हे राज्य सरकारांचे भारत सरकारकडून मिळणाऱ्या महसुलाचे प्रमुख साधन नाही.

- १) केंद्रीय करातील हिस्सा २) कर्जे आणि आगाऊ रकमा
३) केंद्रीय अनुदान ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

4) is not the major revenue source of State Government

- 1) Share in Central Taxes 2) Loans and Advances
3) Central Grants 4) None of these

- ५) घटकराज्यांना जास्त वित्तीय स्वायत्तता देण्यासाठी ची शिफारस योग्य ठरेल.
a) संघीय व्यवस्थेत स्वतंत्र वित्तीय प्राधिकरण असावे.
b) प्रत्येक सरकारला स्वतंत्र महसूल साधने असावीत.
c) कर आकारण्याचे स्वातंत्र्य असावे.
d) संघीय कर महसूलाचे केंद्र व राज्य सरकारांत समान वाटप व्हावे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त
२) (a) आणि (b) फक्त
३) (a), (b) आणि (c) फक्त
४) वरीलपैकी सर्व

- 5) The recommendation of to give more fiscal autonomy to the constituent states, would be appropriate.
a) Independent financial authority in a federal system.
b) Separate /Independent sources of revenue for each government
c) Freedom to levy taxes
d) Equal distribution of federal revenue between central and state government

Answer Options :

- 1) (a) only
2) (a) and (b) only
3) (a), (b) and (c) only
4) All of the above

- ६) खालीलपैकी वित्तीय जबाबदारी आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापन कायदा, २००३ ची कोणती उद्दिष्टे/उद्दिष्ट्ये आहे/आहेत ?
अ) कालबद्ध कार्यक्रमांतर्गत सरकारी कर्जावर मर्यादा निश्चित करणे.
ब) महसुली तूट शून्य गाठणे आणि वित्तीय तूट कमी करणे.
क) दीर्घकालीन समष्टी आर्थिक स्थिरता सुनिश्चित करण्यासाठी शासनाला जबाबदार बनविणे.
ड) शासनाच्या आर्थिक कामकाजात पारदर्शकता सुधारणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) वरीलपैकी एकही नाही २) वरीलपैकी सर्व ३) फक्त अ आणि ब ४) फक्त क आणि ड

- 6) Which of the following is/are the objectives of Fiscal Responsibility and Budget Management Act, 2003 ?
a) To set limits on government borrowings under time bound programme
b) To achieve zero revenue deficit and bring down fiscal deficits.
c) To make the government responsible for ensuring long term macroeconomic stability.
d) Improving transparency in the fiscal operations of the government.

Answer Options :

- 1) None of the above 2) All of the above 3) Only a and b 4) Only c and d

८) अर्थसंकल्प – प्रकार, कामावर आधारित अर्थसंकल्प, शून्याधारित अर्थसंकल्प

- १) महाराष्ट्र शासनाने या वर्षापासून लिंगभाव आधारित अर्थसंकल्प पद्धत स्वीकारली.
१) २०११ २) २०१५ ३) २०१३ ४) २०१९
- 1) Government of Maharashtra has adopted gender budgeting from the year _ .
1) 2011 2) 2015 3) 2013 4) 2019

- २) वायू प्रदूषणाच्या वाढत्या समस्येचा सामना करण्यासाठी, २०२१-२२ च्या अर्थसंकल्पात १० लाखापेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या शहरी केंद्रासाठी रु. २२१७ कोटी प्रदान करण्याचा प्रस्ताव आहे.
१) ३२ २) ४२ ३) ५२ ४) ६२
- 2) To tackle the burgeoning problem of air pollution, the 2021-22 Budget proposes to provide amount of Rs. 2217 crore for urban centres with a million-plus population.
1) 32 2) 42 3) 52 4) 62
- ३) भारताच्या केंद्रीय अर्थसंकल्प, २०२० नुसार करपात्र उत्पन्नासाठी आयकर दरपातळी किती टक्क्यांपर्यंत आहे ?
१) ५% ते २५% २) ५% ते ३५% ३) ५% ते ३०% ४) ५% ते २०%
- 3) What is the range of tax rates for taxable income as per the Union Budget, 2020 of India ?
1) 5% to 25% 2) 5% to 35% 3) 5% to 30% 4) 5% to 20%
- ४) केंद्र सरकारची अंदाजपत्रकीय अंदाजानुसार २०१९-२० मधील एकूण कर्ज देयता कोटी रुपये होती.
१) १०,२५,५९९ २) १,०२,५५,०९९ ३) ९७,४५,४१० ४) ५०९६८९
- 4) Total Loan Liabilities of central government in 2019-20 budget estimates was crore rupees.
1) 1025599 2) 10255099 3) 1974541 4) 509689
- ५) १९९३ - ९४ च्या अर्थसंकल्पात आयात शुल्काचा दर ११० टक्क्यावरून टक्क्यापर्यंत कमी करण्यात आला होता.
१) ३० २) ९५ ३) ८५ ४) ७५
- 5) The 1993 - 94 budget had reduced the maximum rate of import duty from 110 percent to percent.
1) 30 2) 95 3) 85 4) 75
- ६) केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२२ - २३ मध्ये खालीलपैकी कोणते ठळक वैशिष्ट्य नाही ?
१) गहू आणि तांदळाची खरेदी आणि शेतकऱ्यांच्या खात्यात एमएसपी मूल्याचे थेट पेमेंट.
२) रसायनमुक्त नैसर्गिक शेतीला प्रोत्साहन.
३) 'किसान ड्रोन'चा वापर.
४) शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे.
- 6) Which of the following is not the highlight of Union Budget 2022 — 23 ?
1) Procurement of wheat and paddy and direct payment of MSP value to the farmers account.
2) Promotion of chemical-free natural farming.
3) Use of 'Kisan Drones'.
4) Doubling farmers' income.
- ७) केंद्रीय अर्थसंकल्प २०२१-२२ मध्ये केंद्र सरकारच्या उत्पन्नाचा सर्वात मोठा स्रोत कोणता आहे ?
१) वस्तू आणि सेवा कर २) कर्ज घेणे आणि इतर दायित्वे
३) प्राप्तीकर ४) कॉर्पोरेट कर
- 7) What is the biggest source of income for the Central Government in the Union Budget 2021-22?
1) GST 2) Borrowing and other liabilities
3) Income Tax 4) Corporate Tax

- ८) समतोल अंदाजपत्रक म्हणजे :
- १) सार्वजनिक महसूल सार्वजनिक खर्चापेक्षा कमी असणे.
 - २) सार्वजनिक महसूल सार्वजनिक खर्चापेक्षा जास्त असणे.
 - ३) सार्वजनिक महसूल आणि सार्वजनिक खर्च समान असणे.
 - ४) वरीलपैकी एकही नाही.
- 8) What is a balance budget ?
- 1) Public revenue is less than public expenditure.
 - 2) Public revenue is higher than public expenditure.
 - 3) Public revenue and public expenditure are the same.
 - 4) None of the above.
- ९) विनियोजन विधेयक विधीमंडळात मंजूर होईपर्यंत नवीन वर्षाच्या काही कालावधीच्या खर्चासाठी विधीमंडळाने मंजूर केलेल्या आगाऊ अनुदानास काय म्हणतात ?
- १) पूरक अनुदान
 - २) लेखानुदान
 - ३) अर्थसंकल्पीय अनुदान
 - ४) लाक्षणिक अनुदान
- 9) What is the advance grant sanctioned by the Legislature for the expenditure of some period of the New Year till the passage of the Appropriation Bill in the Legislature called?
- 1) Supplementary Grants
 - 2) Accounts Grants
 - 3) Budgetary Grants
 - 4) Symbolic Grants
- १०) केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प ही योजना विभागामार्फत राबविण्यात येते.
- १) वित्त विभाग
 - २) नियोजन विभाग
 - ३) आदिवासी विकास विभाग
 - ४) सामान्य प्रशासन विभाग
- 10) The Central Budget Scheme is implemented through the Department of ...
- 1) Finance Department
 - 2) Planning Department
 - 3) Tribal Development Department
 - 4) General Administration Department
- ११) खालील विधाने विचारात घेऊन त्याखाली दिलेल्या उत्तरातून योग्य पर्याय निवडा. वित्तीय वर्षभरात सुधारलेले अंदाज तयार करताना खालीलपैकी कोणत्या गोष्टी लक्षात घेतल्या पाहिजेत ?
- अ) चालू वर्षातील पहिल्या ४/८/९ महिन्यांच्या प्रत्यक्ष रकमा
 - ब) मागील वर्षाच्या पहिल्या ४/८/९ महिन्यांच्या प्रत्यक्ष रकमा
 - क) मागील वर्षाच्या शेवटच्या ८, ४ किंवा ३ महिन्यांच्या प्रत्यक्ष रकमा
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त अ व ब बरोबर
 - २) फक्त ब व क बरोबर
 - ३) अ, ब व क तिन्ही बरोबर
 - ४) फक्त अ व क बरोबर
- 11) Consider the following statements and select the correct option from the answer given below. Which of the following should be kept in mind while preparing revised estimates during the financial year?
- A) Actual amounts for the first 4/8/9 months of the current year
 - B) Actual amounts for the first 4/8/9 months of the previous year
 - C) Actual amounts for the last 8, 4 or 3 months of the previous year
- Answer Options :**
- 1) Only A and B are correct
 - 2) Only B and C are correct
 - 3) A, B and C are all three correct
 - 4) Only A and C are correct

- १२) 'शून्याधारित अर्थसंकल्पाबाबत' खालील विधाने विचारात घ्या :
- ते अमेरिकेत उदयास आले व विकसित झाले.
 - १९७८ मध्ये अध्यक्ष जिमी कार्टर यांनी ही प्रणाली अमेरिकेमध्ये लागू केली.
 - भारतात ही प्रणाली प्रथम १९८३ मध्ये विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभागात सुरु करण्यात आली.
 - भारतात ही प्रणाली १९८४-८५ या आर्थिक वर्षापासून सर्व मंत्रालयात सुरु करण्यात आली.
- वरीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?
- १) (a), (b) आणि (c) २) (b), (c) आणि (d) ३) फक्त (a) आणि (b) ४) वरील सर्व

- 12) Consider the following statements about 'Zero-based Budgeting' :
- It originated and was developed in the USA.
 - It was introduced in the USA by President Jimmy Carter in 1978.
 - In India, it was first introduced in the Department of Science and Technology in 1983.
 - In India, it was introduced in all Ministries during 1984 — 85 fiscal year.

Which of the statements given above are correct ?

- 1) (a), (b) and (c) 2) (b), (c) and (d) 3) Only (a) and (b) 4) All of the above

९) राजकोषीय तूट - संकल्पना, तुटीचे नियंत्रण, केंद्र, राज्य व रिझर्व्ह बँकेचे उपक्रम

- १) राजकोषीय तूट म्हणजे
- महसुली प्राप्ती + भांडवली प्राप्ती - एकूण खर्च
 - अंदाज पत्रकीय तूट + कर्ज आणि इतर देयता
 - भांडवली प्राप्ती - भांडवली खर्च
 - महसुली प्राप्ती - महसुली खर्च
- पर्यायी उत्तरे :
- १) (a) फक्त २) (a) आणि (b) ३) (b) फक्त ४) यापैकी सर्व

- 1) Fiscal Deficit means
- Revenue Receipts + Capital Receipts — Total Expenditure
 - Budget deficit + Government market borrowings and liabilities
 - Capital Receipts — Capital Expenditure
 - Revenue Receipts — Revenue Expenditure

Answer options :

- 1) (a) only 2) (a) and (b) 3) (b) only 4) All above

- २) अंदाजपत्रकीय तूट म्हणजे
- १) एकूण प्राप्ती - एकूण खर्च २) वित्तीय तूट
- ३) महसुली प्राप्ती - महसुली खर्च ४) प्राथमिक तूट

- 2) Budget deficit means
- Total Receipts — Total Expenditure
 - Fiscal Deficit
 - Revenue Receipts — Revenue Expenditure
 - Primary Deficit

- ३) राजकोषीय तूट आणि वर्षभरातील व्याज भरणा यातील फरकाला म्हणतात.

- १) वित्तीय तूट २) अंदाजपत्रक तूट ३) प्राथमिक तूट ४) महसुली तूट

- 3) The difference between fiscal deficit and interest payment during the year is called

- 1) Fiscal deficit 2) Budget deficit 3) Primary deficit 4) Revenue deficit

४) कथन I : "तुटीचा अर्थभरणा व्यवस्थापन करण्यासाठी बाह्यकर्ज हा उत्तम मार्ग आहे कारण तुलनात्मक दृष्ट्या बाह्यकर्ज हे स्वस्त आणि दीर्घकाळासाठी असते."

कथन II : "तुटीचा अर्थभरणा व्यवस्थापन करण्यासाठी देशांतर्गत कर्ज उभारणी या तिसऱ्या मार्गाला प्राधान्य दिले जाते."

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त कथन I हे सत्य आहे
२) फक्त कथन II हे असत्य आहे.
३) कथन I आणि II हे दोन्ही सत्य आहेत.
४) कथन I आणि II हे दोन्ही असत्य आहेत.

4) *Statement I :*

"External borrowings are the next best way to manage fiscal deficit with the condition that the external loans are comparatively cheaper and long term."

Statement II :

"Internal borrowings come as the third preferred route of fiscal deficit management."

Answer Options :

- 1) Only statement I is true
2) Only statement II is false
3) Both statements I and II are true
4) Both statements I and II are false

५) तुटीचा अर्थभरणा केल्याचा परिणाम म्हणून होते.

- १) किंमत पातळीत वाढ
२) सरकारला तोटा
३) उत्पादन पातळीत घट
४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

5) The deficit financing leads to

- 1) Rise in price level
2) Government faces loss
3) Declining output
4) None of these

१०) लेखा आणि लेखापरीक्षण

१) नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक यांना पुरवणी लेखा परिक्षणाचे आदेश देण्याचा अधिकार असून लेखा परिक्षण अहवाल प्राप्त झाल्यापासून दिवसांच्या आत लेखा परिक्षण अहवालावर ते टिप्पणी करू शकतात.

- १) ३० दिवस
२) ६० दिवस
३) ९० दिवस
४) १२० दिवस

1) Comptroller and Auditor General (CAG) has a right to order conduct of supplementary audit and he may also comment upon the audit report within days from the date of receipt of audit report.

- 1) 30 days
2) 60 days
3) 90 days
4) 120 days

२) पायाभूत सुविधा निर्माण करणारे विभाग म्हणून यांना धनादेशाने शासन लेख्यातून थेट अनुदान आहरित करण्याचे विशेष अधिकार देण्याचे आदेश वित्त विभागाने निर्गमित केले आहेत.

- १) सामान्य प्रशासन व वित्त विभाग
२) जलसंपदा व महसूल विभाग
३) जलसंपदा व सार्वजनिक बांधकाम विभाग
४) महसूल व सामान्य प्रशासन विभाग

2) Finance Department has issued an order giving special authority to as infrastructure building department to draw subsidy directly from Government Accounts by cheque.

- 1) General Administration and Finance Department
2) Water Resources and Revenue Department
3) Water Resources and Public Works Department
4) Revenue and General Administration Department

(१२) भारताचा विदेशी व्यापार – आकारमान, दिशा आणि रचना, आंतरराष्ट्रीय भांडवल

- १) विदेशी व्यापार – संकल्पना, व्यवहारतोल, व्यापारशेष व विदेशी चलन साठा
- २) जागतिक व्यापार संघटना – तरतुदी, सुधारणा आणि भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील अपेक्षित परिणाम, प्रश्न व समस्या
- ३) भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची दिशा, आकारमान व रचना
- ४) भारतीय आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे धोरण, निर्यातीतील वाढ
- ५) परकीय गुंतवणूक – आंतरराष्ट्रीय व्यापार विदेशी भांडवलाचा अंतप्रवाह, रचना व वाढ,
- ६) बहुआंतरराष्ट्रीय भांडवल पुरविणाऱ्या संस्था – आयएमएफ, जागतिक बँक, इंटरनॅशनल क्रेडीट रेटिंग

१) संकल्पना – व्यवहारतोल, व्यापारशेष व विदेशी चलन साठा

- १) भारताचा जून १९९१ मधील परकीय चलन साठा होता.
१) १.१ अब्ज डॉलर २) १०.१ अब्ज डॉलर ३) २०.१ अब्ज डॉलर ४) २०.५ अब्ज डॉलर
- 1) India's Foreign Exchange Reserve was in June 1991.
1) 1.1 billion dollars 2) 10.1 billion dollars 3) 20.1 billion dollars 4) 20.5 billion dollars
- २) ब्रिक्स बँकेचे संस्थापक देश कोणते ?
a) ब्राझील, रशिया, भारत b) चीन, दक्षिण आफ्रिका
c) जपान, जर्मनी, स्वित्झर्लंड d) बेल्जियम, दक्षिण कोरिया
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (d)
- 2) Which are the founder countries of BRICS BANK ?
a) Brazil, Russia, India b) China, South Africa
c) Japan, Germany, Switzerland d) Belgium, South Korea
Which of the above statements are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b) and (d)
- ३) खालील विधाने विचारात घ्या.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार हा देश-देशातील वस्तू आणि सेवांच्या किमतीमधील फरकांवर आधारित असतो.
ब) व्यापाराच्या अटी वस्तूच्या निर्यात आणि आयातीच्या विनिमय गुणोत्तर किंवा त्याच्या किमतीच्या गुणोत्तराच्या संदर्भात घेतात.
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील व्यवहारशेषाच्या नोंदी दुहेरी नोंद पद्धतीने केल्या जातात.
पर्यायी उत्तरे :
१) वरील सर्व २) फक्त अ ३) फक्त क ४) फक्त अ आणि ब
- 3) Consider the following statements :
a. International trade is based on differences in prices of goods and services from country to country.
b. The terms of trade refer to the exchange ratio of export and import goods or their price ratio.
c. The Balance of Payments record in International Trade is maintained in a standard double entry book-keeping method.

Which of the statements given above is/are correct ?

Answer Options :

- (1) All of the above (2) Only a (3) Only c (4) Only a and b

४) पुढीलपैकी कोणती मागणी व्यापार आणि विकास या विषयांवर संयुक्त राष्ट्रांची परिषद UNCTAD च्या व्यासपीठावरून तिसऱ्या जगातील देशांतर्फे १९६० व १९७० च्या दशकात केली गेली ?

- १) नवीन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था २) नवीन आंतरराष्ट्रीय माहिती व्यवस्था
३) नवीन जागतिक व्यवस्था ४) संयुक्त जागतिक व्यवस्था

4) Which of the following demands was being articulated on the platforms of the United Nations Convention on Trade and Development, UNCTAD towards Third World countries in the 1960s and 1970s ?

- 1) New International Economic Order, NIEO
2) New International Information Order, NIIO
3) New World Order
4) Joint World Order

५) खाली दिलेल्या माहितीच्या आधारे संस्था ओळखा :

- अ) याची स्थापना १९९९ मध्ये झाली.
ब) याची स्थापना १९९७-९९ मधील जागतिक आर्थिक संकटामुळे उद्भवलेल्या आर्थिक परिस्थितीवर उपाय शोधण्यासाठी झाली.
क) हा एक आंतर-सरकारी मंच आहे (मध्यम उत्पन्न देशांसाठीचा)
ड) याची निर्मिती आंतरराष्ट्रीय आर्थिक स्थिरता प्राप्त करण्यासाठीच्या धोरणांवर चर्चा करण्यासाठी झाली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) जागतिक बँक २) जी २० ३) आशियाई विकास बँक ४) जी ७

5) Identify the institution from the following information :

- a) It was formed in 1999.
b) It was formed to find a solution to the situation that resulted from the global financial crisis of 1997 — 99.
c) It is an intergovernmental forum involving middle income countries.
d) It is formed for discussing policies to achieve international financial stability.

Answer Options :

- 1) The World Bank 2) The G20
3) The Asian Development Bank 4) The G7

६) खालीलपैकी कोणती विधाने 'प्रादेशिक सर्वसमावेशक आर्थिक भागीदारी' कराराबाबत बरोबर आहेत ?

- अ) भारत २०१२ मध्ये जेव्हा कराराबाबत वाटाघाटी सुरू झाल्या तेव्हा यात सामील होता परंतु २०१९ मध्ये यातून बाहेर पडला.
ब) नोव्हेंबर २०२० मध्ये या करारावर स्वाक्षरी झाली.
क) यात केवळ आसियान (ASEAN) सदस्य देशांचा समावेश आहे.
ड) हे ई-कॉमर्स विकासासह गुंतवणूक व्यापार आणि सेवांना प्रोत्साहन देणाऱ्या तरतुदींसह जगातील सर्वात मोठे 'मुक्त व्यापार क्षेत्र' स्थापित करते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ आणि ड बरोबर आहेत २) फक्त ब, क आणि ड बरोबर आहेत
३) फक्त अ, ब आणि क बरोबर आहेत ४) फक्त अ, ब आणि ड बरोबर आहेत

- 6) Which of the following statements are correct regarding 'Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)' Agreement ?
- In 2012, India was a part of the negotiations, but opted out in 2019.
 - It was signed in November 2020.
 - It includes only ASEAN nations.
 - It establishes the world's largest 'Free Trade Area' with provisions promoting investment, trade and services including e-commerce development.

Answer Options :

- Only a and d are correct
- Only b, c and d are correct
- Only a, b and c are correct
- Only a, b and d are correct

- 7) SAARC ची खालील प्रमुख उद्दिष्ट्ये आहेत :
- संबंधित प्रदेशातील लोकांच्या सांस्कृतिक विकासाला आणि सामाजिक-आर्थिक कल्याणाला प्रोत्साहन देणे.
 - सामूहिक आत्मनिर्भरतेचे लक्ष्य साध्य करणे.
 - मुक्त प्रादेशिक व्यापाराचा विकास करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत.
- (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.
- (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.
- (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.

- 7) Following are the main objectives of SAARC :
- To promote the socio-economic welfare and cultural development of the people in the concerned region.
 - To achieve the goal of collective self-reliance.
 - To develop free regional trade.

Answer Options :

- Statements (a) and (b) are correct
- Statements (a) and (c) are correct
- Statements (b) and (c) are correct
- Statements (a), (b) and (c) are correct

२) जागतिक व्यापार संघटना – तरतुदी, सुधारणा आणि भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील अपेक्षित परिणाम, प्रश्न व समस्या

- १) पहिल्यांदा २३ देशांनी GATT वर कधी स्वाक्षरी केली ?
- १९४६
 - १९४५
 - १९४८
 - १९४९
- 1) When was GATT signed by 23 countries for the first time ?
- 1946
 - 1945
 - 1948
 - 1949
- २) जागतिक व्यापार संघटना करार केव्हा अंमलात आला ?
- १ जानेवारी, १९९१
 - ५ फेब्रुवारी, १९९४
 - १ जानेवारी, १९९५
 - २६ जानेवारी, १९९६
- 2) When did World Trade Organisation Agreement come into effect ?
- 1st January, 1991
 - 5th February, 1994
 - 1st January, 1995
 - 26th January, 1996

- ३) गॅटचा उत्तराधिकारी म्हणून जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना रोजी झाली.
१) १ जानेवारी, १९५७ २) १ जानेवारी, १९९१ ३) १ जानेवारी, १९९५ ४) १ जानेवारी, १९९८
- 3) World Trade Organisation (WTO) was established as the successor to the GATT on
1) 15 January, 1957 2) 1 January, 1991
3) 18 January, 1995 4) 15 January, 1998
- ४) जागतिक व्यापार संघटनेचा प्रतिनिधी म्हणून भारताने आपल्या बांधील (बाध्य-बाऊंड) जकार्तीमध्ये पुढील प्रमाणे वाढ केली ?
(i) ६% वरून ६७% (ii) ५% वरून ५५% (iii) ७% वरून ७७%
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (iii) २) (i) ३) (ii) ४) वरीलपैकी कुठलेही नाही
- 4) As a member of the WTO India increased its bound tariff lines from :
(i) 6% to 61% (ii) 5% to 55% (iii) 7% to 77%
- Answer options :**
1) (iii) 2) (i) 3) (ii) 4) None of the above
- ५) ट्रीप्स (TRIPS) अंतर्गत अन्न, औषधे आणि रासायनिक उत्पादने यांना वर्षासाठी कॉपीराईट व इतर अधिकारांचे संरक्षण मिळते.
१) २० २) ५० ३) ३० ४) २५
- 5) Under the TRIPS, food, medicines and chemical products have years protection of copyright and related rights.
1) 20 2) 50 3) 30 4) 25
- ६) खालीलपैकी कोण WTO चे महासंचालक आहेत ?
१) रॉबर्टो अझेवेडो २) पास्कल लेमी ३) सुपाचाई पनीचपाकडी ४) एनगोजी ओकोन्जो-इबेला
- 6) Who amongst the following is the Director General of WTO ?
(1) Roberto Azevedo (2) Pascal Lamy
(3) Supachai Panitchpakdi (4) Ngozi Okonjo-Iweala
- ७) जोड्या जुळवून योग्य पर्याय निवडा.
जागतिक व्यापार संघटनेच्या मंत्रीस्तरीय परिषदा
(परिषदेचे ठिकाण) (परिषदेचे वर्ष)
a) नैरोबी i) २०१३
b) जिनेव्हा ii) २०१५
c) हॉंगकाँग iii) २०२२
d) बाली iv) २००५
- पर्यायी उत्तरे :**
(a) (b) (c) (d)
१) (iv) (iii) (ii) (i)
२) (ii) (iii) (iv) (i)
३) (iii) (ii) (iv) (i)
४) (i) (ii) (iii) (iv)

7) Match the following and choose the correct code.

Minister level conferences of WTO

(Conference Venue) (Conference Year)

a) Nairobi	i) 2013
b) Geneva	ii) 2015
c) Hongkong	iii) 2022
d) Bali	iv) 2005

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
3)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

८) सन २०१५ मध्ये जागतिक व्यापार संघटनेची दहावी मंत्री परिषद येथे भरलेली होती.

१) हॉंगकॉंग	२) सिंगापूर	३) नैरोबी	४) इंडोनेशिया

8) The WTO's Tenth Ministerial Conference was held at in 2015.

1) Hongkong	2) Singapore	3) Nairobi	4) Indonesia

९) जागतिक व्यापार संघटनेचे मुख्यालय येथे आहे.

१) फ्रान्स	२) यु. के.	३) रशिया	४) जिनेव्हा

9) The Headquarter of World Trade Organization is at

1) France	2) U. K.	3) Russia	4) Geneva

१०) जागतिक व्यापार संघटनेचे (WTO) सर्वोच्च अधिकार ला आहेत.

१) विवाद समझौता मंडळ	२) मंत्रिमंडळ परिषद	३) महासंचालक	४) सर्वसाधारण मंडळ

10) The Supreme authority of WTO is

1) Dispute Settlement Body	2) Ministerial Conference
3) Director General	3) General Council

११) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) व्यापाराला प्रोत्साहन देते.

१) द्विपक्षीय	२) बहुपक्षीय	३) (१) आणि (२)	४) वरीलपैकी एकही नाही

11) World Trade Organisation (WTO) promotes trade.

1) Bilateral	2) Multilateral	3) Both (1) and (2)	4) None of these

१२) जागतिक व्यापार संघटनेअंतर्गत, व्यापारासंबंधी बौद्धिक संपदा हक्कामध्ये चा समावेश होतो.

१) कॉपीराईट	२) पेटंट	३) व्यापार गुपिते	४) वरील सर्व

12) Under WTO, Trade Related Intellectual Property Rights (TRIPs) covers

(1) Copyright	(2) Patents	(3) Trade secrets	(4) All of the above

१३) जागतिक व्यापार संघटनेत खालीलपैकी कोणते घटक समाविष्ट आहेत ?

अ) बँकिंग आणि विमा	ब) कृषी उत्पादने
क) पेटंट आणि औद्योगिक डिझाइन	ड) औषधे आणि रासायनिक उत्पादने

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क आणि ड ३) फक्त अ, ब आणि क ४) वरीलपैकी सर्व

13) Which of the following aspects are included in the World Trade Organisation ?

- a) Banking and Insurance b) Agricultural Products
c) Patents and Industrial Designs d) Drugs and Chemical Products

Answer Options :

1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only a, b and c 4) All of the above

१४) जागतिक व्यापार संघटनेच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) जागतिक व्यापार संघटनेचा उद्देश आंतरराष्ट्रीय व्यापारावरील बंधने नाहीशी करणे हा आहे.

ब) मंत्री परिषद हे सर्वोच्च निर्णय घेणारे मंडळ आहे.

क) डिसेंबर २००५ मध्ये सहावी मंत्री परिषद दोहा येथे झाली होती.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने असत्य आहे/त ?

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ व ब २) फक्त ब व क ३) फक्त ब ४) फक्त क

14) Consider the following statements regarding the WTO :

- a) The purpose of WTO is to remove restrictions on international trade.
b) The highest decision-making body is the Ministerial Conference.
c) The Sixth Ministerial Conference was held in Doha in December 20085.

Which of the above statements is/are incorrect ?

Answer Options :

1) Only a and b 2) Only b and c 3) Only b 4) Only c

१५) जागतिक व्यापार परिषदेच्या बौद्धिक संपदाविषयक अधिकारांत खालीलपैकी कोणत्या कलमांचा समावेश होतो ?

१) पेटंटशी संबंधित कलम

२) व्यापारातील गुंतवणूकविषयक योजना संबंधित कलम (TRIMs)

३) व्यापारशुल्क आणि व्यापारविषयक सामान्य करार (GATT)

४) सामाजिक कलम

15) Which of the following clauses is a part of intellectual property rights in WTO ?

- 1) Patent related clause
2) Trade related investment measures (TRIMs)
3) General agreement on tariff and trade
4) Social clause

१६) (GATS) व्यापाराबाबत करार हा च्या व्यापारांशी संबंधित आहे.

१) सेवांच्या

२) स्वामित्व हक्क (पेटंट)

३) प्रतिलिपी अधिकार (कॉपीराईट)

४) व्यापारी चिन्हाशी (ट्रेडमार्क)

16) GATS deals with trade in

1) Services

2) Patent

3) Copyright

4) Trademark

१७) खालीलपैकी कोणत्या दृष्टिकोनातून जागतिक व्यापारी संघटना भारतीय अर्थव्यवस्थेला फायदेशीर नाही ?

१) सांस्कृतिक विकास

२) पर्यटन विकास

३) राजकीय विकास

४) व्यापारासंबंधी बौद्धिक मालमत्तेचे हक्क

- 17) From which point of view of the following "WTO" is not beneficial to Indian Economy ?
1) Cultural Development
2) Tourism Development
3) Political Development :
4) Trade Related Intellectual Property Rights (TRIP)
- १८) 'जागतिक व्यापारी संघटनेमुळे' भारताचे कोणत्या बाबतीत जास्त नुकसान झाले आहे ?
१) सांस्कृतिक क्षेत्र
२) पर्यटन क्षेत्र
३) राजकीय क्षेत्र
४) व्यापारासंबंधी बौद्धिक मालमतेचा हक्क
- 18) In which sector, India is suffering more due to "WTO" ?
1) Cultural Sector
2) Tourism Sector
3) Political Sector
4) Trade Related Intellectual Property Rights (TRIPs)
- १९) व्यापारासंबंधित बौद्धिक संपत्ती हक्कामध्ये (TRIPs) खालील हक्कांचा समावेश होतो :
a) प्रतिलिपी हक्क
b) व्यापार चिन्ह
c) शेतीविषयक करार
वरीलपैकी कोणते हक्क जागतिक व्यापार संघटनेने (WTO) ट्रीप्स अंतर्गत प्रस्थापित केले ?
१) फक्त (a)
२) फक्त (a) आणि (b)
३) फक्त (a) आणि (c)
४) (a), (b) आणि (c)
- 19) Trade Related Intellectual Property Rights (TRIPs) Covers following rights :
a) Copyright
b) Trademarks
c) Agreement on agriculture
Which of the above rights introduced by WTO under TRIPs ?
1) (a) only
2) (a) and (b) only
3) (a) and (c) only
4) (a), (b) and (c)
- २०) खालीलपैकी कोणते व्यापाराशी संबंधित गुंतवणूक उपाययोजनांच्या (TRIMs) संदर्भातील उद्दिष्ट/उद्दिष्टे नाही/नाहीत ?
a) यजमान देशाकडून निर्यातीला प्रोत्साहन
b) मालावर अंकित केलेली व्यापारी मुद्रा/बोधचिन्हासह सेवा चिन्ह
c) प्रगत आर्थिक आणि सामाजिक धोरणाचे ध्येय.
d) तंत्रज्ञानाचे हस्तांतरण.
पर्यायी उत्तरे :
१) केवळ (a)
२) केवळ (b)
३) (a) आणि (d)
४) (b) आणि (c)
- 20) Which of the following is/are not the objective of TRIMs (7 rade Re
a) Promoting exports from the host country. — b) Trademarks including service marks.
c) Advancing economic and social policy goals. d) Technology transfer.
Answer options :
1) Only (a)
2) Only (b)
3) (a) and (d)
4) (b) and (c)
- २१) नील पेटी (ब्लू बॉक्स) अनुदाने ही यांच्याशी संबंधित आहे.
१) निर्यातीवर मर्यादा
२) उत्पादनातील मर्यादा
३) आयातीवरील मर्यादा
४) बाल कामगार
- 21) The Blue box subsidies are concerned with
1) Limit of export
2) Limit of production
3) Limit of import
4) Child labour

३) भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची दिशा, आकारमान व रचना

- १) जागतिक निर्यातीत भारताचा वाटा २% वरून% पर्यंत वाढविण्याचे परकीय व्यापार धोरण (२०१५-२०) चे उद्दिष्ट आहे.
- १) २.५ २) ३.५ ३) ४.५ ४) ५.५
- 1) Foreign trade policy (2015-20) aims to raise India's share in world export from 2%%
- 1) 2.5 2) 3.5 3) 4.5 4) 5.5
- २) भारताचा किती टक्के आकारमानाचा (Volume) आंतरराष्ट्रीय व्यापार समुद्रमार्गे चालतो ?
- a) ९० ते ९५% b) ८० ते ८५% c) ६५ ते ७०% d) ४० ते ५०%
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (a) हे बरोबर आहे २) (c) हे बरोबर आहे ३) (d) हे बरोबर आहे ४) (b) हे बरोबर आहे
- 2) How much percent total volume of international trade of India is transported by sea ?
- (a) 90 to 95% (b) 80 to 85% (c) 65 to 70% (d) 40 to 50%
- Answer Options :**
- (1) (a) is correct (2) (c) is correct (3) (d) is correct (4) (b) is correct
- ३) १९९१ - ९२ मध्ये निर्यातीचे डॉलर मूल्य १.५ टक्क्यापर्यंत घसरल्यामुळे १९९३ - ९४ मध्ये निर्यात मूल्य टक्क्यांनी वाढले.
- १) १० २) २० ३) ३० ४) ४०
- 3) Due to fall in dollar value of export by 1.5 percent in 1991 - 92, the exports grew by over percent in 1993 - 94.
- 1) 10 2) 20 3) 30 4) 40
- ४) २०२१-२२ मध्ये APEDA उत्पादनांचे एकूण निर्यात मूल्य किती होते ?
- १) रु. ३,२५,१७०.१० कोटी २) रु. २,४८,३१०.२६ कोटी
- ३) रु. १,८४,७६९.२४ कोटी ४) रु. १,१०,२०९.११ कोटी
- 4) How much was the total export value of the APEDA products during 2021-22 ?
- 1) Rs. 3,25,170.10 Crores 2) Rs. 2,48,310.26 Crores
- 3) Rs. 1,84,769.24 Crores 4) Rs. 1,10,209.11 Crores
- ५) खालीलपैकी कोणता कायदा कीटकनाशकांची आयात, उत्पादन, विक्री, वाहतूक, वितरण आणि वापराशी संबंधित आहे ?
- अ) कीटकनाशक कायदा, १९६८
- ब) अन्न उत्पादन आदेश, १९५६
- क) अन्न सुरक्षा आणि मानक कायदा, २००६
- ड) विनाशकारी कीटक आणि कीटक (सुधारणा आणि प्रमाणीकरण) कायदा, १९९२
- वरीलपैकी कोणते पर्याय योग्य आहेत/आहेत ?
- १) अ फक्त २) अ आणि ब ३) क आणि ड ४) अ आणि ड
- 5) Which of the following Act deals with the import, manufacture, sale, transport, distribution and use of insecticides ?
- a) Insecticides Act, 1968
- b) Food Production Order, 1956
- c) The Food Safety and Standards Act, 2006

d) The Destructive Insects and Pests (Amendment and Validation) Act, 1992

Which of the options given above is/are correct ?

- 1) a only 2) a and b 3) c and d 4) a and d

६) २०२०-२१ मध्ये भारतातून फ्लोरिकल्चर, फळे आणि भाजीपाला बियाणे आणि प्रक्रिया केलेली फळे, रस आणि काजू आयात करण्यात खालीलपैकी कोणता देश पहिल्या आणि दुसऱ्या क्रमांकावर आहे ?

- १) पहिले यूएसए आणि दुसरे नेदरलँड्स २) पहिले संयुक्त अरब अमिराती आणि दुसरे यूके
३) पहिले रशिया आणि दुसरे यूके ४) पहिले नेदरलँड आणि दुसरे यूएसए

6) Which of the following countries rank 1st and 2nd in import of floriculture, fruit and vegetable seeds and processed fruits, juices and nuts from India in the year 2020 - 21 ?

- 1) 1st USA and 2nd Netherlands 2) 1st United Arab Emirates and 2nd UK
3) 1st Russia and 2nd UK 4) 1st Netherlands and 2nd USA

७) सन २०१८-१९ मध्ये भारतातून आयात करण्याबाबतीत हा देश पहिल्या क्रमांकावर आहे.

- १) अमेरिका २) स्वित्झर्लंड ३) जपान ४) जर्मनी

7) has the first position in India's exports in 2018-19.

- 1) USA 2) Switzerland 3) Japan 4) Germany

८) सन २०१६-१७ मध्ये भारतातील हे सर्वाधिक निर्यात उत्पन्न मिळवणारे क्षेत्र होते.

- १) ज्यूट कपडे २) तयार कपडे ३) रत्ने आणि दागिने ४) अभियांत्रिकी वस्तू

8) occupied the first place in India's export earnings in 2016-17.

- 1) Jute garments 2) Readymade garments
3) Gems and Jewellery 4) Engineering goods

९) सन २०१९-२० मध्ये सेवा क्षेत्रातून सर्वाधिक निर्यात ची झाली.

- १) बँकिंग सेवा २) नॉन सॉफ्टवेअर सेवा ३) सॉफ्टवेअर सेवा ४) विमा सेवा

9) registered the highest export from service sector in 2019-20.

- 1) Banking services 2) Non-Software services
3) Software services 4) Insurance services

१०) भारत खालीलपैकी कोणत्या वस्तूचा आयात करणारा क्रमांक एक आहे ?

- १) साखर २) गहू ३) चहा ४) वनस्पती तेल

10) India is the number one importer of which one of the following commodities ?

- 1) Sugar 2) Wheat 3) Tea 4) Vegetable oil

११) "निर्यात बंधू योजना" २०११ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांसाठी सुरु केली गेली ?

- a) उद्योजक आणि निर्यातदार b) उद्योजक आणि आयातदार
c) शासकीय अधिकारी व नेते d) नव उद्योजक आयातदार व निर्यातदार

पर्यायी उत्तरे :

- १) (b) यांच्या करिता फक्त २) (c) यांच्या करिता फक्त
३) (a) यांच्या करिता फक्त ४) (d) यांच्या करिता फक्त

11) 'Niryat Bandhu Scheme (Export Brother Scheme)' was launched in 2011 for which of the following components ?

- (a) Entrepreneurs and Exporters (b) Entrepreneurs and Importers
(c) Government officers and Politicians (d) New Entrepreneurs Importers and Exporters

Answer Options :

- (1) For (b) only (2) For (c) only (3) For (a) only (4) For (d) only

४) भारतीय आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे धोरण

१) खालीलपैकी कोण निर्यातदार कर्जदारांना निर्यात कर्ज देण्यामधील जोखमीसाठी बँकांना विमा संरक्षण प्रदान करते ?
१) भारतीय आयात निर्यात बँक (EXIM Bank) २) निर्यात प्रोत्साहन भांडवली वस्तू (EPCG) योजना
३) एक्सपोर्ट क्रेडिट गॅरंटी कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड ४) आपत्कालीन क्रेडिट लाइन हमी योजना

1) Which one of the following provides insurance cover to banks against risks in export credit lending to the exporter borrowers ?

- 1) EXIM Bank
2) Export Promotion Capital Goods (EPCG) Scheme
3) Export Credit Guarantee Corporation (ECGC) of India Ltd.
4) Emergency Credit Line Guarantee Scheme (ECLGS)

२) भारत-UAE गुंतवणुकीवरील उच्चस्तरीय टास्क फोर्स संबंधित खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
अ) पहिली बैठक २ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी दुबई, UAE येथे झाली.
ब) विद्यमान गुंतवणुकीशी संबंधित परस्पर समस्यांचे निराकरण करण्यासाठीचे एक व्यासपीठ म्हणून कार्य करते.
क) दोन्ही देशांमधील गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देण्यासाठी तसेच गुंतवणूक सुलभीकरणासाठीचे व्यासपीठ म्हणून कार्यरत.
ड) २ ऑक्टोबर, २०२१ च्या बैठकीत भारत-UAE सर्वसमावेशक आर्थिक भागीदारी करारासाठी वाटाघाटींच्या प्रगतीचा आढावा घेतला आणि मान्य केलेल्या कालबद्धतेवर टिकून राहण्याच्या वचनबद्धतेची पुष्टी केली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त ब, क आणि ड बरोबर आहेत २) फक्त अ, ब आणि क बरोबर आहेत
३) फक्त अ, क आणि ड बरोबर आहेत ४) अ, ब, क आणि ड बरोबर आहेत.

2) Which of the following statements related to India-UAE High Level Task Force on Investments (HLTFI) are correct ?

- a) The first meeting of HLTFI was held on 2nd 4 October, 2021 in Dubai, UAE.
b) It acts as a platform to address mutual issues associated with existing investments.
c) It acts as a platform to promote as well as facilitate investments between the two countries.
d) In the meeting held on 2nd 4 October, 2021, it reviewed the progress of negotiations for India-UAE Comprehensive Economic Partnership Agreement and reaffirmed the commitment to stick to timelines agreed upon.

Answer Options :

- 1) Only b, c and d are correct 2) Only a, b and c are correct
3) Only a, c and d are correct 4) a, b, c and d are correct

- ३) भारताची कृषी निर्यात एकूण निर्यातीच्या २०% पेक्षा कमी असण्याला खालीलपैकी कोणते घटक कारणीभूत आहेत ?
- खराब निर्यात पायाभूत सोयी
 - कृषी-प्रक्रिया निम्न पातळीवर असणे
 - दर्जानुसारी ब्रँडिंगची कमतरता
 - जलदगती देशांतर्गत व यांत्रिक बंदर हाताळणी सुविधांचा अभाव
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (a), (b) आणि (c) २) (a), (b) आणि (d) ३) (a) आणि (b) ४) वरील सर्व
- 3) Which of the following is/are the main reasons for Indian agriculture exports continuing to be less than 20% of total exports ?
- Poor export infrastructure
 - Low level of agri-processing
 - Low level of quality branding
 - Lack of fast track inland and mechanical port handling
- Answer Options :**
- (1) (a), (b) and (c) (2) (a), (b) and (d) (3) (a) and (b) (4) All of the above

५) परकीय गुंतवणूक – आंतरराष्ट्रीय व्यापार विदेशी भांडवलाचा अंतप्रवाह, रचना व वाढ

- १) २०२०-२१ या आर्थिक वर्षासाठी भारतातील थेट परकीय गुंतवणुकीत सर्वाधिक टक्के वाटा असलेल्या खालील गुंतवणूकदार देशांची त्यांच्या महत्त्वानुसार क्रमवारी लावा.
- अ) सिंगापूर ब) अमेरिका क) मॉरिशस
- पर्यायी उत्तरे :**
- सिंगापूर – प्रथम, अमेरिका – द्वितीय, मॉरिशस – तिसरा
 - अमेरिका – प्रथम, मॉरिशस – द्वितीय, सिंगापूर – तिसरा
 - मॉरिशस – प्रथम, सिंगापूर – द्वितीय, अमेरिका – तिसरा
 - मॉरिशस – प्रथम, अमेरिका – द्वितीय, सिंगापूर – तिसरा
- 1) Rank the following investor countries in order of their importance having the largest percentage share in Foreign Direct Investment in India for the Financial Year 2020 — 21.
- a) Singapore b) USA c) Mauritius
- Answer Options:**
- Singapore — First, USA — Second, Mauritius — Third
 - USA — First, Mauritius — Second, Singapore — Third
 - Mauritius — First, Singapore — Second, USA — Third
 - Mauritius — First, USA — Second, Singapore — Third
- २) सन २०१७-१८ मध्ये भारतातील सर्वाधिक प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक (FDI) २३.६% या क्षेत्रात होती.
- संप्रेषण सेवा २) वस्तुनिर्माण क्षेत्र
 - किरकोळ आणि घाऊक व्यापार ४) वित्तीय सेवा
- 2) During 2017-18 Foreign Direct Investment (FDI) was highest 23.6 percent in sector in India.
- Communication services 2) Manufacturing sector
 - Real and Wholesale trade 4) Financial services

- ३) देशांतर्गत व विदेशी गुंतवणूक दारांनी भारतामध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी जागतिक स्तरावर पुढाकार घ्यावा यासाठी भारताच्या पंतप्रधानांनी २५ सप्टेंबर, २०१४ रोजी ची घोषणा केली.
- १) राष्ट्रीय उत्पादन धोरण
३) मेक-इन-इंडिया
- २) दिल्ली-मुंबई औद्योगिक कॉरिडॉर
४) वरीलपैकी नाही
- 3) The Prime Minister of India, launched the global initiative on 25th September, 2014 to invite both domestic and foreign investors to invest in India.
- (1) National Manufacturing Policy
(2) Delhi-Mumbai Industrial Corridor
(3) Make-in-India
(4) None of the above
- ४) जागतिक गुंतवणूक अहवाल (२०१५) नुसार खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे?
- १) भारतातून बाहेर केली जाणारी गुंतवणूक ही भारतातील परकीय गुंतवणूकी इतकीच होती.
२) भारताबाहेर केल्या जाणाऱ्या गुंतवणुकीत २००० पासून घट होत आहे.
३) २००८ मध्ये भारताबाहेर सर्वोच्च प्रमाणात गुंतवणूक केली गेली.
४) २००९ हे वर्ष वगळता, चीनने देशाबाहेर केल्या जाणाऱ्या गुंतवणुकीचे प्रमाण भारतापेक्षा कमी ठेवले आहे.
- 4) Which of the following statement is true as per the World Investment Report (2015) ?
- 1) FDI outflows from India were equal to FDI inflows in India.
2) Since 2000, there has been a fall in FDI outflows.
3) The peak FDI outflow took place in 2008.
4) China has kept FDI outflow at a relatively lower level than India barring the year 2001.
- ५) खालीलपैकी अचूक विधान कोणते ?
- १) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणुकीमुळे अर्थव्यवस्थेची उत्पादन क्षमता वाढण्यास मदत होते तर रोखेसंग्रही गुंतवणुकीमुळे अर्थव्यवस्थेत अस्थिरता येते.
२) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणुकीमुळे अर्थव्यवस्थेत खरेदीशक्ती वाढते तर रोखेसंग्रही गुंतवणुकीमुळे परदेशी रोखे बाजाराचा फायदा होतो.
३) भारतात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणुकीपेक्षा रोखेसंग्रही गुंतवणुकीचा फायदा अधिक आहे.
४) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक ही केवळ विकसनशील देशांसाठीच फायदेशीर आहे.
- 5) Which of the following is a correct statement ?
- 1) FDI helps to increase the productive capacity of the economy while FPI leads to volatility.
2) FDI leads to increased purchasing power in the economy whereas FPI benefits foreign share market.
3) FPI is more beneficial than FDI in India.
4) FDI is beneficial for developing nations only.
- ६) ने गुंतवणुकीत भारतीय गुंतवणूक दाराएवढेच परदेशी गुंतवणूक दारांना अधिकार मिळतील.
- १) बुद्धी संपदा मालमत्ता अधिकार
३) सेवेतील व्यापाराबाबतचा करार
- २) गुंतवणूक उपाय योजना व्यापाराबाबतचा करार
४) वरीलपैकी एकही नाही
- 6) Under the foreign investors will be given same rights as the national investors in the matter of investment.
- 1) Trade Related Intellectual Property Rights
2) Trade Related Investment Measures
3) General Agreement on Trade in Services
4) None of these

- ७) खालीलपैकी कोणते व्यापार संबंधित गुंतवणूक उपायांचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्य नाही ?
- १) परकीय भांडवलावरील सर्व बंधने दूर करावीत
 - २) गुंतवणुकीच्या बाबतीत राष्ट्रीय गुंतवणूकदाराला मिळणारे सर्व हक्क परकीय गुंतवणूकदाराला मिळणार नाहीत.
 - ३) कच्चा माल व सुटे भाग यांची मुक्तपणे आयात करता येईल.
 - ४) स्थानिक वस्तू व कच्चा माल वापरण्याची सक्ती परकीय गुंतवणूकदाराला असणार नाही.
- 7) Which of the following is not a main feature of the Trade Related Investment Measures (TRIMs)?
- (1) All restrictions on foreign capital should be scrapped.
 - (2) Foreign investor will not get the same rights as a national investor in the matter of investment.
 - (3) Imports of raw materials & components will be allowed freely.
 - (4) Foreign investor will not be obliged to use local products & materials.

६) बहुआंतरराष्ट्रीय भांडवल पुरविणाऱ्या संस्था – आयएमएफ, जागतिक बँक, इंटरनॅशनल क्रेडीट रेटिंग

- १) 'जागतिक बँकेची' स्थापना कधी झाली होती ?
१) १९४४	२) १९४५	३) १९४६	४) १९४७
- 1) When was the World Bank established ?
1) 1944	2) 1945	3) 1946	4) 1947
- २) विशेष आहरण अधिकार (SDR) हे :
- १) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे आंतरराष्ट्रीय रोखतेतील उपाययोजनेसाठी निर्माण केलेले परकीय चलनसाठाविषयक अधिकार आहेत.
 - २) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे गुंतवणूक विकसनशील देशांच्या विकासनिधी विषयक अधिकार आहेत.
 - ३) जागतिक बँकेशी संबंधित विकसनशील देशांच्या विकासनिधी विषयक अधिकार आहेत.
 - ४) आंतरराष्ट्रीय विकास संस्थेचे कर्जदेण्याविषयक व आंतरराष्ट्रीय रोखतेविषयक अधिकार आहेत.
- 2) Special Drawing Rights (SDR) are :
- 1) The rights to solve the problem of international liquidity regarding foreign exchange reserves
 - 2) The rights regarding investment and foreign currency of IMF.
 - 3) The rights regarding development funds of developing countries of world bank.
 - 4) The rights regarding credit and international liquidity of IDA.
- ३) खालीलपैकी योग्य कथन/ने ओळखा :
- अ) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधीच्या 'वॉल ऑफ फेम' वैशिष्ट असणारी गीता गोपीनाथ ही पहिली महिला ठरली.
- ब) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधीच्या 'वॉल ऑफ फेम' वैशिष्ट असणारी गीता गोपीनाथ ही पहिली भारतीय ठरली.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) फक्त अ	२) फक्त ब	३) अ व ब दोन्ही	४) वरीलपैकी एकही नाही
- 3) Select the correct statements :
- a. Gita Gopinath became the first woman to feature on the 'Wall of Fame' of the International Monetary Fund.
 - b. Gita Gopinath became the first Indian to feature on the 'Wall of Fame' of the International Monetary Fund.
- Answer Options :**
1) Only a	2) Only b	3) Both a and b	4) None of the above

- ४) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे/ची कार्ये/कार्ये
- स्थिरीकरणास प्रोत्साहन देणे.
 - अरिष्टांना प्रतिबंध करण्यास मदत करणे.
 - व्यापाराला चालना देऊन वृद्धीला प्रोत्साहित करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत. २) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.
 - (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत. ४) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.
- 4) The International Monetary Fund's functions are
- to promote stability
 - to help prevent crises
 - to promote growth by facilitating trade

Answer Options :

- Statements (a) and (b) are correct 2) Statements (b) and (c) are correct
 - Statements (a) and (c) are correct 4) Statements (a), (b) and (c) are correct
- ५) खालीलपैकी कोणती विधाने आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी बाबत सत्य आहेत ?
- आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी ची सर्व सदस्य राष्ट्रे, संयुक्त राष्ट्र संघाची सदस्य आहेत.
 - भारत देश आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी चा संस्थापक सदस्य आहे.
 - बांगलादेश, भूतान आणि श्रीलंका हे आय.एस.एफ. च्या भारतीय मतदार संघात आहेत.
 - आंतरराष्ट्रीय नाणे निधीच्या व्यवस्थापक मंडळामध्ये व्यवस्थापक आणि एक पर्यायी व्यवस्थापक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- विधाने (a) आणि (b) बरोबर आहेत २) विधान (b) आणि (c) बरोबर आहे.
 - विधान (c) आणि (d) बरोबर आहेत ४) विधान (b), (c) आणि (d) बरोबर आहे.
- 5) Which of the following statements are true in reference to International Monetary
- All member countries of the IMF are members of the United Nations.
 - India is the founder member of IMF.
 - Bangladesh, Bhutan and Sri Lanka are in India's constituency at the IMF.
 - IMF has Board of Managers consisting of one manager and one alternate manager.

Answer Options :

- Statements (a) and (b) are true 2) Statements (b) and (c) are true
- Statements (c) and (d) are correct 4) Statements (b), (c) and (d) are correct

(१३) बँकिंग- चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी

- १) मध्यवर्ती बँक- रिझर्व्ह बँक
- २) मौद्रिक धोरण व पतनियंत्रणाची साधने - चलन पुरवठा
- ३) बँकांचे राष्ट्रीयीकरण
- ४) कर्ज/पतपुरवठ्याची रचना, बँकिंग क्षेत्रातील सुधारणा
- ५) भांडवलबाजार, सेबी व विमाक्षेत्र

१) मध्यवर्ती बँक- रिझर्व्ह बँक

- १) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने सुरु केलेल्या "सार्वभौम सुवर्ण रोख्यांचा" (Sovereign Gold Bonds) मुख्य उद्देश कोणता ?

a) प्रत्यक्ष (भौतिक) सोन्याची मागणी कमी करणे.	b) प्रत्यक्ष (भौतिक) सोन्याची मागणी वाढविणे.
c) सोन्यात पैसे गुंतवून अधिक व्याज मिळविणे.	d) काला पैसा शोधण्यासाठी

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान (a) बरोबर आहे	२) विधाने (b) बरोबर आहेत
३) विधान (c) बरोबर आहे	४) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

- 1) What is a main purpose of "Sovereign Gold Bonds" issued by the Reserve Bank of India?
- (a) To reduce the demand of physical gold.
(b) To increase the demand of physical gold.
(c) To get more interest by investing money in gold.
(d) To unearth Black Money.

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct	(2) Statement (b) is correct
(3) Statement (c) is correct	(4) All statements are correct

- २) १९९५ मध्ये बँक ग्राहकांच्या विवादांचे स्वस्त आणि जलद निपटारा करण्यासाठी सुरु करण्यात आली.
- १) विवेकपूर्ण नियम २) ग्राहक सेवा समिती ३) बँकिंग लोकपाल योजना ४) आंतरराष्ट्रीय लेखा पद्धती
- 2) was introduced in 1995 for inexpensive and speedy recovery of bank customer disputes.
- (1) Prudential Norms (2) Customer Service Committee
(3) Banking Ombudsman Scheme (4) International Accounting Practices

२) मौद्रिक धोरण व पतनियंत्रणाची साधने - चलन पुरवठा

- १) आंतरराष्ट्रीय पातळीवर बँकिंग क्षेत्रात सातत्याने सुधारणा करण्यासाठी ही एक स्थायी संरचना आहे.
- १) बँसल समिती २) कॅसल समिती ३) मसग्रेव्ह समिती ४) सत्यशोधन समिती
- 1) is a permanent structure for the continuous improvement of the banking sector at the international level.
- 1) Byasal Committee 2) Casal Committee
3) Musgrave Committee 4) Verification Committee

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) हे बरोबर आहे
३) (b) आणि (d) ही दोन्ही बरोबर आहेत.
- २) What is the Marathi word for the English word 'Bank' ?
(a) Koshiya Sanstha (b) Koshagar (c) Treasury (d) Adhikosh
- Answer Options :**
(1) (a) is correct (2) (b) is correct
(3) Both (b) and (d) are correct (4) (d) is correct
- ३) भारतीय व्यापारी बँक प्रणालीमध्ये खालीलपैकी बाजारपेठेचा कोणता भाग हा वृद्धीकारक व नफा मिळवून देणारा आहे ?
१) म्युच्युअल फंड २) मोबाईल बँकिंग ३) रिटेल बँकिंग ४) इंटरनेट बँकिंग
- ३) Which of the following market segments is growth and profit oriented in the Indian Commercial Banking System ?
(1) Mutual Funds (3) Retail Banking (2) Mobile Banking (4) Internet Banking

४) कर्ज/पतपुरवठ्याची रचना, बँकिंग क्षेत्रातील सुधारणा

- १) सूक्ष्म विमामध्ये किती रक्कमेपर्यंतची विमापत्रके विमाकर्ता निर्गमित करू शकतो ?
१) ५,००,००० २) १,००,००० ३) ५०,००० ४) ७५,०००
- १) In case of micro insurance, upto what amount can the insurer issue a policy ?
1) 5,00,000 2) 1,00,000 3) 50,000 4) 75,000
- २) पतपुरवठा अधिकारीत योजना या वर्षी सुरु करण्यात आली.
१) ऑक्टोबर १९८० २) ऑगस्ट १९८२ ३) जानेवारी १९७९ ४) नोव्हेंबर १९६५
- २) Credit Authorisation Scheme was introduced in
1) October, 1980 2) August, 1982 3) January, 1979 4) November, 1965
- ३) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) ठेव विमा आणि पत हमी महामंडळ (सुधारणा) कायदा संसदेने २०२१ मध्ये मंजूर केला.
b) ठेव विम्याचा हप्ता ठेवीदारांकडून वसूल केला जातो.
c) ठेव विमा हप्ता सर्व विमाधारक बँकांसाठी अनिवार्य आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहेत ?
१) फक्त (a) आणि (b) योग्य आहेत. २) फक्त (a) आणि (c) योग्य आहेत.
३) फक्त (b) आणि (c) योग्य आहेत. ४) वरीलपैकी सर्व योग्य आहेत
- ३) Consider the following statements :
a) The Deposit Insurance and Credit Guarantee Corporation (Amendment) Act, was passed by the Parliament in 2021.
b) The deposit insurance premium is recovered from the depositors.
c) The deposit insurance premium is compulsory for all insured banks.
Which of the statement/s given above is/are correct ?
1) Only (a) and (b) are correct 2) Only (a) and (c) are correct
3) Only (b) and (c) are correct 4) All of the above are correct

- ४) ग्रामीण भागातील शेती आणि संबंधित उपक्रमांना प्रोत्साहन देण्यासाठी कर्जपुरवठा करणारी ही शिखर संस्था आहे.
१) रिझर्व्ह बँक २) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ३) नाबार्ड ४) वरील सर्व
- 4) is the apex organisation to provide credit for the promotion of agriculture and allied activities in rural areas.

(1) Reserve Bank (2) State Bank of India (3) NABARD (4) All of the above

- ५) खालीलपैकी कोणते कर्जाचे प्रकार नाही ?
a) कॅश क्रेडिट b) वचन चिठ्ठी c) बँक अधिकर्ष d) रोख कर्ज

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) बरोबर आहेत. २) (c) बरोबर आहे
३) (b) बरोबर आहे ४) (c) आणि (d) बरोबर आहेत

- 5) Which of the following is/are not types of loan ?

(a) Cash credit (b) Promissory note (c) Bank overdraft (d) Cash loan

Answer Options :

- (1) (a) and (b) are correct (2) (c) is correct
(3) (b) is correct (4) (c) and (d) are correct

- ६) भारतातील व्यापारी बँकाच्या कर्ज-ठेवी गुणोत्तर धोरणाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- a) कर्ज-ठेवी गुणोत्तर प्रमाणाबाबत RBI ने निश्चित नियम केलेले आहेत.
b) बँकाची सरकारी रोख्यांमधील गुंतवणूक तुलनेने अधिक सुरक्षित असते.
c) अलीकडे आर्थिक स्थितीचा अंदाज घेऊन बँका व्यवसायाच्या गुणोत्तरामध्ये बदल करित असतात.
d) कर्ज-ठेवी गुणोत्तर प्रमाण सूत्र = $\frac{\text{एकूण कर्ज}}{\text{एकूण ठेवी}} \times 100$.

- (१) विधाने (a) आणि (b) बरोबर आहेत (२) विधाने (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत
(३) विधाने (c) आणि (d) बरोबर आहेत (४) सर्व विधाने बरोबर आहेत

- 6) Which of the following statements are true regarding Loan-to-deposit ratio policy of commercial banks in India ?

- (a) The RBI has fixed rules regarding debt-to-deposit ratio.
(b) The Bank's investment in government securities is relatively more secure.
(c) Recently debt-to-deposit ratio are changed by banks according to financial situation.

(d) Debt-to-deposit ratio = $\frac{\text{Total Loan}}{\text{Total Deposit}} \times 100$.

Answer Options :

- (1) Statements (a) and (b) are correct (2) Statements (b), (c) and (d) are correct
(3) Statements (c) and (d) are correct (4) All statements are correct

५) भांडवलबाजार, सेबी व विमाक्षेत्र

- १) पहिला भारतीय विमा कायदा पारित झाला :

१) १९३८ २) १९८५ ३) १९१२ ४) १९५६

- 1) The first Indian Insurance Act was passed on :

1) 1938 2) 1985 3) 1912 4) 1956

- २) महाराष्ट्र शासनाने शासकीय विमा निधीच्या व्यवस्थापनासाठी दि. रोजी स्वातंत्र विमा संचालनालयाची स्थापना केली.
१) १ जुलै १९७२ २) १ सप्टेंबर १९७२ ३) १ जुलै १९७१ ४) १ सप्टेंबर १९७१
- २) The Government of Maharashtra established an Independent Insurance directorate on for the management of Government Insurance funds ?
1) July 1, 1972 2) September 1, 1972 3) July 1, 1971 4) September 1, 1971
- ३) भारतात विम्याची औपचारिक सुरुवात कोणत्या शतकात झाली ?
१) अठराव्या शतकात २) सोळाव्या शतकात ३) एकोणिसाव्या शतकात ४) विसाव्या शतकात
- ३) In which century insurance began formally in India ?
1) 18th century 2) 16th century 3) 19th century 4) 20th century
- ४) IRDA मध्ये एकूण सदस्य आहेत.
१) ९ २) १० ३) ११ ४) ७
- ४) The total members in IRDA body are
1) 9 2) 10 3) 11 4) 7
- ५) भारतामध्ये जीवन विमा व्यवसाय सुरु करण्यासाठी किमान किती भांडवल आवश्यक आहे ?
१) रु. २५ कोटी २) रु. ५० कोटी ३) रु. ७५ कोटी ४) रु. १०० कोटी
- ५) How much is the minimum capital required for starting life insurance business in India ?
1) Rs.25 crores 2) Rs.50 crores 3) Rs.75 crores 4) Rs.100 crores
- ६) विमा संचालनालयाचे प्रादेशिक कार्यालय कुठे आहे ?
१) पुणे २) नाशिक ३) नागपूर ४) औरंगाबाद
- ६) Where is the Regional Offices of Directorate of Insurance ?
1) Pune 2) Nashik 3) Nagpur 4) Auramgabad
- ७) शासकीय विमा निधी खालील विभागास विमा सेवा पुरवते.
a) राज्य सरकारी विभाग
b) निमशासकीय विभाग
c) राज्य वैधानिक संस्था
d) मंडळे किंवा संस्था ज्यामध्ये सरकारचे आर्थिक हितसंबंध गुंतले आहेत.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) फक्त (a) बरोबर २) फक्त (a), (b) आणि (d) बरोबर
३) फक्त (a) आणि (b) बरोबर ४) वरील सर्व (a), (b), (c) आणि (d) बरोबर
- ७) The Government Insurance Fund provides insurance services to :
a) State Government Department
b) Semi Government Department
c) State Statutory Institutions
d) Boards or Institutions in which government having substantial financial interest.
- Answer options :**
1) Only (a) is true 2) Only (a),(b) and (d) is true
3) Only (a) and (b) is true 4) All above (a),(b),(c) and (d) is true

- ८) भारतीय जनरल इन्शुरन्स कॉर्पोरेशनची स्थापना या द्वारे केली आहे.
१) संसदेचा कायदा
२) विमा अधिनियम, १९३८
२) साधारण विमा व्यवसाय (राष्ट्रीयकरण) अधिनियम, १९७२
४) कर्मचारी राज्य विमा अधिनियम, १९४८
- 8) General Insurance Corporation of India are established by
1) Acts of Parliament
2) Insurance Act, 1938
3) General Insurance Business (Nationalisation) Act, 1972
4) Employees State Insurance Act, 1948
- ९) नाणे बाजारातील निधीच्या कमतरतेचे खालीलपैकी कारण कोणते ?
१) अपुरी बचत
२) रोख रकमेची वाढती मागणी
३) असंघटित क्षेत्राची उपस्थिती
४) वित्तीय गैरव्यवस्था
- 9) Money Market faces shortage of funds due to :
1) inadequate saving
2) growing demand for cash
3) presence of unorganized sector
4) financial mismanagement
- १०) सेबी ही आहे.
१) वैधानिक संस्था
२) सल्लागार संस्था
३) घटनात्मक संस्था
४) अ-वैधानिक संस्था
- 10) SEBI is
(1) Statutory Body
(2) Advisory Body
(3) Constitutional Body
(4) Non-Statutory Body
- ११) हे भारतातील मान्यताप्राप्त स्टॉक एक्सचेंज आहेत.
a) मुंबई स्टॉक एक्सचेंज b) राष्ट्रीय स्टॉक एक्सचेंज c) जयपूर स्टॉक एक्सचेंज d) दिल्ली स्टॉक एक्सचेंज
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b) आणि (c) २) (b), (c) आणि (d) ३) (a), (b), (c) आणि (d) ४) (a), (c) आणि (d)
- 11) are the accredited stock exchanges in India.
(a) Bombay (Mumbai) Stock Exchange (b) National Stock Exchange
(c) Jaipur Stock Exchange (d) Delhi Stock Exchange
- Answer Options :**
(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)
(3) (a), (b), (c) and (d) (4) (a), (c) and (d)
- १२) खालीलपैकी विमा बाजाराचा कोण सदस्य नाही ?
१) आय.आर.डी.ए. २) टी.पी.ए. ३) एम.एम.आर.डी.ए. ४) सर्वेक्षक
- 12) Who among the following is not a member of insurance market ?
1) I.R.D.A. 2) T.P.A. 3) M.M.R.D.A. 4) Surveyors

१३) खालीलपैकी कोणती कार्ये IRDA ची आहेत ?

- (a) विमा कंपन्यांद्वारे केलेल्या निधीच्या गुंतवणुकीचे नियमन करणे.
(b) सॉल्व्हन्सी मार्जिनच्या देखभालीचे नियमन करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) दोन्ही ४) वरीलपैकी नाही

13) Which of the following are functions of IRDA ?

- a) Regulating investment of the fund by insurance companies
b) Regulating maintenance of margin of solvency

Answer options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) both 4) None of above

१४) IRDA ही एक :

- (a) उद्योगावर नजर ठेवणारी (b) विमा नियामक (c) परवाना प्राधिकरण

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) बरोबर आहे २) (b) आणि (c) बरोबर आहेत
३) (a) आणि (b) बरोबर आहेत ४) वरील सर्व बरोबर आहेत

14) IRDA is the :

- a) Industry watchdog b) Insurance regulator c) Licensing authority

Answer options :

- 1) Only (a) is true 2) (b) and (c) are true
3) (a) and (b) are true 4) All the above are true

१५) 'म्युच्युअल फंड' पूर्वी कोणत्या नावाने ओळखला जाई ?

- a) मिड-कॅप फंड b) इंडेक्स फंड c) इंडिया फंड d) मार्केट फंड

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) बरोबर आहे २) (b) बरोबर आहे ३) (c) बरोबर आहे ४) (d) बरोबर आहे

15) By what name was 'Mutual Fund' formerly known ?

- (a) Mid-cap-Fund (b) Index Fund (c) India Fund (d) Market Fund

Answer Options :

- (1) (a) is correct (2) (b) is correct (3) (c) is correct (4) (d) is correct

१६) हा पॉलिसीधारक आहे जो पॉलिसीचे शीर्षक हस्तांतरित करतो.

- १) नेमणूक झालेला २) नामनिर्देशीत व्यक्ती ३) नेमणूक करणारा ४) पात्रवाहक

16) is the policyholder who transfers the title of the policy.

- 1) Assignee 2) Nominee 3) Assignor 4) Consignee

१७) चे तत्त्व विमाधारकाला एका पेक्षा अधिक विमा कंपनीकडे विमा करून नफा न मिळण्याची खात्री करते.

- १) योगदान २) सहविमा ३) नुकसान भरपाई ४) विशेष सरासरी

17) The principle of ensures that an insured doesnot profit by insuring with multiple insurers.

- 1) Contribution 2) Co-insurance 3) Indemnity 4) Particular average

- १८) खालीलपैकी कोणता पुनर्विमा करार नाही ?
१) वैकल्पिक पुनर्विमा करार २) अतिरीक्त पुनर्विमा करार ३) मूलभूत पुनर्विमा करार ४) वाटा पुनर्विमा करार
- 18) Which of the following is not a reinsurance treaty ?
1) Facilitative reinsurance treaty 2) Surplus reinsurance treaty
3) Fundamental reinsurance treaty 4) Quota reinsurance treaty
- १९) अधिकार आणि दायित्वे हस्तांतरित करणारा पॉलिसीधारक म्हणून ओळखला जातो.
१) अभिहस्तांकनकर्ता २) अभिहस्तांकित ३) अभिहस्तांकन ४) नामनिर्देशक
- 19) The policyholder who transfers the rights and liabilities is known as the
1) assignor 2) assignee 3) assignment 4) nominator
- २०) यांचेच नामांकन फक्त अनुकूल ठरते.
१) पती/पत्नी आणि मुले पालकांसह २) जोडीदार आणि अल्पवयीन मुले
३) पालक, जोडीदार आणि मुले ४) कोणतीही व्यक्ति
- 20) A nomination can be made only in favour of
1) Spouse and children with guardian 2) Spouse and minor children
3) Parents, spouse and children 4) Any individual
- २१) हा विमा संकीर्ण विमा प्रकारामध्ये येत नाही.
१) वाहन विमा २) इमान हमी विमा ३) आग विमा ४) आरोग्य विमा
- 21) is not included in Miscellaneous Insurance.
1) Motor Insurance 2) Fidelity Insurance 3) Fire Insurance 4) Health Insurance
- २२) खालीलपैकी कोणते विमातत्त्व आहे ?
१) विम्यातील स्वारस्य २) क्षतिपूर्ती ३) अत्यंत सद्भावना ४) वरील सर्व
- 22) Which of the following is an insurance principle ?
1) Insurable interest 2) Indemnity 3) Utmost good faith 4) All of above
- २३) जीवन विमामध्ये सामान्यतः वापरल्या जाणाऱ्या SA चा विस्तारित फॉर्म निवडा.
१) विमा रक्कम (Sum Assured) २) पूरक आश्वासन (Supplementary Assurance)
३) मुद्रांक कायदा (Stamp Act) ४) वाचलेल्यांची वार्षिकी (Survivors Annuity)
- 23) Select the expanded form of SA as commonly used in life insurance.
1) Sum Assured 2) Supplementary Assurance
3) Stamp Act 4) Survivors Annuity
- २४) TPA साठी किमान किती भागभांडवल गरजेचे आहे ?
१) १ कोटी २) १० कोटी ३) ५० लाख ४) किमान मर्यादा नाही
- 24) How much minimum share capital requirement for TPA ?
1) 1 crore 2) 10 crore
3) 50 lakh 4) No minimum share capital requirement

२५) भारतात, विमा कंपनी विमाहस्ता गोळा करतात.

a) आगाऊ, गटात सदस्याच्या प्रवेशाच्या वेळी

b) गोळा केलेल्या विमाहप्त्यामधून एक फंड तयार केला जातो आणि नुकसान झालेल्या सदस्यांच्या दाव्यांचा निपटारा करण्यासाठी वापरला जातो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) बरोबर आहे.

२) फक्त (b) बरोबर आहे.

३) (a) आणि (b) दोन्हीही बरोबर आहेत

४) वरीलपैकी एकही नाही

25) In India, the premium is collected by insurance companies.

a) In advance at the time of admission of the member to the group

b) A fund is created from the premiums collected and is used to settle claims of members who suffer loss.

Answer options :

1) Only (a) is true

2) Only (b) is true

3) (a) and (b) both are true

4) None of the above

२६) विमा कंपन्यांचा महसूल कोठून येतो ?

१) विमाधारकाने भरलेला विमाहस्ता

२) विमा कंपनीने केलेल्या गुंतवणुकीवरील व्याजाचे उत्पन्न

३) विमा कंपनीने केलेल्या गुंतवणुकीवरील लाभांशाचे उत्पन्न

४) वरील सर्व

26) Where insurance companies revenue come from ?

1) Premium paid by insured

2) Income from interest on investment that insurance co. have made

3) Income from dividends on investment that insurance co. have made

4) All of above

२७) विमा संचालनालयाचे विभाग प्रमुख कोण आहेत ?

१) विमा सचिव

२) विमा आयुक्त

३) विमा संचालक

४) विमा महासंचालक

27) Who is the Head of Department for Directorate of Insurance ?

1) Insurance Secretary

2) Commissioner of Insurance

3) Director of Insurance

4) Director General of Insurance

२८) विमासंचालनालयाचे उपसंचालक यांना अहवाल देतात :

१) संचालक

२) सहसंचालक

३) आहरण व संवितरण अधिकारी

४) वरीलपैकी नाही

28) Deputy Director of Directorate of Insurance reports to :

1) Director

2) Joint Director

3) Drawing and Disbursing officer

4) None of the above

२९) खालील विधाने खरी आहेत किंवा खोटी याची उत्तरे द्या.

(a) पुनर्विमा बाजारात प्राथमिक विमाकर्ता कंपनीला "ceding company" म्हणतात.

(b) प्राथमिक विमाकर्त्याने वितरीत केलेली जोखीम पुनर्विमाकर्ता स्विकारतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) खरे

२) फक्त (b) खरे

३) (a) आणि (b) खरे आहेत

४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

29) Give answers whether the following statements are true or false ?

a) The primary insurer is called ""ceding company" in reinsurance market.

b) The reinsurer accept the risk passes by primary insurer.

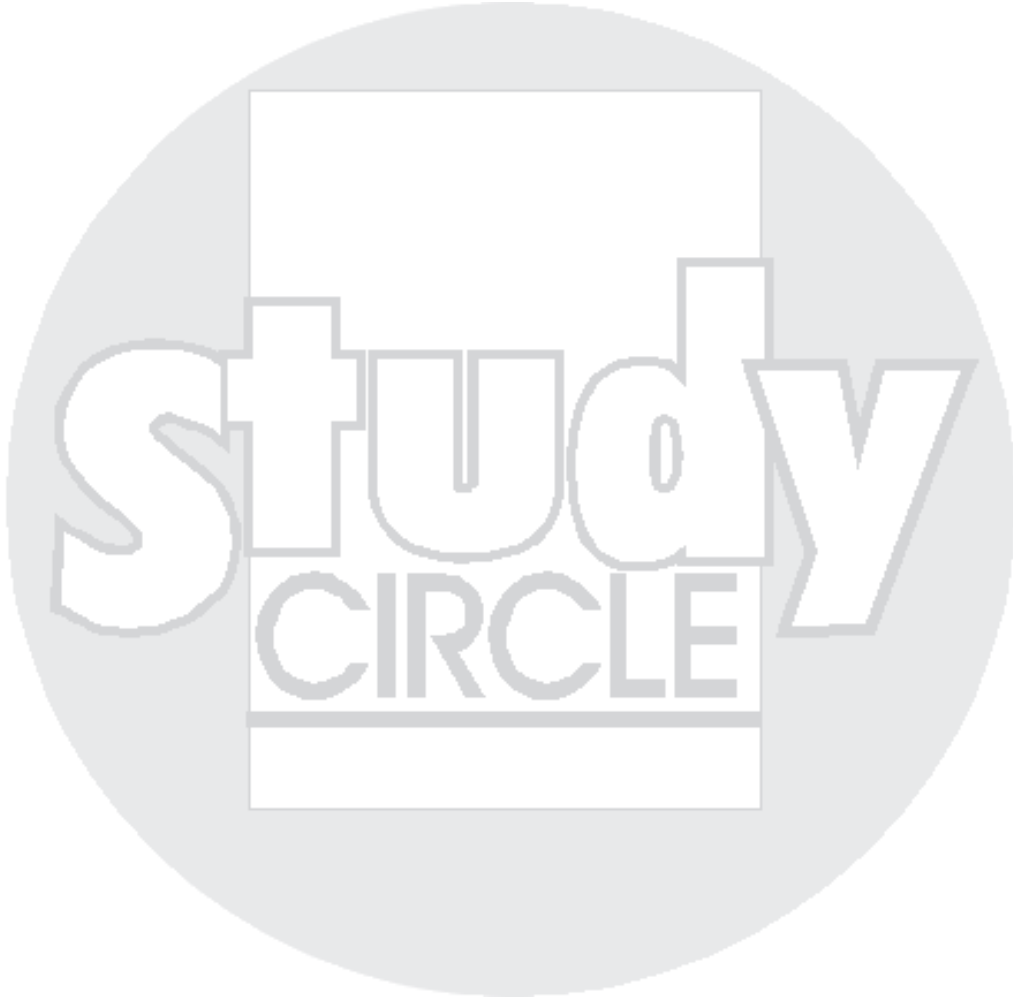
Answer options :

1) Only (a) is true

2) Only (b) is true

3) (a) and (b) both are true

4) (a) and (b) both are false

(१४) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र

उद्योग व सेवा क्षेत्र, पायाभूत सुविधा विकास

- १) भारतीय उद्योग – जड व मोठे उद्योग, सार्वजनिक उपक्रम
- २) एमएसएमई – लघुउद्योग, औद्योगिक समूह विकास (क्लस्टर)
- ३) औद्योगिक धोरण – भारतातील औद्योगिक धोरण, महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण
- ४) उद्योगांसाठीचे वित्तीय सहाय्य व धोरण – सूक्ष्म, लघु उद्योगांना वित्तीय सहाय्याच्या योजना- राष्ट्रीयकृत व अनुसूचित बँकांमार्फत उद्योगांना वित्तीय सहाय्य, लघु उद्योगांसाठीचे वित्तीय धोरण
- ५) उद्योगविषयक अधिनियम – उद्योगासाठी आवश्यक परवाने / कर कायदे, उद्योग (विकास व नियमन) अधिनियम १९५१, औद्योगिक उपक्रमांची नोंदणी, औद्योगिक उपक्रम (माहिती व आकडेवारी गोळा करणे) नियम १९५९, सूक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम अधिनियम २००६, औद्योगिक सुकरता परिषद नियम व कार्यप्रणाली
- ६) उद्योगाशी संबंधित विविध महामंडळे
- ७) विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम व उद्योगविषयक कायदे
- ८) उद्योगांचे पुनर्वसन धोरण
- ९) उद्योजकता विकास व रोजगार निर्मिती – स्थानिक लोकांना रोजगार प्राधान्य
- १०) उद्योग व्यवस्थापन, विपणन व्यवस्थापन, ताळेबंद अहवाल, प्रकल्प अहवाल व आर्थिक विश्लेषण

पायाभूत सुविधा विकास

- १) ग्रामीण व शहरी भागातील परिवहन (रस्ते, बंदर, इत्यादी) व गृह याविषयीचे प्रश्न व त्याबाबतचे कार्यक्रम
- २) ऊर्जा, पाणीपुरवठा व मलनिस्सारण, दळणवळण (पोस्ट व तार, दूरसंचार) रेडिओ, टीव्ही, इंटरनेट क्रायसिस
- ३) खाजगी-सार्वजनिक क्षेत्रातील भागीदारी, एफडीआय व इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट, इन्फ्रास्ट्रक्चरचे खाजगीकरण
- ४) राज्य व केंद्र सरकारचे इन्फ्रास्ट्रक्चर विकासाचे धोरण, सामाजिक व आर्थिक पायाभूत सुविधांचा विकास आणि वाढ

उद्योग व सेवा क्षेत्र, पायाभूत सुविधा विकास

१) भारतीय उद्योग – जड व मोठे उद्योग, सार्वजनिक उपक्रम

- १) TISCO ही कंपनी भारत सरकारने कधी ताब्यात घेतली ?
१) १४ जुलै, १९७६ २) १० जानेवारी, २०१० ३) २४ जुलै, १९९० ४) २० जानेवारी, २०१५
- 1) When did the Government of India take over the TISCO company ?
(1) 14th July, 1976 (2) 10th January, 2010
(3) 24th July, 1990 (4) 1st May, 1960
- २) राउरकेला, भिलाई आणि दुर्गापूर येथे सार्वजनिक क्षेत्रातील तीन मोठे स्टील प्रकल्प कोणत्या पंचवार्षिक योजनेदरम्यान उभारण्यात आले ?
१) पहिली पंचवार्षिक योजना २) दुसरी पंचवार्षिक योजना
३) तिसरी पंचवार्षिक योजना ४) चौथी पंचवार्षिक योजना

- 5) Which of the following are the major problems faced by public sector enterprises ?
- (a) Public enterprise management has little initiative left.
(b) Public enterprises' pricing policies are not guided by rational economic principles.
(c) Budgets of public enterprises are based on hard policies. .
(d) The managers of public enterprises become procedure-oriented rather than outcome-oriented.

Answer Options :

- (1) (a), (b) and (c) (2) (a), (b) and (d) (3) All of the above (4) Only (a)

२) एमएसएमई – लघुउद्योग, औद्योगिक समूह विकास (क्लस्टर)

- १) MSMED कायदा २००६, कधीपासून अंमलात आला ?
१) ०१ एप्रिल २००६ २) ०२ मार्च २००७ ३) ०१ मे २००६ ४) ०२ ऑक्टोबर २००६
- 1) When did the MSMED Act 2006 come into force?
1) 01 April 2006 2) 02 March 2007 3) 01 May 2006 4) 02 October 2006
- २) खालीलपैकी कोणत्या राज्याने राष्ट्रीय सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग पुरस्कार, २०२२ मध्ये प्रथम पारितोषिक पटकावले ?
१) महाराष्ट्र २) गुजरात ३) उत्तर प्रदेश ४) ओडिशा
- 2) Which of the following States won the first prize in National Micro, Small and Medium Enterprises Awards, 2022 ?
1) Maharashtra 2) Gujarat 3) Uttar Pradesh 4) Odisha
- ३) एम एस एम ई डी कायदा २००६ चे कलम १० संबंधित आहे.
१) केंद्र सरकारकडून अनुदान २) क्रेडिट सुविधा
३) ज्या तारखेपासून आणि दराने व्याज देय आहे. ४) न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र
- 3) Section 10 of the MSMED Act, 2006 deals with
1) Grant by Central Government
2) Credit Facility
3) Date from which and rate at which interest is payable
4) Jurisdiction of Court
- ४) महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक समूह विकास योजनेंतर्गत प्रकल्पाच्या सामायिक सुविधा केंद्र उभारणीसाठी आवश्यक यंत्रसामग्री व इतर बाबींची खरेदी प्रक्रिया कोणत्या समितीमार्फत होते ?
१) राज्यस्तरीय समिती २) जिल्हास्तरीय समिती
३) विभागीय समिती ४) यापैकी एकही नाही
- 4) Which committee implement the purchase procedure for procurement of machineries and other items required for common facility centre of the project under Maharashtra State Industrial Cluster Development Programme Scheme ?
1) State Level Committee 2) District Level Committee
3) Regional Committee 4) None of the above

५) कथन I :

“सूक्ष्म आणि लघु उद्योगामध्ये मोठ्या उद्योगापेक्षा चारपट अधिक श्रम सामावून घेण्याची क्षमता आहे.”

कथन II :

“सन २०१२-१३ मध्ये सूक्ष्म-लघु-मध्यम उद्योगांचा (MSME) सकल राष्ट्रीय उत्पादनातील वाटा ७.३ टक्के तर एकूण उत्पादन ३७.५ टक्के नोंदविले आहे.”

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त I हे असत्य आहे

२) फक्त II हे असत्य आहे.

३) I आणि II हे दोन्हीही सत्य आहेत.

४) I आणि II हे दोन्हीही असत्य आहेत.

5) **Statement I :**

‘Labour intensity in the micro and small enterprises sector is almost 4 times higher than the large enterprises.’

Statement II :

“In the year 2012 — 2013, the MSME sector contributed 7.3 percent of GDP and 37.5 percent of manufacturing output.”

Answer Options :

(1) Only I is false

(2) Only II is false

(3) Both I and II are true

(4) Both I and II are false

६) मागास भागात उद्योग सुरू करण्यासाठी वांच्छू कार्यगटाने खालीलपैकी कोणती शिफारस केली नव्हती ?

१) पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी कार्पोरेट आयकरातून सूट देणे.

२) पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी उत्पादन शुल्कातून सूट देणे.

३) पाणी पुरवठा अनुदानाची तरतूद

४) वाहतूक अनुदानाची तरतूद

6) Which of the following measures was not recommended by Wanchoo Working Group for starting industries in backward areas ?

1) Exemption from corporate income tax for a period of five years

2) Exemption from excise duties for a period of five years

3) Provision of water supply subsidy

4) Provision of transport subsidy

३) औद्योगिक धोरण – भारतातील औद्योगिक धोरण, महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण

१) भारताचे पहिले औद्योगिक धोरण ठराव कोणत्या वर्षी जाहिर करण्यात आला ?

१) १९५२

२) १९४८

३) १९५५

४) १९६०

1) The first ever Industrial Policy Resolution of India was announced in which year ?

1) 1952

2) 1948

3) 1955

4) 1960

२) १९९१ नंतर ‘महाराष्ट्र शासनाने’ नवीन औद्योगिक धोरणाची घोषणा कधी केली ?

१) १९७२

२) १९९३

३) १९९४

४) १९९५

2) When did the ‘Government of Maharashtra’ announce a new industrial policy after 1991?

1) 1992

2) 1993

3) 1994

4) 1995

- ३) १९९१ च्या नवीन औद्योगिक धोरणाचे खालीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य नाही ?
१) औद्योगिक परवाना रद्द
२) सार्वजनिक क्षेत्रात नवीन उद्योगांची उभारणी
३) विदेशी गुंतवणुकीला परवानगी
४) MRTP मर्यादा काढून टाकणे
- 3) Which of the following was not a feature of the New Industrial Policy-1991?
1) Abolition of industrial licensing
2) **Setting up of new public sector enterprises**
3) Permission to foreign investment
4) Removal of MRTP limit
- ४) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण २०१९ ची खालीलप्रमाणे उद्दिष्टे आहेत :
a) सन २०२३-२४ पर्यंत राज्याचा प्रकल्प उत्पन्न व उत्पादन क्षेत्राचा हिस्सा २५% गाठणेसाठी उत्पादन क्षेत्राचा वाढीचा दर १२% ते १३% पर्यंत राबवणे.
b) १० लाख कोटींचे गुंतवणूक आकर्षण करणे.
c) सन २०२३-२४ पर्यंत ४० लक्ष रोजगारांची संधी निर्माण करणे.
उपरोक्तसाठी कोणता पर्याय बरोबर आहेत ?
१) सर्व बरोबर
२) सर्व चूक
३) फक्त (a) व (b) बरोबर
४) फक्त (c) बरोबर
- 4) Maharashtra Industrial Policy 2019 Targets are as follows :
a) To keep the growth rate of manufacturing sector at 12% to 13% to achieve 25% share of state project revenue and manufacturing sector by 2023-24.
b) To attract investment of Rs.10 lakh crore.
c) To create 40 lakhs employment opportunities by the year 2023-24.
Which option is correct with respect to above ?
1) All correct
2) All wrong
3) Only (a) and (b) correct
4) Only (c) correct
- ५) राज्यातील महिला उद्योजकांसाठी विशेष धोरण-२०१७ नुसार पात्र उत्पादन उद्योगांना खालीलप्रमाणे लाभ दिले जातात.
a) भांडवली अनुदान-१५% ते ३५%
b) व्याज दर अनुदान-५%
c) कामगार कल्याण सहाय्य
d) वीज दर अनुदान
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहेत ?
१) फक्त (c)
२) फक्त (d)
३) फक्त (a) व (b)
४) वरील सर्व
- 5) As per the special policy for women entrepreneurs in the state - 2017, the following benefits are given to eligible manufacturing industries :
a) Capital Subsidy - 15% to 35%
b) Interest Subsidy - 5%
c) Labour welfare assistance
d) Subsidy for electricity tariff
Which of the above given statement is/are wrong ?
1) Only (c)
2) Only (d)
3) Only (a) and (b)
4) All of the above
- ६) महाराष्ट्राचे नवीन औद्योगिक धोरण २०१९ बाबत :
a) हे धोरण शासन निर्णयाद्वारे दि. ७ मार्च २०१९ रोजी जाहीर करण्यात आले.
b) सदर धोरणाचा कालावधी १ एप्रिल २०१९ पासून पुढील पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी लागू राहिल.
c) सन २०२३-२४ पर्यंत ५० लाख लोकांसाठी रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे हा या धोरणाचा लक्षांक आहे.
d) नवीन क्लॅगशीप योजनेचा शुभारंभ-मुख्यमंत्री रोजगार निर्मिती योजना.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) फक्त (d)
२) फक्त (b), (c)
३) फक्त (a), (b), (c)
४) फक्त (a), (b), (d)

- 6) About New Industrial Policy 2019 of Maharashtra :
- This policy is declared by Government Resolution on 7 March 2019.
 - This policy shall be valid for a period of five years from 1 April 2019.
 - The target of this policy is to create employment opportunities for 50 lakh people by 2023-24.
 - Launching of new flagship scheme - Chief Minister Employment Generation Programme.
- Which of the above statement/s is/are correct ?
- 1) Only (d) 2) Only (b), (c) 3) Only (a), (b), (c) 4) Only (a), (b), (d)

४) उद्योगांसाठीचे वित्तीय सहाय्य व धोरण

- * सूक्ष्म, लघु उद्योगांना वित्तीय सहाय्याच्या योजना- राष्ट्रीयकृत व अनुसूचित बँकांमार्फत उद्योगांना वित्तीय सहाय्य, लघु उद्योगांसाठीचे वित्तीय धोरण
- १) जिल्हा उद्योग केंद्र कर्ज योजनेमध्ये उद्योगामधील यंत्रसामग्री गुंतवणूक किती असणे आवश्यक आहे ?
- १) रु.२ लाख पेक्षा कमी २) रु.५ लाखाच्या वर
३) रु.५० लाखाच्या घर ४) रु.१ कोटीच्या वर
- 1) Investment in plant and machinery should be in what extent in District Industries Centre loan scheme ?
- 1) Below Rs.2 lakhs 2) Above Rs.5 lakhs
3) Above Rs.50 lakhs 4) Above Rs.1 crore
- २) पुढीलपैकी कोणत्या दोन राष्ट्रांची १९९१ ते २०१९ या कालावधीमध्ये महाराष्ट्र राज्यात औद्योगिक क्षेत्रात मोठी गुंतवणूक होती ?
- १) इंग्लंड आणि अमेरिका २) अमेरिका आणि फ्रान्स
३) अमेरिका आणि मॉरिशस ४) अमेरिका आणि जपान
- 2) Which of the following two nations had a major investment in industrial sector in the State of Maharashtra from 1991 to 2010 ?
- 1) England and America 2) America and France
3) America and Mauritius 4) America and Japan
- ३) या क्षेत्राला २०१९-२० मध्ये महाराष्ट्रात सर्वाधिक सबसिडी मिळाली आहे.
- १) महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनी २) औद्योगिक क्षेत्राला प्रोत्साहने
३) अन्नधान्य वाटप (अन्नपूर्णा वगैरे) ४) महाराष्ट्र राज्य रस्ते वाहतूक महामंडळ
- 3) is the major subsidy receiving sector in Maharashtra in 2019-20.
- 1) Maharashtra State Electricity Distribution Company
2) Incentives to industrial units
3) Food grain distribution for Annapurna etc.
4) Maharashtra State Road Transport Corporation

५) उद्योगविषयक अधिनियम व कायदे

- १) उद्योग (विकास व नियमन) अधिनियम १९५१, औद्योगिक उपक्रमांची नोंदणी
२) औद्योगिक उपक्रम (माहिती व आकडेवारी गोळा करणे) नियम १९५९
३) सूक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम अधिनियम २००६
४) औद्योगिक सुकरता परिषद नियम व कार्यप्रणाली
५) आयात-निर्यात धोरण
६) नॅशनल कंपनी लॉ ट्रिब्युनल (एन सी एल टी)
७) इंडियन पेटन्ट अॅक्ट १९११
८) फॅक्टरीज अॅक्ट १९४८
९) इंडियन ट्रेड अॅण्ड मर्चंट अॅक्ट १९५८
१०) बॉम्बे इलेक्ट्रिसिटी अॅक्ट १९५८ व सुधारणा
- १) केंद्र शासनाने राष्ट्रीय कंपनी विधी अभिकरणाची स्थापना पासून केलेली आहे.
१) १५ मार्च २०१६ २) १ जून २०१६ ३) ४ ऑगस्ट २०१७ ४) १० जुलै २०१७
- 1) The Central Government has Constituted National Company Law Tribunal w.e.f.
1) 15 March 2016 2) 1 June 2016 3) 4 August 2017 4) 10 July 2017
- २) राष्ट्रीय कंपनी विधी अभिकरणाचे इतर सदस्य हे त्यांचे काय पूर्ण होईपर्यंत पदावर राहू शकतात.
१) ६७ वर्षे २) ६५ वर्षे ३) ६८ वर्षे ४) ७० वर्षे
- 2) The other member of National Company Law Tribunal shall hold office until he attains the age of years
1) 67 years 2) 65 years 3) 68 years 4) 70 years
- ३) औद्योगिक (विकास व नियमन) अधिनियम, १९५१ अंतर्गत औद्योगिक उपक्रमांना अनुज्ञाप्ती किंवा परवानगी देणेबाबत कोणत्या कलमान्वये विशद केले आहे ?
१) कलम १४ (आय डी आर अॅक्ट, १९५१) २) कलम ३ (आय डी आर अॅक्ट, १९५१)
३) कलम १८E (आय डी आर अॅक्ट, १९५१) ४) कलम १८FB (आय डी आर अॅक्ट, १९५१)
- 3) Procedure for the grant of licence of permission to industries is mentioned in which section of the Industries (Development and Regulation) Act, 1951 :
1) Section 14 of IDR Act, 1951 2) Section 3 of IDR Act, 1951
3) Section 18E of IDR Act, 1951 4) Section 18FB of IDR Act, 1951
- ४) औद्योगिक (विकास व नियमन) अधिनियम, १९५१ मधील खालील विधाने विचारात घ्या :
a) औद्योगिक (विकास व नियमन) अधिनियम, १९५१ मध्ये एकूण ३ शेड्युल आहेत.
b) औद्योगिक (विकास व नियमन) अधिनियम, १९५१ मधील तिसऱ्या शेड्युलमध्ये ३ अधिनियमांची यादी समाविष्ट आहे.
i) औद्योगिक सेवायोजन (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ (१९४६ मधील २० वा)
ii) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ (१९४७ मधील १४ वा)
ii) किमान वेतन अधिनियम, १९४८ (१९४८ मधील ११ वा)
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) (a) फक्त २) (a) आणि (b) दोन्ही ३) (b) फक्त ४) यापैकी एकही नाही

- 4) Consider the following statements related to IDR Act, 1951 :
- In IDR Act, 1951 there are 3 schedules.
 - In the third schedule of IDR Act, 1951 there are list of 3 Acts namely as
 - The Industrial Employment (Standing orders) Act, 1946 (20 of 1946)
 - The Industrial Disputes Act. 1947 (14 of 1947)
 - The Minimum Wages Act, 1948 (11 of 1948)
- Which of the statement given above is/are **correct**?
- 1) (a) only 2) (a) and (b) both 3) (b) only 4) None of the above
- ५) उद्योग (विकास व नियमन) अधिनियम १९५१, कलम ५(२) अन्वये केंद्रीय सल्लागार परिषदेत एक अध्यक्ष आणि असे इतर सदस्यांचा समावेश असेल, ज्यांची संख्या पेक्षा जास्त नसेल.
- १) २५ २) ३० ३) ३५ ४) ४०
- 5) According to the Industries (Development and Regulation) Act 1951, section 5(2), the central advisory council shall consist of a chairman and such other members, not exceeding in number
- 1) 25 2) 30 3) 35 4) 40
- ६) सूक्ष्म आणि लघु उद्योग सुविधा परिषदेची रचना एम एस एम ई डी कायदा, २००६ च्या कलम मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेली आहे.
- १) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम २४ २) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम २२
३) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम २१ ४) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम २३
- 6) Composition of micro and small enterprises facilitation council is provided in section of the MSMED Act, 2006.
- 1) Section 24 of the MSMED Act, 2006 2) Section 22 of the MSMED Act, 2006
3) Section 21 of the MSMED Act, 2006 4) Section 23 of the MSMED Act, 2006
- ७) MSMED कायदा, २००६ चे कोणते कलम निर्धारित तारीख आणि पुरवठादारास चक्रवाढ व्याज दराने प्रदान करण्याच्या उत्तरदायित्वा संबंधित आहे ?
- १) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम १६ २) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम १४
३) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम १३ ४) एम एस एम ई डी कायदा, २००६ चे कलम १८
- 7) Which section of the MSMED Act, 2006 deal with the appointed date and liability to pay compound interest to supplier?
- 1) Section 16 of the MSMED Act, 2006 2) Section 14 of the MSMED Act, 2006
3) Section 13 of the MSMED Act, 2006 4) Section 18 of the MSMED Act, 2006
- ८) उद्योग (विकास व नियमन) अधिनियम १९५१ संबंधी :
- हा अधिनियम १५ डिसेंबर १९५१ पासून अंमलात आला.
 - या अधिनियमात एकूण ३२ कलमे आहेत.
 - या अधिनियमात एकूण ३ परिशिष्टे आहेत.
 - या अधिनियमातील तिसरे परिशिष्ट हे विकास परिषदेकडे सोपविण्यात येऊ शकणारी कार्ये याच्याशी संबंधित आहे. वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
- १) फक्त (c) २) फक्त (a) व (d) ३) फक्त (b) व (c) ४) वरील सर्व

- ११) राष्ट्रीय कंपनी विधी अधिकरण (NCLT) ची स्थापना कंपनी कायदा २०१३ च्या कोणत्या कलमान्वये झाली आहे ?
१) कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४१० च्या अन्वये २) कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४११ च्या अन्वये
३) कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४०९ च्या अन्वये ४) कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम ४१२ च्या अन्वये
- 11) National Company Law Tribunal (NCLT) Constituted under which section of Companies Act 2013?
1) Company Law 2013, Section 410 2) Company Law 2013, Section 411
3) Company Law 2013, Section 408 4) Company Law 2013, Section 412
- १२) नॅशनल कंपनी लॉ ट्रिब्युनल (एन सी एल टी) नियम २०१६ मधील कोणत्या कलमामध्ये केसेस निकाली काढणेबाब (Disposal of Cases) विशद केले आहे ?
१) कलम १४४ (एन सी एल टी नियम २०१६) २) कलम १४५ (एन सी एल टी नियम २०१६)
३) कलम १४६ (एन सी एल टी नियम २०१६) ४) कलम १५६ (एन सी एल टी नियम २०१६)
- 12) Which Section of The National Company Law Tribunal (NCLT) Rule 2016 deals with "Disposal of Cases" ?
1) Section 144 of NCLT Rules 2016 2) Section 145 of NCLT Rules 2016
3) Section 146 of NCLT Rules 2016 4) Section 156 of NCLT Rules 2016
- १३) नॅशनल कंपनी लॉ ट्रिब्युनल (एन सी एल टी) नियम २०१६ मधील कोणत्या कलमामध्ये "ट्रान्सफर्ड अप्लीकेशन अथवा ट्रान्सफर्ड पिटीशन" ची व्याख्या विशद केली आहे.
१) कलम २(२९) (एन सी एल टी नियम २०१६) २) कलम २(२२) (एन सी एल टी नियम २०१६)
३) कलम २(२३) (एन सी एल टी नियम २०१६) ४) कलम २(२५) (एन सी एल टी नियम २०१६)
- 13) Which section of The National Company Law Tribunal (NCLT) Rule 2016 defines "transferred application or transferred petition" ?
1) Section 2(29) of NCLT Rules 2016 2) Section 2(22) of NCLT Rules 2016
3) Section 2(23) of NCLT Rules 2016 4) Section 2(25) of NCLT Rules 2016
- १४) महाराष्ट्र इलेक्ट्रिसिटी ड्युटी अधिनियम २०१६ मधील कोणत्या कलमान्वये को-जनरेशनची व्याख्या विशद केली आहे ?
१) कलम 2(b) २) कलम 2(f) ३) कलम 2(n) ४) कलम 2(m)
- 14) Which section of Maharashtra Electricity Duty Act 2016 defines 'Co-generation' ?
1) Section 2(b) 2) Section 2(f) 3) Section 2(n) 4) Section 2(m)
- १५) दि इंडियन पेटंट अँड डिझाईन अॅक्ट १९११ मधील कोणत्या कलमामध्ये 'पेटंटच्या रजिस्टर' बदल विशद केले आहे ?
१) कलम २० (इंडियन पेटंट अँड डिझाईन अॅक्ट १९११)
२) कलम ७० (इंडियन पेटंट अँड डिझाईन अॅक्ट १९११)
३) कलम ४७ (इंडियन पेटंट अँड डिझाईन अॅक्ट १९११)
४) कलम ४९ (इंडियन पेटंट अँड डिझाईन अॅक्ट १९११)
- 15) Which Section of The Indian Patent and Design Act 1911 deals with 'Register of Patents' ?
1) Section 20 of Indian Patent and Design Act 1911
2) Section 70 of Indian Patent and Design Act 1911
3) Section 47 of Indian Patent and Design Act 1911
4) Section 49 of Indian Patent and Design Act 1911

१६) पेटेंट अॅक्ट १९७० नुसार पेटेंट दाखल करण्यास कोण पात्र आहे ?

- शोधाचा खरा व प्रथम शोध करण्याचा दावा करणारा वा करणारी कोणतीही व्यक्ती
- खरा आणि प्रथम शोध करत असल्याचा दावा करणाऱ्या व्यक्ती द्वारे नियुक्ती केलेली कोणतीही व्यक्ती
- मृत्यूपूर्वी पेटेंट करण्यास पात्र असलेल्या मृत व्यक्तीचा कायदेशीर प्रतिनिधी

पर्यायी उत्तरे :

- १) सर्व बरोबर २) फक्त (b) ३) वरीलपैकी कोणताही पर्याय नाही ४) फक्त (a)

16) Who is eligible to file a patent under the patent act 1970?

- Any person claiming or making a genuine and first claim to discovery.
- Any person appointed by a person claiming to be making a genuine original search.
- Legal representative of any deceased person who was entitled to a patent prior to his death

Answer Options :

- 1) All correct 2) Only (b) 3) None of the above 4) Only (a)

६) उद्योगाशी संबंधित विविध महामंडळे

- महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (MIDC)
- सिकॉम (SICOM)
- खादी ग्रामोद्योग विकास - KVIB, KVIC
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ - MPCB, MSSIDC
- महाराष्ट्र राज्य लघुउद्योग विकास महामंडळ (MSSIDC)
- भांडार खरेदी धोरण

१) राज्य शासनाच्या शासकीय सुधारित खरेदी धोरणानुसार (२०१६) निविदा स्पर्धात्मक होण्यासाठी कमीत कमी किती निविदाकार असणे आवश्यक आहे ?

- १) १० २) १५ ३) ११ ४) ३

1) As per State Level Purchase Policy 2016, how many bidders are required to make the tender competitive?

- 1) 10 2) 15 3) 11 4) 3

२) राज्य शासनाच्या दि. १.१२.२०१६ रोजीच्या शासकीय खरेदी धोरणानुसार निविदा नोटिस प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून रु. पंचवीस (२५) लाख पुढील ते पाच (५) कोटीपर्यंत रकमेच्या खरेदीची निविदा सादर करण्यासाठीचा किमान कालावधी किती आहे ?

- ४ आठवडे किंवा कामाचे किमान २१ दिवस ते जास्त असेल ते
- २ आठवडे किंवा कामाचे किमान १० दिवस ते जास्त असेल ते
- ३ आठवडे किंवा कामाचे किमान १५ दिवस जे जास्त असेल ते
- १ आठवडा किंवा कामाचे किमान ७ दिवस जे जास्त असेल ते

- 2) As per State Govt. Purchase Policy dated 1.12.2016, what is the minimum time period for tender cost of Rs. 25 lakh (Twenty Five) Lakh to Rs. 5 crore (Five crore) from the publication of tender notice to presenting the tender?
- 1) 4 weeks or minimum 21 working days whichever is higher
 - 2) 2 weeks or minimum 10 working days whichever is higher
 - 3) 3 weeks or minimum 15 working days whichever is higher
 - 4) One weeks or minimum 7 working days whichever is higher
- ३) औद्योगिक विकास महामंडळाचे गठन MIDC Act 1959 अंतर्गत कोणत्या कलमाखाली झाली आहे ?
- १) कलम १
 - २) कलम २
 - ३) कलम ३
 - ४) कलम ४
- 3) Industrial development corporation is constituted under which section of MIDC Act 1959?
- 1) Section 1
 - 2) Section 2
 - 3) Section 3
 - 4) Section 4
- ४) महाराष्ट्र नवीन औद्योगिक धोरण २०१९ नुसार खासगी औद्योगिक मूलभूत/पायाभूत सुविधा विकासास चालना देणेसाठी हे खासगी औद्योगिक वसाहतीसाठी नियोजन प्राधिकरण असेल.
- १) महाराष्ट्र राज्य लघु उद्योग विकास महामंडळ
 - २) उद्योग संचालनालय.
 - ३) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ
 - ४) महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक व गुंतवणूक महामंडळ
- 4) According to Maharashtra New Industrial Policy 2019 for promotion of Private Industrial Infrastructure Development shall be the planning authority for private industrial Estate.
- 1) Maharashtra State Small Industries Development Corporation
 - 2) Directorate of Industries
 - 3) Maharashtra Industrial Development Corporation
 - 4) State Industrial and Investment Corporation for Maharashtra
- ५) खादी व ग्रामोद्योग मंडळामार्फत खालीलपैकी कोणत्या योजना राबविल्या जातात ?
- a) मुख्यमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
 - b) सुधारित बीज भांडवल योजना
 - c) विशेष घटक योजना
 - d) पंतप्रधान रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त (d)
 - २) फक्त (a), (b)
 - ३) फक्त (a), (c), (d)
 - ४) वरील सर्व
- 5) Which of the following scheme/s is/are implemented by Khadi and Village Industries Board?
- a) Chief Minister Employment Generation Programme
 - b) Revised Seed Money Scheme
 - c) Special Component Plan
 - d) Prime Minister Employment Generation Programme
- Answer options :**
- 1) only (d)
 - 2) only (a), (b)
 - 3) only (a), (c), (d)
 - 4) all of above
- ६) खालीलपैकी खरेदी तत्त्वे कोणती आहेत ?
- a) पैशांची इष्टतम किंवा आदर्श किंमत
 - b) शासनाची दिर्घकालीन हीतसंबंध
 - c) टिकाऊ खरेदीचे धोरण
 - d) भ्रष्टाचारास प्रतिबंध करण्याचे उपाय
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) वरील सर्व बरोबर
 - २) फक्त (a) व (b) बरोबर
 - ३) फक्त (b), (c) व (d) बरोबर
 - ४) फक्त (c) व (d) बरोबर

- 6) Which of the following are the principles of procurement?
a) The optimal or ideal price of money b) The long-term interests of the government
c) Sustainable procurement policies d) Measures to prevent corruption

Answer options :

- 1) All above are correct 2) Only (a) and (b) are correct
3) Only (b), (c) and (d) are correct 4) Only (c) and (d) are correct
- ७) भारत सरकार द्वारा स्थापित, यांनी 'ऊर्जा तारांकन मानक' विकसित केले आहे.
१) दी ब्यूरो ऑफ एनर्जी एफीशियन्सी २) दी ब्यूरो ऑफ स्टार एनर्जी प्रोजेक्ट
३) दी ब्यूरो ऑफ डिस्ट्रिब्यूशन अँड जनरल प्रोग्रॅम ४) दी ब्यूरो ऑफ कॉमन प्रॉपर्टी रिसोर्स प्रोजेक्ट
- 7) Established by the Government of India, has developed 'Energy Star Label'.
(1) The Bureau of Energy Efficiency
(2) The Bureau of Star Energy Project
(3) The Bureau of Distribution and General Programme
(4) The Bureau of Common Property Resource Project

७) विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम

- १) विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम २००५ मध्ये किती परिशिष्टे आहेत ?
१) २ २) ३ ३) ४ ४) ५
- 1) How many schedules are there in special Economic Zones Act 2005?
1) 2 2) 3 3) 4 4) 5
- २) सेझ अॅक्ट २००५ मधील कलम १२ कशाशी संबंधित आहे ?
१) विकास आयुक्तांची कार्ये २) नवीन उद्योग घटकाची उभारणी
३) कर, शुल्क किंवा सेसमधून सूट ४) तपासणी एजन्सी
- 2) What is the Section 12 of Special Economic Zone Act 2005 deals with?
1) Functions of Development Commissioner 2) Setting up of unit
3) Exemption from Taxes, duties or cess 4) Agency to inspect
- ३) भारतातील विशेष आर्थिक क्षेत्रांचे खालीलपैकी कोणते महत्त्वाचे उद्दिष्टे **नाही**?
१) जादा आर्थिक क्रिया कलापांची निर्मिती २) निर्यातीला प्रोत्साहन
३) शेतीचा विकास ४) रोजगार निर्मिती
- 3) Which of the following is not an important objective of Special Economic Zones in India ?
(1) Generation of additional economic activity
(2) Promotion of export
(3) Development of agriculture
(4) Creation of employment

८) उद्योगांचे पुनर्वसन धोरण

- १) अपीलीय न्यायाधिकरणाच्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेली कोणतीही व्यक्ती अशा आदेशामुळे उद्भवणाऱ्या कायद्याच्या कोणत्याही प्रश्नावर अपीलीय न्यायाधिकरणाचा आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून दिवसांच्या आत सर्वोच्च न्यायालयात अपील दाखल करू शकते.
- १) ३० दिवस २) ४५ दिवस ३) ६० दिवस ४) ९० दिवस
- 1) Any person aggrieved by any order of the Appellate Tribunal may File an appeal to the Supreme Court within days from the date of receipt of the order of the Appellate Tribunal to him on any question of law arising out of such order.
- 1) 30 days 2) 45 days 3) 60 days 4) 90 days
- २) औद्योगिक आणि वित्तीय पुनर्रचना महामंडळ (BIFR) ची स्थापना १९८७ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या उद्देशाने झाली होती ?
- १) वित्त क्षेत्रात खाजगी गुंतवणुकीस प्रोत्साहन २) आजारी उद्योगांचे पुनरुत्थान
३) परकीय चलनावरील नियंत्रणाचे डावपेच ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 2) Board for Industrial & Financial Reconstruction (BIFR) was established in 1987 with which of the following objectives ?
- 1) Encouragement to private sector investment in financial sector
2) Revival of sick industries
3) Strategy for foreign exchange regulation
4) None of the above
- ३) नवी दिल्ली येथे जून २००२ मध्ये 'इंडस्ट्रियल डिकार्बोनायझेशन समीट २०२२'चे उद्घाटन कोणी केले ?
- १) परराष्ट्र मंत्री २) अर्थमंत्री
३) रस्तेवाहतूक आणि महामार्ग मंत्री ४) गृहमंत्री
- 3) Who inaugurated the 'Industrial Decarbonization Summit 2022' in New Delhi in June 2022 ?
- 1) Minister of External Affairs 2) Finance Minister
3) Minister for Road Transport and Highways 4) Minister for Home Affairs
- ४) औद्योगिक शांतता निर्माण करणे आणि औद्योगिक कलह मिटविण्याची हे भारतातील मार्ग आहेत.
- a) चौकशी न्यायालय (समिती) b) समझोता मंडळ
c) औद्योगिक न्याय प्राधिकरण d) केंद्रीय औद्योगिक संबंध यंत्रणा
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (a) आणि (b) योग्य आहेत २) (a), (b) आणि (c) योग्य आहेत
३) (a) आणि (c) योग्य आहेत ४) (a), (b), (c) आणि (d) योग्य आहेत
- 4) are the ways for industrial peace and to settle industrial disputes in India.
- (a) Court of Enquiry (b) Board of Conciliation
(c) Industrial Tribunals (d) Central Industrial Relations Machinery
- Answer Options :**
- (1) (a) and (b) are correct (2) (a), (b) and (c) are correct
(3) (a) and (c) are correct (4) (a), (b), (c) and (d) are correct

- ५) सामूहिक प्रोत्साहन योजना २०१९ नुसार, आजारी घटक म्हणजे
- a) उद्योग संचालनालयाने मानलेले व प्रमाणित केलेले सूक्ष्म आणि लघु उत्पादन उपक्रम
b) नादारी आणि दिवाळखोरी संहिता २०१६ अंतर्गत राष्ट्रीय कंपनी विधी अभिकरणाद्वारे मानले जाणारे मध्यम व मोठे उत्पादन उद्योग.
c) सहकार आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य यांनी प्रमाणित केलेले सहकारी घटक/उपक्रम.
d) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने प्रमाणित केलेले माध्यम उत्पादन उपक्रम.
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने चूक आहेत ?
- १) फक्त (b) २) फक्त (d) ३) फक्त (a) व (c) ४) वरील सर्व
- 5) According to the Package Scheme of Incentives 2019 sick unit shall mean and include :
- a) A micro & small manufacturing enterprise so considered and certified by the Directorate of Industries.
b) Medium manufacturing enterprises and large scale Industries so considered by National Company Law Tribunal under Insolvency and Bankruptcy code-2016.
c) Cooperative unit/enterprise so certified by the commissioner of co-operation, state of Maharashtra.
d) Medium manufacturing enterprise so certified by Maharashtra Industrial Development Corporation,
- Which of the above statement/s is/are **wrong**?
- 1) Only (b) 2) Only (d) 3) Only (a) and (c) 4) All of above
- ६) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण २०१९ नुसार विशेष अभय योजना जाहीर करण्यात आली आहे. या योजनेचा लाभ खालील निकष पूर्ण करणाऱ्या उद्योग घटकांना देण्यात येईल.
- a) एक वर्षापेक्षा अधिक कालावधीसाठी बंद असलेला किंवा न्यायालयाकडून नादार/दिवाळखोर म्हणून घोषित झालेला उद्योग घटक.
b) भारतीय रिझर्व बँकेच्या मार्गदर्शक सूत्रानुसार पुनरुज्जीवनक्षम नसलेला उद्योग घटक.
c) उद्योग घटक हस्तांतरणामुळे घटकाच्या व्यवस्थापनात बदल होऊन घटक पुढे यशस्वीरित्या चालू राहिल.
d) भारतीय रोखे आणि विनिमय मंडळ द्वारा आजारी म्हणून घोषित उद्योग घटक.
- वरीलपैकी कोणता/कोणते निकष बरोबर आहेत ?
- १) फक्त (b), (d) २) फक्त (d) ३) फक्त (a), (b), (c) ४) वरील सर्व
- 6) According to Maharashtra Industrial Policy 2019, the special Ammesty scheme has been announced. The benefits of this scheme will be given to the industry units which meets the following criteria.
- a) An industry unit that has been closed for more than one year or declared as insolvent by a court.
b) Non rehabilitative industry unit as per Reserve Bank of India's guidelines.
c) Even though the changing of management by the transfer of unit and the unit will continue successfully.
d) Industry unit declared as sick by securites and Exchange Board of India.
- Which of above given criteria is/are **correct**?
- 1) Only (b), (d) 2) Only (d) 3) Only (a), (b), (c) 4) All of above

९) उद्योजकता विकास व रोजगार निर्मिती – स्थानिक लोकांना रोजगार प्राधान्य

- १) राज्यात औद्योगिक क्षेत्रातील गुंतवणूक वाढविण्यासाठी कार्यक्रम राबविले जात आहेत.
a) मॅग्नेटिक महाराष्ट्र b) मेक इन इंडिया c) रोड शो d) परदेश प्रवास
खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.
१) 'a', 'b', 'c' आणि 'd' २) 'a' आणि 'b'
३) 'a', 'c' आणि 'd' ४) 'a', 'b' आणि 'c'
- 1) programs are being implemented in the state to increase investment in the industrial sector.
a) Magnetic Maharashtra b) Make in India
c) Road Show d) Foreign Travel
Choose the correct option from the following.
1) 'a', 'b', 'c' and 'd' 2) 'a' and 'b' 3) 'a', 'c' and 'd' 4) 'a', 'b' and 'c'
- २) परदेशातील भारतीय वंशाच्या समुदायाला भारतातील संशोधन व विकासामध्ये योगदान देण्याची संधी खालीलपैकी कोणत्या योजने अंतर्गत उपलब्ध करून देण्यात आली ?
a) वज्र b) स्टार्टअप इंडिया c) स्टॅन्डअप इंडिया d) मेक इन इंडिया
वरीलपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे ?
१) (d) २) (b) ३) (a) ४) (c)
- 2) Under which of the following schemes was the opportunity given to the Indian origin community from abroad to contribute to the research and development of India ?
(a) VAJRA (b) Startup India (c) Standup India (d) Make in India
Which of the option given above is correct ?
(1) (d) (2) (b) (3) (a) (4) (c)
- ३) २५ सप्टेंबर, २०१४ मध्ये जाहीर केलेल्या 'मेक इन इंडिया' या कार्यक्रमांतर्गत खालीलपैकी कोणत्या बाबीवर भर देण्यात आला ?
a) करप्रणाली सोपी व पारदर्शक करण्यावर भर.
b) भारताचा सर्वात मोठा ब्रॅण्ड बनविणे.
c) भारताला उद्योगासाठी जागतिक दर्जाचे निर्मिती केंद्र बनविणे.
d) गुंतवणुकीसाठी मूलभूत सोई पुरविणे.
वरीलपैकी कोणते/कोणता पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (b) २) (b) आणि (c) ३) (b),(c) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व
- 3) Which of the following was/were emphasized under 'Make in India' program announced on 25th September, 2014 ?
(a) Emphasis on making the tax system simple and transparent.
(b) Making India the largest brand.
(c) To create India as a world class manufacturing hub for the industry.
(d) To provide basic facilities for investment.
Which of the option(s) given above is/are correct ?
(1) Only (b) (2) (b) and (c) (3) (b), (c) and (d) (4) All of the above

४) **विधान I :**

“स्टार्ट-अप इंडिया या कार्यक्रमांमुळे भारतीय तरुण नोकरी शोधणारे होण्याऐवजी नोकरी निर्माण करणारे होण्याकडे वळतील”

विधान II :

“भांडवली नफ्यावरील करामध्ये माफी देण्यात आली आहे”

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त विधान I योग्य आहे
२) फक्त विधान II योग्य आहे.
३) विधान I आणि II दोन्हीही योग्य आहेत
४) विधान I आणि II दोन्हीही अयोग्य आहेत.

4) **Statement I :**

“Start-up India will turn Indian youths from job seekers into job creators.”

Statement II :

“Pax is exempted on capital gains.”

Answer Options :

- (1) Only statement I is correct
(2) Only statement II is correct
(3) Both statements I and II are correct
(4) Both statements I and II are incorrect

१०) उद्योग, विपणन व्यवस्थापन, ताळेबंद अहवाल, प्रकल्प अहवाल व आर्थिक विश्लेषण

१) औद्योगिक क्षेत्रातील उत्पादकता आणि गुणवत्तेला प्रोत्साहन देण्याकरिता खालीलपैकी कोणते नोडल विभाग आहेत ?

- a) एम.एस.एम.ई (MSMEs)
b) क्यू.सी.आय. (QCI)
c) डी.पी.आय.आय.टी. (DPIIT)
d) डी.एम.आय.सी. (DMIC)

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) बरोबर आहे
२) फक्त (b) बरोबर आहे.
३) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत.
४) फक्त (c) बरोबर आहे.

1) Which of the following are nodal departments for the promotion of productivity and quality in the industrial sector ?

- (a) MSMEs
(b) QCI
(c) DPIIT
(d) DMIC

Answer Options :

- (1) Only (a) is correct
(2) Only (b) is correct
(3) Only (b) and (c) are correct
(4) Only (c) is correct

२) प्रकल्प मूल्यमापन दरम्यान ब्रेक-इव्हन विश्लेषणाच्या संदर्भात

अ) ब्रेक-इव्हन-पॉइंट जितका कमी असेल तितका नफा कमावण्याच्या प्रकल्पाची शक्यता जास्त असेल.

ब) स्थापित क्षमतेचा अंदाजित वापर आणि ब्रेक-इव्हन पॉइंटमधील फरक सुरक्षेचा मार्जिन म्हणून ओळखला जातो.

क) सुरक्षितता मार्जिन जितका लहान असेल तितके चांगले.

ड) ब्रेक-इव्हन पॉइंट म्हणजे मजला पातळी किंवा धोक्याची पातळी ज्याच्या खाली उत्पादन घसरणे अपेक्षित आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ फक्त
२) अ आणि ब फक्त
३) ब आणि क फक्त
४) क आणि ड फक्त

- 2) With reference to Break-even Analysis during project evaluation
- The lower the break-even-point, the greater the prospects of the project earning profit.
 - The difference between the projected use of the installed capacity and the break-even point is referred to as the “margin of safety”.
 - The smaller the safety margin, the better. ;
 - The break-even point is the floor level or danger level below which production is expected to fall.

Which of the above statements is/are correct ?

Answer options :

- 1) a only 2) a and b only 3) b and c only 4) c and d only

पायाभूत सुविधा विकास

१) ग्रामीण व शहरी भागातील परिवहन (रस्ते, बंदर, इत्यादी) व गृहनिर्माण

- १) खालीलपैकी रस्ते वाहतुकीच्या मुख्य समस्या कोणत्या आहेत ?
- a) रस्ते विकासाची मंदगती b) निकृष्ट दर्जा c) विषम वितरण d) उच्च वाहतूक खर्च

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (a) आणि (b) फक्त ३) (a), (b) आणि (d) फक्त ४) वरीलपैकी सर्व

- 1) Which of the following are the major problems in Road-Transportation ?
- a) Slow-paced growth b) Poor quality
- c) Uneven distribution d) High cost of transport

Answer options :

- 1) (a) only 2) (a) and (b) only 3) (a), (b) and (d) only 4) All above

- २) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
- a) सागरमाला विकास कंपनी मर्यादित हिची स्थापना सन २०१४ मध्ये झाली.
- b) सागरमाला अंतर्गत प्रकल्पांची अंमलबजावणी खाजगी किंवा सार्वजनिक खाजगी भागीदारी पद्धतीने होते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त बरोबर आहे. २) (b) फक्त बरोबर आहे.
- ३) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत. ४) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत.

- 2) Which of the following is/are correct statement/s ?
- a) Sagarmala Development Company Limited was incorporated in 2014.
- b) Projects under Sagarmala are implemented through Private or Public-Private Partnership (PPP) mode.

Answer options :

- 1) only (a) is correct. 2) only (b) is correct.
- 3) Both (a) and (b) are correct. 4) Both (a) and (b) are incorrect.

- ३) भारतमाला परियोजनेचे हे लक्ष्य आहे :
- वाहतुकीत महत्तम कार्यक्षमता साधणे.
 - आर्थिक विधी (मार्गिका) विकसित करणे.
 - सागरकिनारे आणि बंदरे यांची जोडणी सुधारणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (a) आणि (c) फक्त ४) वरीलपैकी सर्व
- 3) Bharatmala Pariyojana focuses on :
- Optimization of efficiency in freight movement.
 - Development of economic corridors. .
 - Improving coastal and port connectivity.

Answer options :

- 1) (a) and (b) only 2) (b) and (c) only 3) (a) and (c) only 4) All of the above
- ४) महाराष्ट्रातील चाळी व घरे यांचा विकास करणारी संस्था म्हाडा (MHADA) केव्हा उदयास आली ?
- १) जून १९७५ २) जानेवारी १९८५ ३) डिसेंबर १९५७ ४) डिसेंबर १९७७
- 4) MHADA an Institute in Maharashtra which develops slums and houses when has it come into existence ?
- 1) June 1975 2) January 1985 3) December 1957 4) December 1977
- ५) नागरी नियोजन आणि प्राचीन वारशाचे जतन हा उद्देश समोर ठेवून केंद्रीय गृह व नागरी खात्यांतर्गत कोणती योजना राबवली जात आहे ?
- १) स्मार्ट सिटी कार्यक्रम २) स्वच्छ भारत मिशन ३) अटल मिशन ४) हृदय (HRIDAY) कार्यक्रम
- 5) Government of India's ministry of Housing and urban affairs is implementing which scheme for urban planning and heritage conservation?
- 1) Smart City Programme 2) Swachh Bharat Mission
3) Atal Mission 4) HRIDAY Programme
- ६) रेरा (नियमन आणि विकास) कायदा यासंदर्भात पुढील विधाने लक्षात घ्या व योग्य विधान/विधाने निवडा :
- a) सन २०१६ मध्ये संमत झाला.
b) घरांच्या खरेदीदारांचे हित सांभाळणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
c) जम्मू आणि काश्मीर राज्यात लागू नव्हता.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त बरोबर आहेत. २) (b) आणि (c) फक्त बरोबर आहेत.
३) (a) आणि (c) फक्त बरोबर आहेत. ४) वरील सर्व बरोबर आहेत.
- 6) Consider the following statements about Real Estate (Regulation and development) Act and select correct one.
- a) was passed in 2016
b) aims at protecting interest of home buyers.
c) was not applicable in the state of Jammu and Kashmir.

Answer Options :

- 1) (a) and (b) only are correct. 2) (b) and (c) only are correct.
3) (a) and (c) only are correct 4) all of the above are correct.

- ७) सहसंचालक, नगर नियोजन आणि मूल्यमापन यांनी तयार केलेले दरांचे वार्षिक विवरण, ते प्रत्येक वर्षाच्या पर्यंत मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकरणाकडे मंजुरीसाठी सादर करेल.
- १) जानेवारीचा पहिला दिवस
२) फेब्रुवारीचा शेवटचा दिवस
३) फेब्रुवारीचा शेवटचा दिवस
४) एप्रिलचा पहिला दिवस
- 7) The Annual Statement of Rates prepared by the Joint Director, Town Planning and Valuation, shall submit the same for approval to the Chief Controlling Revenue Authority latest by of each year.
- 1) 1st day of January
2) last day of February
3) last day of February
4) 1st day of April
- ८) राष्ट्रीय शहरी वाहतूक धोरण, २०१४ नुसार अर्बन ट्रान्सपोर्ट (UT) मोडचा प्राधान्यक्रमाचा योग्य उतरता क्रम असा असावा:
- i) PT, रस्ता, रेल्वे आणि जलमार्ग
ii) वैयक्तिक मोटारीकृत वाहतूक
iii) चालणे आणि नॉन-मोटोराइज्ड ट्रान्सपोर्ट (NMT)
- उत्तर पर्याय :**
- १) (i), (ii), (iii) २) (iii), (i), (ii) ३) (ii), (iii), (i) ४) (iii), (ii), (i)
- 8) The correct descending order of priority according to the National Urban Transport Policy, 2014, of Urban Transport (UT) modes should be :
- i) PT, Road, Rail and Waterway
ii) Personal Motorized Transport
iii) Walk and Non-Motorized Transport (NMT)
- Answer options :**
- 1) (i), (ii), (iii) 2) (iii), (i), (ii) 3) (ii), (iii), (i) 4) (iii), (ii), (i)
- ९) अटल मिशन फॉर रिजुवनेशन अँड अर्बन ट्रान्सफॉर्मेशन (AMRUT) अंतर्गत खालील महत्त्वाच्या क्षेत्रांवर लक्ष केंद्रित केले जाईल. याबाबत चुकीचा पर्याय निवडा :
- १) पाणीपुरवठा
२) मलनिस्सारण सुविधा आणि सेप्टेज व्यवस्थापन
३) स्ट्रॉम-वॉटर ड्रेन
४) मोटारीकृत वाहतूक
- 9). Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation (AMRUT) will focus on the following thrust areas. Choose the incorrect option :
- 1) Water supply
2) Sewerage facilities and septage management
3) Storm-water drains
4) Motorized transport
- १०) PMAY योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार, परवडणाऱ्या घरांचा प्रकल्प हा वेगवेगळ्या श्रेणीतील घरांचे मिश्रण असू शकतो परंतु तो केंद्रीय सहाय्यासाठी पात्र असेल, जर सदर प्रकल्पातील किमान घरे EWS गटातील लाभार्थीसाठी असतील.
- १) २५% २) ३०% ३) ३५% ४) ५०%
- 10) As per PMAY Scheme guidelines, an affordable housing project can be a mix of houses for different categories but it will be eligible for Central assistance, if at least of the houses in the project are for EWS category.
- 1) 25% 2) 30% 3) 35% 4) 50%

- ११) PMAY अंतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी लाभार्थ्यांसाठी हे पर्याय आहेत
- i) क्रेडिट लिंकड सबसिडीद्वारे परवडणारी घरे ii) औद्योगिक विकास अनुदानाद्वारे परवडणारी घरे
iii) भागीदारीत परवडणारी घरे iv) समृद्धी अनुदानाद्वारे परवडणारी घरे
v) लाभार्थ्यांच्या नेतृत्वाखालील वैयक्तिक घर बांधण्यासाठी किंवा वाढीसाठी सबसिडी -

उत्तर पर्याय :

- १) (i), (ii), (iii), (iv) आणि (v) २) (i), (iii), (iv), आणि (v) फक्त
३) (i), (iii) आणि (v) फक्त ४) (i), (ii), (iii) आणि (v) फक्त
- 11) Options to beneficiaries for implementation of scheme introduced under PMAY are
- i) Affordable Housing through Credit Linked Subsidy
ii) Affordable Housing through Industrial Development Subsidy
iii) Affordable Housing in Partnership
iv) Affordable Housing through Samrudhi Subsidy
v) Subsidy for Beneficiary-Led Individual House Construction or Enhancement —

Answer options :

- 1) (i), (ii), (iii), (iv) and (v) 2) (i), (iii), (iv), and (v) only
3) (i), (iii) and (v) only 4) (i), (ii), (iii) and (v) only
- १२) 'रॅक रेंट' ची व्याख्या अशी करता येईल.
- १) हेड लीज अंतर्गत आरक्षित केलेले भाडे आणि सब-लीज्ड मालमत्तेच्या बाबतीत, पहिल्या भाडेकरूला देय.
२) शक्य तितके सर्वोत्तम भाडे ज्यावर मालमत्ता दिली जाऊ शकते. 'याचा अर्थ संपूर्ण भाडे गोठवलेले नाही किंवा अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याने परिमित केलेले नाही.
३) सुधारित भाडे आणि हेड रेंटमधील फरक.
४) घरमालक आणि भाडेकरू यांच्यात भाडेकरार सुरु झाल्यावर निश्चित केलेले भाडे.
- 12) 'Rack Rent' can be defined as
- 1) the rent reserved under the head lease and payable to the first lessor, in case of sub-leased property.
2) the best possible rent at which the property can be let. 'It means full rent neither frozen nor circumscribed by any statute in force.
3) the difference between an improved rent and the head rent.
4) the rent fixed between the landlord and the tenant at the inception of the tenancy.
- १३) विकास आराखड्यातील २००० चौरस मीटर क्षेत्रफळ असलेली एक मोठी जमीन पुण्यात निवासी क्षेत्रात आहे. -डठ मध्ये त्या जमिनीचा दर रु. १,००० प्रति चौ.मी., तर मालमत्तेचे मूल्यांकन काय असेल ?
- १) रु. २०,००,००० २) रु. १९,००,००० ३) रु. १८,५०,००० ४) रु. १८,००,०००
- 13) A Bulk land having an area 2000 sq.m is situated in Pune, in residential zone in the Development Plan. If the rate of that land in the ASR is Rs. 1,000 per sq.m, then what would be the valuation of the property ?
- 1) Rs. 20,00,000 2) Rs. 19,00,000 3) Rs. 18,50,000 4) Rs. 18,00,000

२) ऊर्जा, पाणीपुरवठा व मलनिस्सारण, दळणवळण, रेडिओ, टीव्ही, इंटरनेट क्रायसिस

- १) केंद्र शासनाने उज्वल डिस्कॉम अॅश्युरन्स योजना (उदय) या वर्षी सुरु केली.
१) २०१४ २) २०१५ ३) २०१६ ४) २०१७
- 1) Central Government started Ujwal Discom Assurance Yojana (UDAY) in the year
1) 2014 2) 2015 3) 2016 4) 2017
- २) टेलिफोन खात्याचा कारभार, 'भारत संचार निगम लिमिटेड' कडे मध्ये हस्तांतरित करण्यात आला.
१) १९९१ २) १९९४ ३) २००० ४) २००५
- 2) Telephone department was transferred to Bharat Sanchar Nigam Ltd. in
1) 1991 2) 1994 3) 2000 4) 2005
- ३) भारतीय दूरसंचार जाळे हे संपूर्ण जगात क्रमांकाचे आहे.
१) तिसऱ्या २) दुसऱ्या ३) पहिल्या ४) पाचव्या
- 3) The Indian telecommunication network is now in position in world.
1) Third 2) Second 3) First 4) Fifth
- ४) खालीलपैकी कोणते राष्ट्रीय LED कार्यक्रमाचे घटक आहेत?
अ) सर्वांसाठी माफक दरात उत्पन्न ज्योती LED (उजाला)
ब) राष्ट्रीय रस्ते विद्युतीकरण कार्यक्रम (SLNP)
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ आणि ब दोन्हीही ४) अ आणि ब दोन्हीही नाही
- 4) Which of the following are the components of the National LED Programme ?
a) Unnat Jyoti by Affordable LEDs for All (UJALA)
b) Street Lighting National Programme (SLNP)
Answer Options :
1) Only a 2) Only b 3) Both a and b 4) Neither a nor b
- ५) २०१९-२० मध्ये भारताच्या ऊर्जा संसाधन व त्याच्या वापराबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?
a) भारत हा जगातील तिसरा सर्वात मोठा ऊर्जा संसाधन उपभोक्ता आहे.
b) भारत जगातील कच्च्या तेलाचा तिसरा मोठा आयातदार आहे.
c) भारत हा जगातील चौथा सर्वात मोठ्या एल.एन.जी. ... आयातदार आहे.
d) परदेशी कच्चे तेल व नैसर्गिक वायू बाबत भारताचे अवलंबित्व अनुक्रमे ८५% ते ५३% आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) बरोबर आहेत. २) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत.
३) (a), (b), (c) आणि (d) सर्व विधाने बरोबर आहेत ४) केवळ (b) हे विधान बरोबर आहे
- 5) Which of the following statements are true with regard to energy resources and consumption by India in the year 2019 — 20 ?
(a) India is the 3 largest consumer of energy resources in the world.
(b) India is the 3 largest importer of crude oil in the world.
(c) India is the 4th largest importer of LNG in the world.
(d) India's dependency on imported crude oil and natural gas are 85' and 53' < respectively.

Answer Options :

- (1) (a) and (b) are correct (2) (a), (b) and (c) are correct
(3) Statements (a), (b), (e) and (d) are correct (4) Only statement (b) is correct

६) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- a) उज्वल योजना नोव्हेंबर २०१५ मध्ये सुरु करण्यात आली.
b) तिचा भर वितरण कंपन्यांची वीज देयके आणि संकलनातील कार्यक्षमता यावर आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त (2) (b) फक्त
३) (a) आणि (b) दोन्हीही नाही (४) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत.

6) Which of the following statements are true ?

- a) Ujjwal Yojana was launched in November, 2015.
b) Its focus has been on billing and collection efficiency of DISCOMS.

Answer options :

- 1) (a) only (2) (b) only
3) Neither (a) nor (b) 4) Both (a) and (b) are correct

७) खालीलपैकी कोणता ऊर्जेचा स्रोत अपारंपारिक आहे ?

- १) प्राण्यांचे शेण २) कृषी कचरा ३) जळाऊ लाकडे ४) सौर ऊर्जा

7) Which of following is the non-conventional source of energy ?

- 1) Animal Dung 2) Agricultural Waste 3) Fuel Wood 4) Solar Energy

८) खालील विधाने पहा :

- a) नॅशनल इलेक्ट्रिक मोबिलिटी मिशन योजना (NEMMP) चा उद्देश इंधन बचत आणि कर्ब उत्सर्जन कमी करणे आहे.
b) फास्टर अॅडोप्शन अँड मॅन्युफॅक्चरिंग ऑफ (हायब्रीड) इलेक्ट्रिक व्हेईकल्स (FAME) ही केंद्रीय योजना आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त बरोबर विधान आहे. (2) (b) फक्त बरोबर विधान आहे.
३) (a) आणि (b) दोन्ही विधाने चूक आहेत. (४) (a) आणि (b) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.

8) Consider the following Statements :

- a) National Electric Mobility Mission Plan (NEMMP) aims at saving fuel and reducing carbon emission.
b) Faster Adoption and Manufacturing of (Hybrid) Electric Vehicles (FAME) is central scheme.

Answer options :

- 1) only (a) Is correct statement. (2) only (b) is correct statement.
3) (a) and (b) both are incorrect statements. 4) (a) and (b) both are correct statements.

९) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

‘भारत नेट’ प्रकल्पाचे हे उद्देश आहेत :

- a) ऑप्टिक फायबर जाळ्याने ग्रामपंचायती जोडणे
b) दारिद्र्य रेषेखालील (BPL) कुटुंबांना विनामूल्य नेटवर्क पुरविणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त बरोबर आहे. (2) (b) फक्त बरोबर आहे.
३) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत. (४) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत.

9) Which of these are correct statements ?

The 'Bharat Net' Project aims at :

- a) Linking Gram Panchayats through optical fibre network.
b) Providing free network to the families in BPL category.

Answer options :

- 1) (a) only is correct
2) (b) only is correct
3) Both (a) and (b) are correct
4) Neither (a) nor (b) are correct

१०) भूमीराशी या आंतरजाल आधारित प्रणालीविषयी खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने लागू आहेत ?

- a) ही प्रणाली १ एप्रिल, २०१८ ला अस्तित्वात आली.
b) रस्ते वाहतूक व महामार्ग मंत्रालयाने ही प्रणाली सुरु केली आहे.
c) भू-संपादनाची पूर्ण प्रक्रिया संपूर्णपणे अंकीय व यांत्रिकीकृत व्हावी म्हणून ही प्रक्रिया सुरु करण्यात आली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) आणि (b) २) फक्त (b) आणि (c) ३) फक्त (a) आणि (c) ४) वरील सर्व

10) Which of the following statement/s is/are applicable to the web-based utility — Bhoomi Rashi?

- a) It was launched on 1st April, 2018.
b) It has been launched by the Ministry of Road Transport and Highways.
c) It has been introduced to fully digitize and automate the entire process of land acquisition.

Answer Options:

- 1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a) and (c) 4) All of the above

३) खाजगी-सार्वजनिक क्षेत्रातील भागीदारी, एफडीआय व इन्फ्रास्ट्रक्चर

डेव्हलपमेंट, इन्फ्रास्ट्रक्चरचे खाजगीकरण

१) 'बांधा, चालवा आणि हस्तांतरित करा' हे धोरण पासून सुरु झाले.

- १) १९९० २) १९९३ ३) १९९५ ४) २०००

1) Build Operate and Transfer (B.O.T.) Policy started from,

- 1) 1990 2) 1993 3) 1995 4) 2000

४) राज्य व केंद्र सरकारचे इन्फ्रास्ट्रक्चर विकासाचे धोरण, सामाजिक व आर्थिक पायाभूत

सुविधांचा विकास आणि वाढ

१) भारतीय सार्वजनिक स्वास्थ्य खबरदारी पायाभूत सुविधांच्या या पातळीला समाज स्वास्थ्य केंद्राचे स्थान आहे.

- १) प्राथमिक २) द्वितीयक ३) तृतीयक ४) वरीलपैकी एकही नाही

1) Community Health centres are located at the level of Indian public health care Infrastructure

- 1) Primary 2) Secondary 3) Tertiary 4) None of the above

२) भारतातील पायाभूत सोयींचा विकास केवळ शहरांच्या बाजूने झुकणारा आहे असे नव्हे तर तो बाजूनेही झुकणारा आहे.

- १) गरिबांच्या २) श्रीमंतांच्या ३) कामगारांच्या ४) शेतकऱ्यांच्या

2) Infrastructural development in India is not only urban-biased, but also shows a bias in favour of.....

- 1) poor 2) rich 3) workers 4) farmers

(१५) कृषी आणि ग्रामीण विकास – सहकार क्षेत्र

- १) शेती उत्पादन व उत्पादकता
- २) कृषी पतपुरवठा, कृषी उद्योग
- ३) कृषी किमती व विपणन
- ४) सहकार व ग्रामीण विकास

१) शेती उत्पादन व उत्पादकता

- १) राष्ट्रीय तेलबिया विकास प्रकल्प ह्या वर्षात सुरु करण्यात आला.
१) १९८०-८१ २) २०१४-१५ ३) १९८५-८६ ४) १९८९-९०
- 1) National Oilseeds Development Project (NODP) was launched in the year
1) 1980 - 81 2) 2014 - 15 3) 1985 - 86 4) 1989 - 90
- २) दहाव्या कृषी जनगणनेनुसार (२०१५-१६), महाराष्ट्र राज्यात सरासरी जमीन किती आहे?
१) १.३४ हे. २) २.३१ हे. ३) २.८२ हे. ४) ३.४० हे.
- 2) As per Tenth Agricultural Census (2015-16), what is the average land holding in Maharashtra State ?
1) 1.34 ha. 2) 2.31 ha. 3) 2.82 ha. 4) 3.40 ha.
- ३) २०२१ - २२ सर्वेक्षणानुसार देशातील एकूण निव्वळ पेरणी क्षेत्राच्या तुलनेत निव्वळ सिंचन क्षेत्राची टक्केवारी किती आहे?
१) २८% २) ३३% ३) ४९% ४) ५५%
- 3) How much is the percentage of net irrigated area to the total net sown area in the country as per 2021 — 22 survey ?
1) 28% 2) 33% 3) 49% 4) 55%
- ४) महाराष्ट्र राज्यात २०१८-१९ च्या जमीन वापर आकडेवारीप्रमाणे, एकूण ३०७.५८ लाख हेक्टर भौगोलिक क्षेत्रापैकी पिकाखालील स्थूल क्षेत्र २३२.१२ लाख हेक्टर तर पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र होते.
a) उपलब्ध नाही b) सांगता येत नाही c) १००% d) ५५%
- खालीलपैकी योग्य पर्याय कोणता ?
१) 'a' आणि 'b' २) 'c' आणि 'd' ३) फक्त 'd' ४) फक्त 'c'
- 4) As per land use data of 2018-19 in Maharashtra state, out of total geographical area of 307.58 lakh hectare, gross area under crop was 232.12 lakh hectare while net area under crop was
a) Not Available b) Can't Tell c) 100% d) 55%
- Which of the following is the correct option?
1) a and b 2) c and d 3) d only 4) c only
- ५) PMFBY मार्गदर्शक तत्वांनुसार, जर विमा युनिटमध्ये गव्हाचे थ्रेशोल्ड उत्पादन ३८०० किलो/हेक्टर असेल, तर वास्तविक उत्पादन १९०० किलो/हेक्टर असेल, तर विमाधारक शेतकऱ्याचा विमा उतरवलेल्या मूळ X रुपये संरक्षणाखाली , त्या पिकाची विमा दावा रक्कम किती आहे ?
१) X रुपये २) X/4 रुपये ३) X/3 रुपये ४) X/2 रुपये

- 5) As per PMFBY guidelines, if the threshold yield of wheat in an insurance unit is 3800 kg/ha, while the actual yield is 1900 kg/ha., what will be the 'claim' for an insured farmer under basic cover whose insured sum for that crop is X Rupees ?
- 1) X Rupees 2) X/4 Rupees 3) X/3 Rupees 4) X/2 Rupees

- ६) भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये भारतीय शेतीची भूमिका अत्यंत महत्त्वाची राहिली आहे. ती यासाठी
- a) वाढत्या लोकसंख्येसाठी अन्नधान्याची तरतूद करणे. b) उद्योगांसाठी कच्च्या मालाचा पुरवठा करणे.
c) कालबाह्य कृषी तंत्रज्ञानाचा वापर d) दारिद्र्य दूर करणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (c) आणि (d) २) (a), (b) आणि (d)
३) (b), (c) आणि (d) ४) (a), (b), (c) आणि (d)
- 6) Indian agriculture has been playing the most important role in the Indian Economy i.e.,
- (a) Provision of food surplus to the expanding population
(b) Providing raw materials to industries
(c) Use of outdated farming techniques
(d) Eradication of poverty

Answer Options :

- (1) (a), (c) and (d) (2) (a), (b) and (d) (3) (b), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

- ७) जोड्या जुळवा :

क्रांती	उत्पादन
a) हरित क्रांती	i) दूध उत्पादन
b) धवल क्रांती	ii) अन्नधान्य उत्पादन
c) पिली क्रांती	iii) मासेमारी उत्पादन
d) नील क्रांती	iv) तेलबिया उत्पादन

पर्यायी उत्तरे :

- (a) (b) (c) (d)
- १) (ii) (i) (iv) (iii)
२) (iii) (ii) (i) (iv)
३) (iv) (iii) (iii) (i)
४) (iii) (iv) (ii) (i)
- 7) Match the following :
- (a) Green Revolution (i) Milk Production
(b) White Revolution (ii) Food Production
(c) Yellow Revolution (iii) Fishery Production
(d) Blue Revolution (iv) Oil-seed Production

Answer Options :

- (a) (b) (c) (d)
- (1) (ii) (i) (iv) (iii)
(2) (iii) (ii) (i) (iv)
(3) (iv) (iii) (ii) (i)
(4) (iii) (iv) (ii) (i)

- ८) ही भारतीय शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे आहेत.
१) लोकसंख्येचा दबाव २) अनुत्पादक धारण क्षेत्र ३) अपुऱ्या सिंचन सुविधा ४) वरील सर्व
- 8) these are the causes of low productivity of Indian agriculture.
1) Population pressure 2) Uneconomic holdings
3) Inadequate irrigation facilities 4) All of the above
- ९) भारतीय शेतीतील उत्पादकता प्रामुख्याने दोन बाबींवर अवलंबून आहे. त्या म्हणजे :
अ) तांत्रिक घटक ब) मनुष्यबळ क) संस्थात्मक घटक ड) सिंचन सुविधा
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि क २) फक्त अ आणि ड ३) फक्त अ आणि ब ४) फक्त क आणि ड
- 9) Productivity in Indian agriculture is mainly dependent on two sets of factors. Those are :
a. Technological Factors. b. Human Resource
c. Institutional Pastors d. Irrigation Facilities
Answer Options :
(1) Only a and c (2) Only a and d (3) Only a and b (4) Only c and d
- १०) कोरडवाहू क्षेत्रात जमिनीतील हा महत्त्वाचा प्रश्न असल्याने भरपूर प्रमाणात रासायनिक खतांचा वापर करता येत नाही.
a) रचना b) तापमान c) ओल (पाणी) d) पोत
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (c) ३) फक्त (a) आणि (b) ४) फक्त (a) आणि (d)
- 10) Chemical fertilizers on large scale cannot be used in dryland areas due to the problem of soil
(a) Structure (b) Temperature (c) Moisture (d) Texture
Answer Options :
(1) Only (a) (2) Only (c) (3) Only (a) and (b) (4) Only (a) and (d)
- ११) अधिकतम उत्पादन आणि पाणी वापर क्षमता हे केवळ द्वारे शक्य आहे.
१) योग्य प्रमाणात ओलावा २) प्रमाणशीर ताटांची संख्या
३) योग्य प्रमाणात खतांचा वापर ४) वरीलपैकी सर्व
- 11) The maximum yield and water use efficiency is possible only through optimum
(1) Level of soil moisture (2) Plant population
(3) Fertilization (4) All of the above
- १२) जमीन वापराची मूल नैसर्गिक तत्त्वे ही आहेत.
a) जास्तीत जास्त उत्पादकतेचे तत्त्व b) सम सीमांत तत्त्व
c) घटत्या सीमांत उत्पादकतेचे तत्त्व d) कर आकारणीचे तत्त्व
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत. २) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत.
३) (a), (b) आणि (d) विधाने योग्य आहेत. ४) वरीलपैकी सर्व विधाने योग्य आहेत.
- 12) The inherent natural principles of land utilization are
(a) Principle of maximization
(b) Principle of equimarginal
(c) Principle of diminishing marginal productivity
(d) Principle of taxation
Answer Options :

Answer Options :

- (1) Statements (a), (c) and (d) are correct (2) Statements (a), (b) and (c) are correct
(3) Statements (a), (b) and (d) are correct (4) All the above statements are correct

१३) रोनाल्ड डी. के च्या मते, अनेक उत्पादने घेण्यासाठी, मर्यादित संसाधनांचे वाटप करुन काही विशिष्ट उद्दिष्टे साध्य करण्याची निर्णयप्रक्रिया म्हणजे

- १) गट बैठक २) चर्चा ३) शेती उपक्रम ४) शेती व्यवस्थापन

13) As per Ronald D. Kay, is the decision-making process whereby limited resources are allocated to a number of production alternatives to organize and operate the business-in such a way to attain some objectives.

- 1) group meeting 2) discussion 3) farm enterprise 4) farm management

१४) भारतातील बदलत्या व्यावसायिक प्रारूपाची गरज म्हणून वृद्धी आवश्यक आहे.

- १) निव्वळ नफा २) कार्यबल सहभाग ३) क्रयशक्ती ४) कृषी उत्पादकता

14) Increased is a necessity for changing the occupational pattern in India.

- 1) net profit 2) work force participation
3) purchasing power 4) agricultural productivity

१५) भारतातील जमीन सुधारणांच्या व्याप्तीमध्ये खालीलपैकी कोणता समावेश आहे ?

- अ) मध्यस्थांचे उच्चाटन ब) वारसा हक्काने जमिनीची मालकी रद्द करणे
क) भाडेकरार सुधारणा ड) जमिनीवर कमाल मर्यादा आणि मजले

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, क आणि ड फक्त २) ब आणि ड फक्त ३) वरील सर्व ४) फक्त ड

15) The scope of land reforms in India entails which of the following ?

- a) Abolition of intermediaries b) Abolition of ownership of land by inheritance
c) Tenancy reforms . d) Ceiling and floors on land holding

Answer Options :

- 1) a, c and d only 2) b and d only 3) All of the above 4) d only

१६) कृषी जमीन न्यायाधिकरणासाठी राज्य सरकार अधिकारी म्हणून कोणाची नियुक्ती करू शकते ?

- अ) अनाधिकारी मामलतदाराच्या दर्जापेक्षा कमी नाही
ब) उपविभागीय अधिकाऱ्याच्या दर्जापेक्षा कमी नसलेला अधिकारी
क) ठ.ऊउ च्या खाली नसलेला अधिकारी.

ड) फक्त जिल्हाधिकारी:

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत/आहेत ?

- १) फक्त अ २) अ किंवा ब फक्त ३) क किंवा ड फक्त ४) ड फक्त

16) Whom can the State Government may appoint as an officer to be the Agricultural Lands Tribunal?

- a) An officer not below the rank of a Mamlatdar
b) An officer not below the rank of a Sub-divisional Officer
c) An officer not below the rank of R.D.C.
d) Collector only :

Which of the statements given above is/are correct ?

- 1) a only 2) a or b only 3) c or d only 4) d only

- १७) महाराष्ट्र स्थानिक प्राधिकरण सदस्य अपात्रता अधिनियम, १९८६ अंतर्गत अपात्रतेच्या याचिकेवर विचार करण्यास, सुनावणी करण्यास आणि त्यावर निर्णय घेण्यास कोणता प्राधिकरण सक्षम आहे?
- अ) विभागीय आयुक्त
ब) जिल्हाधिकारी
क) अतिरिक्त जिल्हाधिकारी
ड) महसूल मंत्री
- वरीलपैकी कोणते पर्याय योग्य आहेत/आहेत?
- १) फक्त अ
२) अ आणि ब फक्त
३) क फक्त
४) फक्त ड
- 17) Which authority is competent to entertain, hear and decide the disqualification petition under the Maharashtra Local Authority Members' Disqualification Act, 1986 ?
- a) Divisional Commissioner
b) Collector
c) Additional Collector
d) Revenue Minister
- Which of the options given above is/are correct ?
- 1) a only
2) a and b only
3) c only
4) d only
- १८) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितेअंतर्गत, राज्यातील जमीन धारण करणार्या पर्सोरीचे १९६६ वर्ग आहेत :
- अ) भोगवटादार, बिगर भोगवटादार, लीज धारक;
ब) शेतकरी, आदिवासी शेतकरी, N.A. जमीनधारक;
क) भोगवटादार-वर्ग ख, भोगवटादार-वर्ग II, सरकारी पट्टेदार;
ड) जमीनदार आणि भाडेकरू.
- वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत/आहेत?
- १) अ आणि ब फक्त
२) ब आणि ड फक्त
३) अ फक्त
४) क फक्त
- 18) Under the Maharashtra Land Revenue Code, 1966 classes of persons holding land from the State are :
- a) Occupants, Non-occupants, Lease holders;
b) Agriculturists, adivasi agriculturists, N.A. Land holders;
c) Occupants-Class I, Occupants-Class II, Government Lessees;
d) Landlords and Tenants.
- Which of the statements given above is/are correct ?
- 1) a and b only
2) b and d only
3) a only
4) c only
- १९) योग्य पर्याय निवडा IndGAP certification चा उद्देश आहे -
- अ) एकक क्षेत्रातून मिळवलेली गुणवत्ता आणि प्रमाण
ब) प्रति युनिट क्षेत्र लक्षित उत्पन्न
क) इष्ट दर्जाच्या उत्पादनाचा शाश्वत पुरवठा
ड) फक्त सेंद्रिय शेती
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) वरील सर्व
२) अ आणि क फक्त
३) ब फक्त
४) फक्त ड
- 19) Choose the correct option IndGAP certification aims to address -
- a) quality and quantity obtained from unit area
b) targeted yield per unit area
c) sustained supply of produce of desirable quality
d) only organic farming
- Answer Options:**
- 1) All of the above
2) a and c only
3) b only
4) d only

- २०) भारतात १९८० ते १९८५ या काळात लहान जमीन धारकता होण्याची खालीलपैकी कोणती कारणे होती ?
- a) वारसा कायदा
b) वेगाने वाढणारी लोकसंख्या
c) ग्रामीण कर्जबाराजीरपणा
d) वेगाने वाढणारी संयुक्त कुटुंब व्यवस्था

पर्यायी उत्तरे

- १) केवळ (a) आणि (d)
२) केवळ (b) आणि (c)
३) केवळ (a), (b) आणि (c)
४) केवळ (b), (c) आणि (d)
- 20) Which of the following were the reasons for small land holdings during 1980 to 1985 in India ?
- a) Law of inheritance
b) Rapidly growing population
c) Rural indebtedness
d) Rapidly growing joint family system

Answer Options :

- 1) only (a) and (d)
2) only (b) and (c)
3) only (a), (b) and (c)
4) only (b), (c) and (d)
- २१) पुढीलपैकी कोणत्या बाबी राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाशी निगडित आहेत.
- a) शेतकऱ्यांचा आर्थिक उत्कर्ष करणे.
b) मालाची योग्य साखळी निर्माण करणे.
c) लागवड क्षेत्रात वाढ करणे.
d) विक्री व्यवस्थेचा विकास करणे.
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- १) (a) व (b) २) (b) व (c) ३) (c) व (d) ४) (a) व (d)

- 21) Which of the following is related to National Horticulture Mission ?
- a) Economic upliftment of farmers.
b) Creating the right chain of goods..
c) To increase the area under cultivation
d) To develop sales system
- Which of the statement/statements given above is/are correct ?
- 1) (a) and (b) 2) (b) and (c) 3) (c) and (d) 4) (a) and (d)

२) कृषी पतपुरवठा, कृषी उद्योग

- १) 'प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची' सुरुवात कधी झाली होती ?
- १) २ ऑक्टोबर, १९७५ २) २ ऑक्टोबर, १९७६ ३) २ ऑक्टोबर, १९७७ ४) २ ऑक्टोबर, १९७८
- 1) When was the 'Regional Rural Bank' started ?
- 1) 2nd October, 1975 2) 2nd October, 1976 3) 2nd October, 1977 4) 2nd October, 1978
- २) मार्च २०२० अखेर कोणत्या राज्यात प्राथमिक कृषी पत संस्थांची संख्या सर्वाधिक होती ?
- १) कर्नाटक २) तामिळनाडू ३) गुजरात ४) महाराष्ट्र
- 2) In which state the number of Primary Agricultural Credit Societies was highest at the end of March 2020 ?
- 1) Karnataka 2) Tamil Nadu 3) Gujarat 4) Maharashtra
- ३) विकास वित्तीय संस्था स्थापन करण्यात आल्या कारण त्या
- a) अल्प मुदतीसाठी निधी उपलब्ध करून देतात.
b) कृषी आणि मुख्य क्षेत्रांचा विकास वाढविण्यासाठी मदत करतात.
c) नाणे बाजाराचे नियमन करतात.
d) भांडवल बाजाराचे नियमन करतात.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (a) आणि (b) ३) (b) फक्त ४) (d) आणि (c)
- 3) Development Financial Institutions were established to
(a) provide short term funds
(b) develop industry, agriculture and other key sectors
(c) regulate the money market
(d) regulate the capital market
Answer options :
(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (b) only (4) (d) and (c)
- ४) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) नाबार्ड कृषी क्षेत्राच्या विकासाकरिता कर्जाची सोय करून देते.
b) नाबार्ड ग्रामीण व्यवसायांना कर्जपुरवठा करते.
c) नाबार्ड शहरी उद्योगासाठी आर्थिक मदत करते.
d) नाबार्ड शहरी विकासासाठी आर्थिक मदत करते.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) (a) फक्त २) (a) आणि (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (d)
- 4) Consider the following statements :
(a) NABARD offers loans for agricultural sector development.
(b) NABARD provides loans to rural business.
(c) NABARD makes financial loans for the urban industries.
(d) NABARD provides financial support for urban development.
Which of the above statement/s are correct ?
(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (c) (4) (a), (b) and (d)
- ५) राष्ट्रीय कृषी व ग्रामीण विकास बँकेची (नाबार्ड) ची कार्ये :
a) सहकारी व प्रादेशिक ग्रामीण बँकांना पुनर्वित्तपुरवठा करणे.
b) कृषी क्षेत्राचा शाश्वत विकास करणे.
c) ग्रामीण आरोग्य सेवांना वित्तपुरवठा करणे.
d) कृषि आणि कर्जासंबंधी धोरण ठरवणे.
वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) फक्त (a) आणि (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) (a), (b), (c) आणि (d)
- 5) Function(s) of the National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) is/are :
(a) Refinance of co-operative and regional rural banks. fb) Sustainable development of agricultural field.
(c) Financing of rural health services.
(d) To determine policy for agriculture and debt. Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) Only (a) and (b) 3) (a), (b) and (c) 4) (a), (b), (c) and (d)
- ६) खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?
a) ग्रामीण वित्त पुरवठा करणे हे नाबार्डचे कार्य आहे.
b) नाबार्डकडून राज्य सहकारी बँकांना दीर्घ कालावधीसाठी कर्जपुरवठा केला जातो.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) बरोबर आहे
३) (a) आणि (b) बरोबर आहेत.
- २) (b) बरोबर आहे.
४) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही.

6) Which of the following statements is/are correct ?

- (a) Providing rural finance is the function of the NABARD.
(b) Long-term loans are provided by the NABARD to State Co-operative Banks.

Answer Options :

- (1) (a) is correct
(3) (a) and (b) are correct
- (2) (b) is correct
(4) None of above are correct

७) खालीलपैकी कोणते दोष सावकारी व्यवस्थेचे आहेत ?

- a) उच्च व्याज दर
c) रजिस्टर मध्ये योग्य नोंदी
- b) बेकायदेशीर कपात
d) अनुत्पादक हेतूसाठी कर्जे देणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) केवळ (a), (b) आणि (c)
३) केवळ (b), (c) आणि (d)
- २) केवळ (a), (b) आणि (d)
४) वरीलपैकी सर्व

7) Which of the following are defects of Private Moneylending System ?

- (a) High rate of interest
(c) Proper records in the register
- (b) Illegal deductions
(d) Lends for unproductive purposes

Answer Options :

- (1) Only (a), (b) and (c)
(3) Only (b), (c) and (d)
- (2) Only (a), (b) and (d)
(4) All of the above

३) कृषी किमती व विपणन

१) महाराष्ट्र राज्य कृषी बाजार मंडळाची स्थापना मध्ये झाली.

- १) १९८६
२) १९८७
३) १९८८
४) १९८३

1) Maharashtra State Agricultural Marketing Board is established in

- 1) 1986
2) 1987
3) 1988
4) 1983

२) आंतरराज्यीय कृषी माल व्यापार योजनेतर्गत, अनुदान वाहतूक खर्चाच्या ५०% किंवा कमाल रु. ५०,०००, खालील अंतरासाठी जे कमी असेल ते:

- १) १५०१ ते २००० किमी
३) ७५१ ते १००० किमी
- २) किमान ३५०-७५० किमी
४) २००१ किमी आणि त्याहून अधिक

2) Under interstate agriculture commodities trade scheme, subsidy is 50% of transport cost or 2aximum Rs. 50,000, whichever is less for the following distance :

- 1) 1501 to 2000 km
3) 751 to 1000 km
- 2) Atleast 350-750 km
4) 2001 km and above

- ३) १० टक्के मूळ साखर वसुली दर असलेल्या साखर कारखान्यासाठी २०२२-२३ च्या साखर हंगामासाठी उसाची रास्त आणि लाभदायक किंमत (FRP) किती असेल ?
(वाहतूक किंवा इतर टी शुल्क वजा करू नका).

१) रु.२९०० प्रति मेट्रिक टन

२) रु.२९७३-७५ प्रति मेट्रिक टन

३) रु.३०५० प्रति मेट्रिक टन

४) रु.३१२६-२५ प्रति मेट्रिक टन

- ३) What would be the Fair and Remunerative Price (FRP) of sugarcane for sugar season 2022-23 for a sugar factory having basic sugar recovery rate of 10 percent ?

(Do not deduct transportation or other T charges).

1) Rs.2900 per metric tonne

2) Rs.2973-75 per metric tonne

3) Rs.3050 per metric tonne

4) Rs.3126-25 per metric tonne

- ४) कृषी माल आणि कृषी मालाचे निर्यात क्षेत्रीय विभाग (झोन) खाली देण्यात आले आहेत. योग्य जोड्या जुळवा.

स्तंभ I

a) गहू

b) कांदा, लसूण

c) बटाटा

d) आंबा आणि द्राक्षे

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

१) (iii) (iv) (ii) (i)

२) (iv) (ii) (i) (iii)

३) (ii) (i) (iii) (iv)

४) (i) (iii) (iv) (ii)

स्तंभ II

i) मेहबूबनगर (आंध्र प्रदेश)

ii) नारायणपूर (प. बंगाल)

iii) भोपाळ (मध्य प्रदेश)

iv) भावनगर (गुजरात)

- 4) Agricultural products and agriculture exports zones are given below. Match the

Column I

(a) Wheat

(b) Onion, Lehsun

(c) Potato

(d) Mango and Grapes

Column II

(i) Mehboobnagar (Andhra Pradesh)

(ii) Narayanpur (West Bengal)

(iii) Bhopal (Madhya Pradesh)

(iv) Bhavnagar (Gujarat)

Answer Options :

(a) (b) (c) (d)

(1) (iii) (iv) (ii) (i)

(2) (iv) (ii) (i) (iii)

(3) (ii) (i) (iii) (iv)

(4) (i) (iii) (iv) (ii)

- ५) निवडक शेतकी वस्तूंची खरेदी, वितरण, निर्यात आणि आयात करते.

१) नाफेड

२) एफ. सी. आय.

३) एन.सी.डी.सी.

४) सीडबी

- 5) deals in procurement, distribution, export and import of selected agricultural commodities.

1) NAFED

2) FCI

3) NCDC

4) SIDBI

- ६) खालीलपैकी कोणते मुख्य उद्दिष्टे राष्ट्रीय कृषी बाजाराच्या संवर्धनासाठी योजना आहेत ?
अ) कृषी मालामध्ये संपूर्ण भारत व्यापार सुलभ करण्यासाठी.
ब) ग्राहकांना स्थिर किंमती आणि दर्जेदार उत्पादनांची उपलब्धता प्रोत्साहन देण्यासाठी.
क) मार्केटिंग व्यवहार प्रक्रिया सुव्यवस्थित करणे आणि त्यांना सर्व बाजारपेठांमध्ये एकसमान करणे,
ड) कृषी बाजारातून सरकारी महसुलात वाढ करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ आणि ब २) ड फक्त ३) अ, ब आणि क फक्त ४) क आणि ड फक्त

- 6) Which of the following is/are the main objective/s of “Scheme for Promotion of National Agriculture Market” ?
a) To facilitate Pan-India trade in Agricultural Commodities.
b) To promote stable prices and availability of quality produce to consumers.
c) To streamline marketing transaction procedures and make them uniform across all markets,
d) To increase government revenue receipts from agricultural markets.

Answer Options :

- 1) a and b only 2) d only 3) a, b and c only 4) c and d only

- ७) नाफेडचे पूर्ण रूप

- १) राष्ट्रीय कृषि महासंघ २) राष्ट्रीय कृषि सहकारी महासंघ
३) राष्ट्रीय कृषि सहकारी विपणन महासंघ ४) राष्ट्रीय कृषि विपणन महासंघ

- 7) The full form of NAFED is

- (1) National Agricultural Federation
(2) National Agricultural Cooperative Federation
(3) National Agricultural Cooperative Marketing Federation
(4) National Agricultural Marketing Federation

- ८) कृषि किंमत धोरणाच्या बाबतीत खालील विधाने विचारात घ्या :

कथन I : “किमान आधारभूत किंमतीची हमी देऊन उत्पादकांचे संरक्षण किंवा विमा काढणे.”

कथन II : “वाढीच्या उद्दिष्टानुसार विविध पिकांचे अपेक्षित उत्पादन करणे.”

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त I सत्य आहे २) फक्त II सत्य आहे.
३) I आणि II दोन्हीही सत्य आहेत. ४) I आणि I दोन्हीही असत्य आहेत.

- 8) Consider the following statements in the context of agricultural price policy :
statement I : “To protect or insure the producer through guaranteed minimum support price.”
statement II : “To induce the desired outputs of different crops according to growth targets.”
Which of the above statements is/are true ?

Answer Options :

- (1) Only I is true (2) Only II is true
(3) I and II both are true (4) I and II both are false

- १२) विकासकाच्या मूल्यमापन पद्धतीचे तत्त्व(ती) आहेत/आहेत
- i) मोठ्या प्रमाणात जमिनीची तुलना करता येत नसताना, लहान इमारतींचे भूखंड आधार म्हणून स्वीकारले जाऊ शकतात.
ii) हे जमीन आणि पायाभूत सुविधांच्या किंमतींसाठी कपातीच्या अधीन आहे.
iii) जमिनीमध्ये शहरी वापरासाठी आवश्यक क्षमता असणे आवश्यक आहे, फार्म हाऊस, इ. ज्यासाठी मागणी असणे आवश्यक आहे.
- उत्तर पर्याय :**
- १) (i) आणि (ii) फक्त २) (ii) फक्त ३) वरील सर्व ४) (ii) आणि (iii) फक्त
- 12) The principle(s) of Developer's Method of Valuation is/are
- i) In the absence of comparables of large extent of land, instances of small building plots can be adopted as the base.
ii) It is subject to deductions for the land and cost of infrastructure.
iii) Land must possess necessary potential for urban use, farm house, etc. for which there must be demand.
- Answer options :**
- 1) (i) and (ii) only 2) (ii) only 3) All of the above 4) (ii) and (iii) only
- १३) सरासरी वार्षिक दरांच्या उद्देशाने, मालमत्ता मध्ये विभागल्या जाऊ शकतात.
- १) गट, उप-गट किंवा वर्ग २) तहसीलवार ३) स्थानिक संस्थानिहाय ४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 13) For the purpose of average annual rates, properties may be divided in
- 1) Groups, sub-groups or classes 2) Tahsil-wise
3) Local body-wise 4) None of the above
- १४) निव्वळ वार्षिक स्थावर मालमत्तेत गुंतवलेल्या भांडवलासाठी देय (गुंतवणुकीवर परतावा) आहे.
- १) वर्तमान मूल्य २) भांडवली मूल्य ३) सिंकिंग फंड ४) वार्षिकी
- 14) Net Annual. Payment (Return on Investment) for the capital invested in an immovable property is.....
- 1) Present value 2) Capital value 3) Sinking fund 4) Annuity
- १५) विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी विनिर्दिष्ट परताव्याच्या दराने वार्षिक उत्पन्न रु. १ प्राप्त करण्यासाठी, एकदा आणि कायमचे भरावे लागणारे भांडवली मूल्य म्हणजे
- १) सिंकिंग फंड २) वर्षाची खरेदी ३) वार्षिकी ४) बाजार मूल्य.
- 15) Capitalised value required to be paid once and for all, in order to receive annual income of Rs. 1 for specified period of time at specified rate of return is
- 1) Sinking fund 2) Years purchase 3) Annuity 4) Market value .
- १६) च्या मूल्यांकनाच्या बाबतीत जमीन मूल्य प्रत्यावर्तनात लागू आहे
- १) केवळ ठराविक कालावधीसाठी मालमत्ता भाड्याने दिली.
२) केवळ कायमस्वरूपी मालमत्ता भाड्याने दिली.
३) (१) आणि (२) दोन्हीसाठी
४) (१) आणि (२) पैकी नाही
- 16) The "land value in reversion" is applicable in case of the valuation of
- 1) rented out property for a fixed period only. 2) rented out property in perpetuity only.
3) For both (1) and (2) 4) None of (1) and (2)

- १७) वाढीच्या मूल्याचा अंदाज लावताना
- १) फक्त झाडे, पिके आणि विहिरींचे मूल्य विचारात घेतले जाईल.
 - २) अशा भूखंडावर उभारण्यात आलेल्या इमारती किंवा इतर बांधकामांचे मूल्य किंवा उभारणी करताना विचारात घेतले जाणार नाही.
 - ३) फक्त कुंपण आणि कंपाऊंड भिंतीचे मूल्य विचारात घेतले जाईल.
 - ४) वरीलपैकी एक
- 17) In estimating the value of Increment
- 1) The value of only trees, crops and wells shall be taken into consideration.
 - 2) The value of buildings or other works erected or in the course e of erection on such plot shall not be taken into consideration.
 - 3) The value of only fencing and compound wall shall be taken into consideration.
 - 4) None of the above
- १८) उपांत्य मूल्याची व्याख्या खालीलप्रमाणे आहे:
- १) याचा अर्थ मूळ प्लॉटचे मूल्य म्हणजे योजना पूर्ण झाली आहे असे गृहीत धरून योजनेमध्ये विचारात घेतलेल्या सुधारणांच्या संदर्भात.
 - २) याचा अर्थ योजनेमध्ये विचार करण्यात आलेल्या कोणत्याही सुधारणांचा संदर्भ न घेता अंतिम प्लॉटचे मूल्य.
 - ३) याचा अर्थ अंतिम प्लॉटच्या सीमा बदलांमुळे झालेल्या सुधारणांव्यतिरिक्त योजनेमध्ये विचारात घेतलेल्या कोणत्याही सुधारणांचा संदर्भ न घेता त्याचे मूल्य.
 - ४) वरीलपैकी काहीही नाही
- 18) The definition of semi-final value is the following:
- 1) It means the value of the original plot with reference to the improvements contemplated in the scheme on the assumption that the scheme has been completed.
 - 2) It means the value of the final plot without reference to any improvements contemplated in the scheme.
 - 3) It means the value of final plot without reference to any improvements ee contemplated in the scheme other than improvements due to alterations of its boundaries.
 - 4) None of the above

४) सहकार व ग्रामीण विकास

- १) 'राष्ट्रीय विकास मंडळाकडून' भारतातील सहकारी चळवळीचा आढावा कधी घेण्यात आला ?
- १) १९५१ २) १९४८ ३) १९५५ ४) १९५८
- 1) When was the report of Co-operative Movement in India taken by 'National Development Council'?
- (1) 1951 (2) 1948 (3) 1955 (4) 1958 .
- २) सहकारातील सुधारणा सुचविण्यासाठी नियुक्त करण्यात आलेली नव्हती.
- १) एस. एस. मराठे समिती २) डॉ. विजय केळकर समिती
- ३) के. माधव राव समिती ४) वैद्यनाथ समिती

- 2) was not appointed for recommendations in co-operatives.
(1) S.S. Marathe Committee (2) Dr. Vijay Kelkar Committee
(3) K. Madhava Rao Committee (4) Vaidyanathan Committee
- ३) 'सहकाराची तत्त्वे आणि कायदा' या पुस्तकात सहकाराची व्याख्या कोणी मांडली आहे ?
१) श्री. व्ही. एल. मेहता २) प्रो. पॉल लॅम्बर्ट ३) एच. कल्व्हर्ट ४) रेझॉस सी. व्हिनी
- 3) Who stated the definition of Co-operation in the book 'The Law and Principles of Co-operation'?
(1) Shri V.L. Mehta (2) Prof. Paul Lambert
(3) H. Calvert (4) Rezos C. Viny
- ४) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि. ही राज्यात शिखर सहकारी बँक आहे.
b) राज्यामध्ये ३१ जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक आहे.
c) राज्यामध्ये सहकारी बँका सामाजिक-आर्थिक विकास आणि सामाजिक एकात्मिकतेमध्ये मुख्य भूमिका बजावत आहेत.
वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) आणि (b) २) फक्त (b) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (c) ४) फक्त (c)
- 4) Consider the following statements :
(a) Maharashtra State Co-operative Bank Ltd. is the Apex Co-operative Bank of the State.
(b) There are 31 District Central Co-operative Banks in the State.
(c) These Co-operative Banks are playing a vital role in socio-economic development and social integrity in the State.
Which of the statements given above is/are correct ?
(1) Only (a) and (b) (2) Only (b) and (c) (3) (a), (b) and (c) (4) Only (c)
- ५) ग्रामीण समाजशास्त्रज्ञांच्या समितीने शेती पद्धतीचा अवलंब करण्यासाठी पाच-टप्प्याचे मॉडेल सुचवले - क्रमशः ते खालीलप्रमाणे आहे:
१) स्वारस्य → जागरूकता → मूल्यांकन → चाचणी → दत्तक
२) जागरूकता → स्वारस्य → मूल्यांकन → चाचणी → दत्तक
३) नियोजन → जागरूकता → मूल्यमापन → दत्तक
४) मूल्यमापन → नियोजन → चाचणी → दत्तक
- 5) A committee of Rural Sociologists suggested a five-stage model in farm practices adoption — sequentially it follows as below :
1) Interest → Awareness → Evaluation → Trial → Adoption
2) Awareness → Interest → Evaluation → Trial → Adoption
3) Planning → Awareness → Evaluation → Adoption
4) Evaluation → Planning → Trial → Adoption
- ६) 'ग्रामीण समाजशास्त्र' चा जन्म झाला.....
१) शैक्षणिक संस्थांच्या गरजेमुळे २) ग्रामीण भागातील समस्यांचा परिणाम म्हणून
३) सरकारच्या धोरणात्मक निर्णयांमुळे ४) ग्रामीण भागात उत्तम दळणवळणामुळे
- 6) The birth of 'Rural Sociology' stemmed
1) due to need of educational institutes 2) as a result of the rural problems in the field
3) due to policy decisions of the government 4) due to better communication in rural areas

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

आर्थिक आणि सामाजिक विकास

(९) लोकसंख्या - संख्यात्मक आणि गुणात्मक वैशिष्ट्ये

१) लोकसंख्या जनगणना

१-२

२) लोकसंख्येची संख्यात्मक वैशिष्ट्ये - आकडेवारी,

वृद्धीदर, घनता

१-१ २-४ ३-३ ४-४ ५-३ ६-३

७-२

३) लोकसंख्येची गुणात्मक वैशिष्ट्ये - स्त्री-पुरुष

लिंगगुणोत्तर, साक्षरता, जन्मदर व मृत्यूदर

१-२ २-२ ३-२ ४-४ ५-१ ६-२

४) स्थलांतर - नागरी लोकसंख्या व शहरीकरण

१-३ २-३ ३-३

(११) आर्थिक आणि वित्तीय धोरण - सार्वजनिक वित्त, महसूल, ऋण, खर्च, अर्थसंकल्प, लेखा व लेखापरीक्षण

१) वित्तीय धोरण - महसूलाचे साधन - टॅक्स, नॉनटॅक्स /

करेतर महसूल

१-४ २-३ ३-४ ४-४ ५-३ ६-१

७-२ ८-३ ९-१ १०-१ ११-२

२) करप्रणाली - जीएसटी, विक्रीकर, इत्यादींशी संबंधित

कायदे/नियम

१-२ २-२ ३-१ ४-३ ५-२ ६-४

७-३ ८-१

३) करसुधारणा समित्या - राज्य पातळीवरील करसुधारणा

१-१ २-१ ३-४ ४-३ ५-१

४) भारतातील केंद्र व राज्यातील सार्वजनिक ऋण - रचना

आणि भार

१-४ २-४ ३-१

(१०) लोकसंख्या चक्र, लोकसंख्या धोरण

१) लोकसंख्या चक्र - संक्रमण सिद्धांत

१-३ २-२ ३-४

२) लोकसंख्या धोरण

१-२ २-३ ३-४ ४-४ ५-१

३) कुटुंब कल्याण

१-१

५) वित्त आयोग

१-४ २-२ ३-१

६) केंद्र व राज्याची सार्वजनिक खर्च वाढ, सार्वजनिक खर्च

सुधारणा

१-४ २-२ ३-२ ४-३ ५-४ ६-३

७-१

७) भारतातील राजकोषीय सुधारणा - केंद्र व

राज्यस्तरावरील आढावा

१-४ २-२ ३-४ ४-२ ५-३ ६-२

८) अर्थसंकल्प - प्रकार, कामावर आधारित अर्थसंकल्प,

शून्याधारित अर्थसंकल्प

१-३	२-२	३-३	४-२	५-३	६-४
७-२	८-३	९-२	१०-३	११-३	१२-१

९) राजकोषीय तूट - संकल्पना, तूटीचे नियंत्रण, केंद्र, राज्य

व रिझर्व्ह बँकेचे उपक्रम

१-२	२-१	३-३	४-३	५-१
-----	-----	-----	-----	-----

१०) लेखा आणि लेखापरीक्षण

१-२	२-३
-----	-----

(१२) भारताचा विदेशी व्यापार - आकारमान,

दिशा आणि रचना, आंतरराष्ट्रीय भांडवल

१) संकल्पना - व्यवहारतोल, व्यापारशेष व विदेशी चलन साठा

१-१	२-२	३-१	४-१	५-२	६-४
७-४					

२) जागतिक व्यापार संघटना - तरतुदी, सुधारणा आणि

भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील अपेक्षित परिणाम, प्रश्न व समस्या

१-३	२-३	३-३	४-२	५-२	६-४
७-२	८-३	९-४	१०-२	११-२	१२-४
१३-४	१४-४	१५-१	१६-१	१७-४	१८-४
१९-२	२०-२	२१-२			

३) भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची दिशा,

आकारमान व रचना

१-२	२-१	३-२	४-३	५-१	६-१
७-१	८-४	९-३	१०-४	११-३	

४) भारतीय आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे धोरण

१-३	२-१	३-४
-----	-----	-----

५) परकीय गुंतवणूक - आंतरराष्ट्रीय व्यापार विदेशी

भांडवलाचा अंतप्रवाह, रचना व वाढ

१-१	२-१	३-३	४-३	५-१	६-२
७-२					

६) बहुआंतरराष्ट्रीय भांडवल पुरविणाऱ्या संस्था - आयएमएफ,

जागतिक बँक, इंटरनॅशनल क्रेडिट रेटिंग

१-२	२-१	३-१	४-४	५-२
-----	-----	-----	-----	-----

(१३) बँकिंग - चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि

मॉनिटरी पॉलिसी

१) मध्यवर्ती बँक - रिझर्व्ह बँक

१-१	२-३
-----	-----

२) मौद्रिक धोरण व पतनियंत्रणाची साधने - चलन पुरवठा

१-१	२-३	३-२	४-३	५-४
-----	-----	-----	-----	-----

३) बँक प्रणाली, प्रकार, बँकांचे राष्ट्रीयीकरण

१-३	२-४	३-३
-----	-----	-----

४) कर्ज / पतपुरवठ्याची रचना, बँकिंग क्षेत्रातील सुधारणा

१-३	२-४	३-२	४-३	५-३	६-४
-----	-----	-----	-----	-----	-----

५) भांडवलबाजार, सेबी व विमाक्षेत्र

१-३	२-२	३-३	४-२	५-४	६-३
७-४	८-१	९-१	१०-१	११-३	१२-३
१३-३	१४-४	१५-३	१६-३	१७-१	१८-३
१९-१	२०-४	२१-३	२२-४	२३-१	२४-१
२५-३	२६-४	२७-३	२८-२	२९-३	

(१४) भारतीय उद्योग, पायाभूत सुविधा

आणि सेवा क्षेत्र

१) भारतीय उद्योग - जड व मोठे उद्योग, सार्वजनिक उपक्रम

१-१	२-२	३-३	४-३	५-२
-----	-----	-----	-----	-----

२) एमएसएमई - लघुउद्योग, औद्योगिक समूह विकास (क्लस्टर)

१-४ २-४ ३-२ ४-३ ५-३ ६-३

३) औद्योगिक धोरण - भारतातील औद्योगिक धोरण,

महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण

१-२ २-२ ३-२ ४-१ ५-४ ६-४

४) उद्योगांसाठीचे वित्तीय सहाय्य व धोरण

१-१ २-३ ३-१

५) उद्योगविषयक अधिनियम व कायदे

१-२ २-२ ३-१ ४-२ ५-२ ६-३
७-१ ८-३ ९-१ १०-२ ११-३ १२-३
१३-१ १४-१ १५-१ १६-१

६) उद्योगाशी संबंधित विविध महामंडळे

१-४ २-२ ३-३ ४-३ ५-३ ६-१
७-१

७) विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम

१-२ २-१ ३-३

८) उद्योगांचे पुनर्वसन धोरण

१-३ २-२ ३-३ ४-४ ५-२ ६-३

९) उद्योजकता विकास व रोजगार निर्मिती - स्थानिक

लोकांना रोजगार प्राधान्य

१-४ २-३ ३-४ ४-३

१०) उद्योग, विपणन व्यवस्थापन, ताळेबंद अहवाल, प्रकल्प

अहवाल व आर्थिक विश्लेषण

१-४ २-२

पायाभूत सुविधा विकास

१) ग्रामीण व शहरी भागातील परिवहन (रस्ते, बंदर, इत्यादी)

व गृहनिर्माण

१-४ २-२ ३-४ ४-४ ५-४ ६-४
७-३ ८-२ ९-४ १०-३ ११-३ १२-२
१३-३

२) ऊर्जा, पाणीपुरवठा व मलनिस्सारण, दळणवळण,

रेडिओ, टीव्ही, इंटरनेट क्रायसिस

१-२ २-३ ३-२ ४-३ ५-३ ६-३
७-४ ८-४ ९-१ १०-४

३) खाजगी-सार्वजनिक क्षेत्रातील भागीदारी, एफडीआय व

इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट, इन्फ्रास्ट्रक्चरचे खाजगीकरण

१-३

४) राज्य व केंद्र सरकारचे इन्फ्रास्ट्रक्चर विकासाचे धोरण,

सामाजिक व आर्थिक पायाभूत सुविधांचा विकास आणि वाढ

१-२ २-२

(१५) कृषी आणि ग्रामीण विकास - सहकार क्षेत्र

१) शेती उत्पादन व उत्पादकता

१-३ २-१ ३-३ ४-३ ५-४ ६-२
७-१ ८-४ ९-१ १०-२ ११-४ १२-२
१३-४ १४-४ १५-१ १६-१ १७-२ १८-४
१९-२ २०-३ २१-१

२) कृषी पतपुरवठा, कृषी उद्योग

१-१ २-४ ३-३ ४-२ ५-४ ६-२
७-२

३) कृषी किमती व विपणन

१-१ २-१ ३-२ ४-१ ५-१ ६-३
७-३ ८-३ ९-१ १०-४ ११-१ १२-३
१३-१ १४-४ १५-२ १६-१ १७-२ १८-३

४) सहकार व ग्रामीण विकास

१-४ २-२ ३-३ ४-३ ५-२ ६-२
७-४ ८-१